

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI ZBOR

MANDAT

VI

IZREDNA
SEJA

61

SEJNI ZAPISI DRŽAVNEGA ZBORA 61. IZREDNA SEJA

(24. april 2014)

SLOVENIJA JE DEMOKRATIČNA REPUBLIKA. SLOVENIJA JE PRAVA IN SOCIALNA DRŽAVA.
SLOVENIJA JE DRŽAVA VSEH SVOJIH DRŽAVLJANOK IN DRŽAVLJANOV, KI TEMELJNA
V SLOVENIJI IMA OBLAST LJUDSTVO DRŽAVLJANKE IN DRŽAVLJANOV, IZVRŠILO IN
PO NAČELU DELITVE OBLASTI NA ZAKONODAVNO, IZVRŠILNO IN SODNO.
SLOVENIJA JE DEMOKRATIČNA REPUBLIKA. SLOVENIJA JE PRAVA IN SOCIALNA DRŽAVA.
SLOVENIJA JE DRŽAVA VSEH SVOJIH DRŽAVLJANOK IN DRŽAVLJANOV, KI TEMELJNA
V SLOVENIJI IMA OBLAST LJUDSTVO DRŽAVLJANKE IN DRŽAVLJANOV, IZVRŠILO IN
PO NAČELU DELITVE OBLASTI NA ZAKONODAVNO, IZVRŠILNO IN SODNO.
SLOVENIJA JE DEMOKRATIČNA REPUBLIKA. SLOVENIJA JE PRAVA IN SOCIALNA DRŽAVA.
SLOVENIJA JE DRŽAVA VSEH SVOJIH DRŽAVLJANOK IN DRŽAVLJANOV, KI TEMELJNA
V SLOVENIJI IMA OBLAST LJUDSTVO DRŽAVLJANKE IN DRŽAVLJANOV, IZVRŠILO IN
PO NAČELU DELITVE OBLASTI NA ZAKONODAVNO, IZVRŠILNO IN SODNO.

UVOD

Državni zbor kot najvišja predstavniška in zakonodajna institucija v Republiki Sloveniji, ki opravlja tudi vse ostale funkcije sodobnega parlamenta, izvaja večji del svojih pristojnosti na rednih in izrednih sejah. Seje javnost lahko spremlja v dvorani ali preko televizijskih in spletnih prenosov.

Vsebina sej pa postane pregledno dostopna v obliki sejhinih zapisov.

Državni zbor vsako sejo zvočno posname. Simultano ob zvočnem zajemanju nastaja besedilo, ki je na spletu dostopno s približno polurnim zamikom. V uredništvu sejhinih zapisov se ob poslušanju zvočnega posnetka preveri avtentičnost zapisanega, besedilo pa se uredi v skladu s strokovnimi merili prenosa govorjene besede v zapisano. Takšno preverjeno in jezikovno urejeno besedilo na spletnem naslovu zamenja prvi zapis.

Besedilo celotne seje se izda tudi v publikaciji Sejhini zapisi Državnega zbora. Sejhini zapisi vsebuje dnevni red, sprejet na seji Državnega zbora, kazalo, iz katerega je razviden potek seje in v katerem so točke dnevnega reda in govorniki, osrednji del je besedilo seje, zapisano v prvi osebi, na koncu pa je dodan še indeks govornikov.

Sejhini zapisi so zgodovinski dokument in vir za preučevanje parlamentarne zgodovine, tradicije, predstavniške demokracije in jezikovne kulture.

Sejhini zapisi Državnega zbora. 61. izredna seja (24. april 2014)

ISSN 2385-9490

Pripravi: Dokumentacijsko-knjižnični oddelek

Urednici: Tatjana Mirt Kavšek, mag. Vesna Moličnik

Izdajatelj: Državni zbor

Naslov: Šubičeva 4, 1102 Ljubljana

Telefon: +386 1 478 94 00

Leto izida publikacije: 2016

www.dz-rs.si

DNEVNI RED 61. IZREDNE SEJE

1. točka dnevnega reda: PREDLOG ODLOKA O RAZPISU ZAKONODAJNEGA REFERENDUMA O ZAKONU O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O VARSTVU DOKUMENTARNEGA IN ARHIVSKEGA GRADIVA TER ARHIVIH (OdZVDAGA-A2), EPA 1927-VI

VSEBINA

Določitev dnevnega reda	6
MATJAŽ HAN	6
1. točka dnevnega reda: PREDLOG ODLOKA O RAZPISU ZAKONODAJNEGA REFERENDUMA O ZAKONU O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O VARSTVU DOKUMENTARNEGA IN ARHIVSKEGA GRADIVA TER ARHIVIH (OdZVDAGA-A2), EPA 1927-VI.....	6
EVA IRGL.....	6
MAG. MAJDA POTRATA.....	7
SAMO BEVK.....	8
JANEZ RIBIČ.....	9
MARJANA KOTNIK POROPAT.....	10
MAŠA KOCIPER.....	11
DR. VINKO GORENAK.....	12
MAG. MAJDA POTRATA.....	13
MAG. KATARINA HOČEVAR.....	14
FRANC PUKŠIČ.....	14
ALJOŠA JERIČ.....	15
EVA IRGL.....	15
DR. UROŠ GRILC.....	16
ALJOŠA JERIČ.....	17
ROBERT HROVAT.....	18
MIRKO BRULC.....	18
DRAGAN BOSNIČ.....	19
JOŽEF JEROVŠEK.....	19
SREČKO MEH.....	20
JOŽEF JEROVŠEK.....	20
MARJANA KOTNIK POROPAT.....	21
SONJA RAMŠAK.....	21
MAG. BRANKO GRIMS.....	22
SREČKO MEH.....	23
DR. LJUBICA JELUŠIČ.....	24
FRANC BREZNIK.....	25
MARIJAN POJBIČ.....	26
ANDREJ ČUŠ.....	27
EVA IRGL.....	27
MAG. MAJDA POTRATA.....	30
MAG. MAJDA POTRATA.....	30
ALENKA JERAJ.....	30
DR. LJUBICA JELUŠIČ.....	31
DR. LJUBICA JELUŠIČ.....	31
ZVONKO ČERNAČ.....	31
DR. UROŠ GRILC.....	33
ZVONKO ČERNAČ.....	34
JOŽE TANKO.....	34
JANI MÖDERNDORFER.....	35
ROBERTO BATTELLI.....	35
SAMO BEVK.....	36
DR. VINKO GORENAK.....	36
SREČKO MEH.....	36
DR. UROŠ GRILC.....	36
ZVONKO ČERNAČ.....	38
EVA IRGL.....	38
MATJAŽ HAN.....	38

MATJAŽ HAN	38
DR. VINKO GORENAK	38
ZVONKO ČERNAČ	39
MATJAŽ HAN	39
ROBERTO BATTELLI	39
MATJAŽ HAN	40
MATJAŽ HAN	40
ROBERTO BATTELLI	40
ROBERTO BATTELLI	40
SAMO BEVK	40
DR. VINKO GORENAK	40
SAMO BEVK	41
MAG. MAJDA POTRATA	41
JOŽE TANKO	41
JOŽE TANKO	41
JOŽE TANKO	42

Državni zbor VI. mandat

61. izredna seja 24. april 2014

Predsedujoči: Janko Veber.....predsednik Državnega zbora
Polonca Komar.....podpredsednica Državnega zbora
Romana Tomc..... podpredsednica Državnega zbora

Seja se je začela 24. aprila 2014 ob 10. uri.

PRESEDNIK JANKO WEBER: Spoštovani kolegice poslanke in kolegi poslanci, gospe in gospodje!

Pričenjam 61. izredno sejo Državnega zbora, ki sem jo sklical na podlagi prvega odstavka 58. člena in drugega odstavka 60. člena Poslovnika Državnega zbora.

Obveščen sem, da se današnje seje ne more udeležiti naslednja poslanka in poslanci: gospa Irena Tavčar, gospod Jakob Presečnik, gospod Branko Kurnjek in gospod Bojan Starman.

Na sejo sem vabil predstavnike Vlade in vse prisotne lepo pozdravljam!

Prehajamo na **določitev dnevnega reda** 61. izredne seje Državnega zbora. Predlog dnevnega reda ste prejeli v petek, 18. aprila 2014, s sklicem seje. O predlogu dnevnega reda bomo odločali v skladu s prvim odstavkom 64. člena Poslovnika Državnega zbora. Predlogov za širitev dnevnega reda seje nisem prejel, zato zboru predlagam, da za današnjo sejo določi dnevni red, kot ste ga prejeli s sklicem. Prehajamo na odločanje. Preden odločimo, vas prosim, da preverite delovanje glasovalnih naprav. Hkrati pa kolegice in kolege prosim, da se usedete na svoja mesta, da lahko opravimo glasovanje.

Glasujemo o dnevnem redu. Navzočih je 42 poslank in poslancev. Ugotavljam, da nas je premalo v dvorani.

Drugič dajem na glasovanje dnevni red. Postopkovno, gospod Matjaž Han.

MATJAŽ HAN (PS SD): Jaz mislim, da je treba vzeti 15 ali 20 minut pavze, ampak ne zaradi nas. Tokrat pa ne zaradi nas, da nam ne bi slučajno v opoziciji očitali. Ker se vam mudi s tem odlokom, bi jaz predlagal 20 minut pavze, da se skoncentrirajo, konsolidirajo in da lahko glasujejo. Hvala lepa.

PRESEDNIK JANKO WEBER: Hvala, gospod Han.

Ampak v tej fazi, ko glasujemo o dnevnem redu, niso mogoči takšni postopkovni predlogi. Če po drugem glasovanju ne bo dovolj prisotnih, bo

pavza 10 minut in potem sledi tretje glasovanje. Tistih, ki jih pač ne bo, neopravičeno, na glasovanju, so danes potem brez dnevnega zasluzka, če lahko tako rečem.

Skratka, prehajamo na drugo glasovanje o dnevnem redu.

Glasujemo. Navzočih 44 poslank in poslancev. Odrejam 10-minutni odmor do tretjega glasovanja. Nadaljujemo ob 10.15.

(Seja je bila prekinjena ob 10.05 in se je nadaljevala ob 10.15.)

PRESEDNIK JANKO WEBER: Spoštovani kolegice in kolegi!

Preden tretjič odločimo o dnevnem redu, vas želim samo obvestiti, da mag. Katarina Hočevar ne bo mogla sodelovati na današnji seji od 13. ure dalje.

Prehajamo na tretje glasovanje o dnevnem redu. Glasujemo tretjič. Navzočih je 65 poslank in poslancev, za je glasovalo 64, proti 1.

(Za je glasovalo 64.) (Proti 1.)

Ugotavljam, da je dnevni red 61. izredne seje Državnega zbora določen.

Prehajamo na **1. TOČKO DNEVNEGA REDA, TO JE NA PREDLOG ODLOKA O RAZPISU ZAKONODAJNEGA REFERENDUMA O ZAKONU O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O VARSTVU DOKUMENTARNEGA IN ARHIVSKEGA GRADIVA TER ARHIVIH.**

Predlog odloka je v obravnavo Državnemu zboru predložila poslanka Eva Irgl, ki ji dajem besedo za dopolnilno obrazložitev predloga odloka.

Imate besedo, gospa Irgl. Vse ostale pa prosim za pozornost.

EVA IRGL (PS SDS): Najlepša hvala za besedo. Spoštovane poslanke, spoštovani poslanci, spoštovani predsednik Državnega zbora!

Ustavno sodišče je odločilo, da mora Državni zbor v sedmih dneh sprejeti nov odlok in v njem določiti tudi nov datum izvedbe

referenduma. Kot prvopodpisana pod referendumsko pobudo in v imenu več kot 46 tisoč podpisnikov pod referendumsko pobudo sem v Državni zbor ponovno vložila odlok, v katerem sem ponovno predlagala, da za datum izvedbe referenduma določimo 25. maj – torej dan, ko bodo potekale tudi volitve v Evropski parlament. Če bi referendum izvedli na ta dan, bi to pomenilo najnižje stroške in obenem najvišjo udeležbo. Seveda pa bi bilo to zelo pomembno tudi zaradi tega, ker gre nedvomno poleg pomembne slovenske teme tudi za izjemno pomembno evropsko temo, zato je odločanje še kako primerno skupaj z evropskimi volitvami. Spomnimo se samo resolucije o evropski zavesti in totalitarizmi, ki pravi, da morajo vse države članice Evropske unije storiti vse, kar je v njihovi moči, da arhivi ostanejo odprti; tudi arhivi tajne politične policije. Prav tako pa je treba slediti odločbi Ustavnega sodišča, ki med drugim pravi, da je treba delati vse v smeri, da se zagotovi čim večjo udeležbo ljudi na referendumu. Kot veste, je predsednik Državnega zbora skupaj z glasovi koalicije določil, da bo izredna seja glede odloka danes, ne pa dva dni nazaj, kot smo predlagali v Poslanski skupini Slovenske demokratske stranke. Seveda so s tem kasnejšim sklicem povzročili, načrtno povzročili, da se najverjetneje referendum ne more več izpeljati skupaj z volitvami v Evropski parlament. Naj tu pojasnim, da bi se predsednik Državnega zbora moral pri sklicu seje vzdržati vsakršnih dejanj, ki kakorkoli onemogočajo oziroma ovirajo možnost, da na referendum pride čim večje število ljudi; vendar počne ravno obratno. V koaliciji tudi stalno pravite, da mora biti referendum izveden na samostojni dan. In kakšen je vaš argument? Vaš argument je, da volivci, po vaše, naj ne bi bili sposobni glasovati na isti dan o dveh stvareh, se pravi o referendumu in o volitvah v Evropski parlament. Naj vam pojasnim, da ne samo zdrava kmečka pamet, ampak tudi Ustavno sodišče pravi, da je to možno; in ne samo to, da je vaša trditev za takšne obrazložitve nevzdržna. Mimogrede, sama sem naredila mini anketo med ljudmi in malo preverjala utrip ljudi glede tega, ali so dejansko sposobni odločati oziroma hkrati glasovati o dveh stvareh. In ne boste verjeli, vsi so mi zatrdili, da to zmorejo. Celo več, da so o tematiki dovolj dobro poučeni – kar pravi tudi odločba Ustavnega sodišča, da je to potrebno – in da lahko o tem odločajo. Obžalujem, da so nasprotniki referenduma sami politično arbitrarno in samovoljno določili dan izvedbe referenduma najprej 4. maja, potem je Ustavno sodišče povedalo svoje, izreklo neke vrste nezaupnico Državnemu zboru – oziroma ne Državnemu zboru, ampak koaliciji –, ampak koalicija je nadaljevala in za dan izvedbe predlagala 8. junij ter s tem ni sledila odločbi Ustavnega sodišča. V nadaljevanju bom tekom razprave kot predlagateljica imela še večkrat možnost, da dodatno pojasnim točko dnevnega reda, zdaj pa mi dovolite, da ob koncu tega petminutnega uvoda rečem samo še naslednje.

Spoštovane poslanke in spoštovani poslanci, spoštovana koalicija! Nehajte se sprenevedati, nehajte se norčevati, povejte vsej javnosti naravnost, da ga ni argumenta in da tudi ni argumenta Ustavnega sodišča, ki bi vas prepričal v to, da bi bilo najboljšo, da bi referendum izpeljali skupaj z evropskimi volitvami. Vaš cilj je seveda jasen – nagajati, zavlačevati, zlorabljeni postopke, zavirati in se norčevati. Delujete v nasprotju z odločbo Ustavnega sodišča, delujete v nasprotju s smotrnostjo porabe javnih sredstev in ne nazadnje delujete tudi v nasprotju z voljo več kot 46 tisoč podpisanih pod referendumsko pobudo, ki smo za izvedbo referenduma predlagali 25. maj. Seveda se bom sama, kot prvopodpisana, do konca borila za ta datum in naj povem, da bomo kot Poslanska skupina Slovenske demokratske stranke vložili amandma in ponovno predlagali datum 25. maj. Hvala.

PREDSEDNIK JANKO VEBER: Hvala.

Preden dam besedo naprej, želim samo še enkrat zelo jasno povedati, da sklic današnje seje na datum 24. april omogoča izvedbo referenduma tudi 25. maja, tako da navedbe, ki so bile podane in se nanašajo na predsednika Državnega zbora, so bile zavajajoče, kar dokazujejo tudi amandmaji, ki ste jih vložili zato, da predlagate izvedbo referenduma 25. maja.

Predlog odloka je obravnaval tudi Odbor za kulturo kot matično delovno telo. Za predstavitev poročila odbora dajem besedo predsednici mag. Majdi Potrata. Izvolite.

MAG. MAJDA POTRATA (PS SD): Hvala za besedo, gospod predsednik. Spoštovana predstavnik ministristva, poslanke in poslanci!

Odbor za kulturo je Predlog odloka o razpisu zakonodajnega referenduma o Zakonu o spremembah in dopolnitvah zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih, ki ga je v obravnavo predložila poslanka Eva Irgl, obravnaval na 13. nujni seji 23. aprila, to je včeraj. Predlagateljica predloga odloka poslanka Eva Irgl je pojasnila, da je v proceduro vložila predlog odloka kot poslanka, v njem pa je med drugim predlagala, da ga Državni zbor obravnava čim prej in s tem omogoči glasovanje na zakonodajnem referendumu o zakonu hkrati z že razpisanimi volitvami poslank in poslancev v Evropski parlament 25. maja letos. Menila je, da bi bili stroški ob hkratnem referendumu in volitvah najmanjši, volilna udeležba pa največja, tematika na referendumu pa tudi vsebinsko sovпада z volitvami v Evropski parlament. Minister za kulturo dr. Uroš Grilc je povzel odločbo Ustavnega sodišča v delu, ki govori, da je ustavna zahteva, da mora Državni zbor zagotoviti učinkovito uresničevanje pravice glasovanja na referendumu kot pravice pozitivnega statusa; sama narava pravice glasovanja na referendumu ob hkratni ustavni

zahtevi po kvorumu za zavrnitev zakona na referendumu in zahteva po poštenu izvedbi referendumskega postopka v vsakem posameznem zakonodajnem referendumu pa sta pomembni ustavni izhodišči za Državni zbor, ko ta v skladu z določbami Zakona o referendumu in o ljudski iniciativi določa datum izvedbe glasovanja na referendumu. Dokler se giblje znotraj teh ustavnih okvirov, ima pri določanju datuma glasovanja na referendumu široko polje proste presoje. Izvedba referenduma na dan, ki ne bi bil enak dnevu glasovanja na evropskih volitvah, bi omogočila ločeno referendumsko kampanjo od kampanje za evropske volitve, kar je po njegovi oceni dobro, saj podpira odločanje volivk in volivcev o prihodnosti ločeno od odločanja o preteklosti. Tudi Ustavno sodišče je – po njegovih besedah – ugotovilo, da zasledovanje cilja, da ne bi prišlo do mešanja obeh kampanj, ni protiustavno, če se hkrati ne posega v pravico do glasovanja na referendumu.

Predstavniki Zakonodajno-pravne službe je predstavil njihovo mnenje in opozoril na tretji razdelek predloga odloka. Pojasnil je, da imajo določbe o dnevu razpisa referenduma podoben učinek kot vakacijski rok, zaradi česar je treba pri določitvi dneva razpisa referenduma zagotoviti ustavno dopusten vakacijski rok od dneva objave odloka do dneva, določenega kot dan začetka veljavnosti odloka, in dan razpisa referenduma. Najkrajši ustavno dopusten vakacijski rok je naslednji dan po objavi odloka.

Razprava je potekala predvsem o tretjem in četrtem razdelku predloga odloka. Nekateri razpravljavci so menili, da bi se moralo omogočiti izvedbo glasovanja na referendumu skupaj z že razpisanimi volitvami poslank in poslancev v Evropski parlament, ker ni nikakršnih ustavnopravnih ovir za hkratno izvedbo referenduma in volitev; ter s tem tudi ni ovir za sovpadanje referendumске in volilne kampanje. Drugi pa so menili, da naj se za dan razpisa referenduma določi 28. april, saj bo Državni zbor odločil o predlogu odloka na današnji seji, in je tako 28. april prvi možni delovni dan po objavi odloka v Uradnem listu. Z namenom najboljše informiranosti volivk in volivcev, ki naj bi omogočala tudi odgovorno odločanje – in ker gre pri referendumu in volitvah v Evropski parlament za dve različni vsebini –, pa so menili, da bi bilo ustrežnejše, da se referendumska in volilna kampanja ne prepletata, o čemer so izrazili pomisleke tudi nekateri pravni strokovnjaki; zato so predlagali, da se glasovanje na referendumu izvede 8. junija 2014.

Poslanec Franc Pukšič je predlagal, kot predlog za amandma odbora k četrtemu razdelku, tudi čas predhodnih državnozborskih volitev ali pa lokalnih volitev, za kar je Zakonodajno-pravna služba menila, da je to nedopustno. Po končani razpravi o posameznih delih predloga odloka ... / znak za konec razprave/ ...

vloženih amandmajih je odbor sprejel amandma SDS k tretjemu razdelku, Poslanskih skupin PS, SD in DeSUS k četrtemu razdelku. Sprejeta amandmaja sta vključena v dopoljnjeni predlog odloka in vam dana v presojo. Hvala.

PREDSEDNIK JANKO VEBER: Hvala tudi vam. Prehajamo na predstavitev stališč poslanskih skupin.

Gospod Samo Bevk bo predstavil stališče Poslanske skupine Socialnih demokratov. Izvolite.

SAMO BEVK (PS SD): Hvala za besedo, gospod predsednik. Spoštovani zbor!

Ustavno sodišče je odpravilo odlok o razpisu zakonodajnega referenduma o noveli Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih, ki ga je Državni zbor sprejel 1. aprila 2014. Po začasnem zadržanju, ko je ocenilo, da bi bile posledice izvrševanja morebiti protiustavnega predpisa bistveno večje od posledic zadržanja, druge odločitve ni bilo mogoče pričakovati. Kot mnogokrat doslej smo tudi tokrat priča različnim interpretacijam odločbe. Predlagatelji pobude za oceno ustavnosti in zakonitosti odloka v znani maniri triumfalno razlagajo odločitev Ustavnega sodišča, pri čemer si pripisujejo celo sposobnosti branja med vrsticami. Toda če odločbo beremo, kot je zapisana, je odločitev temeljila na stališču, da naj bi bilo v času praznikov in počitnic ter dneva glasovanja takoj za njimi oteženo učinkovito uresničevanje pravice glasovanja, kar bi lahko ogrozilo poštenost postopka in zamajalo legitimnost odločitve. Opozorila iz omenjene odločbe Ustavnega sodišča pa nas utrjujejo v prepričanju, da je predlagani datum izvedbe glasovanja 8. junij 2014 najbolj ustrezen med možnostmi, ki jih dopušča pravni red. Tako bo namreč le manjši delež volilnih opravil zapadel v čas prazničnih dni in počitnic. Hkrati se omogoča učinkovito uresničevanje pravice glasovanja. Volivkam in volivcem namreč daje na voljo dovolj časa za spoznavanje tematike in jim v obdobju, ko ni praznikov ali počitnic, omogoča, da svojo referendumsko voljo neovirano izrazijo na različne načine. To je ne nazadnje tudi v skladu z navedbami ustavnih sodnikov, kar bo referendumskemu odločanju zagotovilo legitimnost. Za 25. maj, zlasti na podlagi izraženega stališča Ustavnega sodišča, tega ne bi mogli trditi. Nasprotno, prepričani smo, da bi bila izvedba referenduma 25. maja v nasprotju z omenjeno odločbo Ustavnega sodišča, saj postopek za izvedbo referendumskih opravil v temu primeru nikakor ne more biti pošten, temveč bi zakonodajalec z nedopustnim omejevanjem in nerazumnim ravnanjem neposredno kršil pravice volivk in volivcev. Če bo referendum izveden 25. maja, potem slovenski državljani, ki nimajo stalnega prebivališča v Republiki Sloveniji, sploh ne bodo mogli vložiti zahtevka za vpis v volilno evidenco, če vanjo še niso vpisani, saj bo rok za vložitev

zahtevka potekel danes, 24. aprila, ob polnoči, torej še pred uveljavitvijo odloka v Uradnem listu. Na ta način bi bila eni kategoriji volilnih upravičencev odvzeta človekova pravica, ki je po svoji naravi tako imenovana pravica pozitivnega statusa, kar je zagotovo v očitnem nasprotju z Ustavo Republike Slovenije.

Državni zbor je pri določitvi datuma glasovanja na referendumu povsem samostojen. To izhaja tudi iz navedene odločbe, kjer je zapisano, da ima Državni zbor, dokler se globlje znotraj ustavnih okvirov, pri določanju datuma glasovanja na referendumu široko polje proste presoje. Pri tem je pomembna tudi ugotovitev, da odlaganje izvedbe referenduma za nesorazmerno dolgo obdobje ni dopuščeno.

Tisti, ki so ob odločbi Ustavnega sodišča odpirali šampanjce, vztrajajo pri sočasni izvedbi volitev v evropski parlament in referendumu o arhivskem zakonu – in to za vsako ceno. Enkrat so argumenti nižji stroški, četudi gre za 1,3 milijone evrov, je to za njih skorajda ali praktično nič. Drugič pa je argument kvorum. Vsako besedičenje o omogočanju učinkovitejšega izražanja ljudske volje je zgolj poceni in cenen populizem. A slalomiranje med stroški in kvorumom razkriva pravi argument; tehtna politična enačba strankarskih strategov je namreč nakazala možnost, da se ob mobilizaciji strankarske baze doseže dober rezultat na volitvah v evropski parlament ter ustvari še nekaj ideološkega kapitala, ki pride prav ob različnih priložnostih – in te se pri nas kar vrstijo. V zadnjem obdobju smo tudi večkrat slišali geselno izvedbo strategije, in sicer da so vprašanja o arhivskem gradivu prvovrstna evropska tema. Resnica pa je, da vse to ideološko veseljačenje z evropsko idejo, še manj pa z evropskimi ideali, nima prav nič skupnega.

Naj zaključim še z enim pravnim detajlom. V Pravni praksi smo pred dnevi lahko prebrali mnenje doktorja pravnih znanosti Janeza Pogorelca, ki je spomnil na novo dejstvo – spremembo 90. člena Ustave Republike Slovenije. Zapisal je, da stanje "zahteva resen premislek o tem, ali je po spremembi 90. člena Ustave referendum sploh še dopustno izvesti hkrati z volitvami ali z drugim referendumom, ne da bi s tem – čeprav se formalna udeležba za volitve in referendum vodita ločeno – povsem izničili in zmanipulirali določbo o njegovem kvorumu in postavili predlagatelje tistih referendumov, ki ne bodo hkrati z volitvami, v bistveno drugačen in povsem neenakopraven položaj s tistimi, katerih referendumu bodo potekali sočasno z volitvami".

In za to gre, gre za manipulacijo, gre za ideološko spletkarjenje spodbujevalcev referenduma. Tokrat s postopkom; manipulaciji z vsebino pa bomo priča ob referendumski kampanji. Dr. Janez Pogorelec zaključuje, "da bi bilo treba določiti pravila igre za vse referendume enako in jih doreči v Zakonu o referendumu in ljudski iniciativi, katerega novela je trenutno v pripravi. Precej jasno pa je, da

bodo morali biti v prihodnje referendumu in volitve izvedene na različen, zavzema bi se celo za medsebojno tudi primerno oddaljen dan."

V Poslanski skupini Socialnih demokratov bomo predlog odloka z dopolnitvijo, da se kot dan razpisa referenduma določi 28. april 2014, podprli. Hvala lepa.

PRESEDNIK JANKO VEBER: Hvala tudi vam.

Gospod Janez Ribič bo predstavil stališče Poslanske skupine Slovenske ljudske stranke.

JANEZ RIBIČ (PS SLS): Hvala za besedo, spoštovani predsednik Državnega zbora. Spoštovani gospe in gospodje poslanci!

Zaradi nove zaušnice Ustavnega sodišča Državnemu zboru oziroma vladajoči koaliciji bomo po slabem mesecu ponovno odločali o odloku o razpisu referenduma glede novele arhivskega zakona, ki ga je zahtevalo preko 46 tisoč državljanek in državljanov. V Slovenski ljudski stranki se zavedamo, da je referendum temelj neposredne demokracije. To je demokratičen postopek, v katerem lahko sodelujejo vsi državljani z volilno pravico in podajo svoje mnenje o določenem vprašanju. Zato je voljo ljudi, ki so se podpisali pod referendumsko pobudo, treba razumeti in spoštovati. Tako kot en mesec nazaj se bomo tudi danes, kot smo že včeraj na seji Odbora za kulturo, pregovarjali, kateri datum je primernejši za izvedbo referenduma. V tem primeru imamo na voljo 25. maj, na dan evropskih volitev, katerega zagovarjajo predlagatelji referenduma; in 8. junij, ki ga predlaga koalicija. V Poslanski skupini Slovenske ljudske stranke podobno kot predlagatelji odloka ocenjujemo, da bi bilo racionalneje izvesti referendum 25. maja, saj bi bil prihranek stroškov izvedbe precejšen, približno 1,3 milijona evrov. V nasprotnem primeru bomo vsi poslanci, ne glede na naša stališča glede datuma izvedbe referenduma, predmet negotovanja državljanek in državljanov o tem, kako njihov denar mečemo skozi okno, a karavana gre dalje ne glede na to, kako glasni smo. Zato velja pričakovati, da amandma kolegov iz SDS, s katerim bi izvedli referendum skupaj z evropskimi volitvami, ne bo sprejet in bomo volivce dvakrat v štirinajstih dneh povabili na volišče.

Naj se ustavim še pri vsebini, o kateri se bo odločalo na referendumu. Takrat, ko bi lahko razumeli, da se bo odločalo o tem, ali smo za odprtje arhivov Udbe ali temu nasprotujemo. O podobnem vprašanju smo pred leti že odločali na referendumu in takrat je bil rezultat jasen. Preko 70 % opredeljenih volivcev je odločilo, da morajo arhivi nekdanje SDV – Službe državne varnosti, Udbe, ostati prosto dostopni. A stvari vendarle niso tako preproste, kot izgledajo na prvi pogled. Na referendumu se bo odločalo o usodi celotnega arhivskega zakona, ki v marsikaterem pogledu pomeni izboljšanje trenutnega stanja na področju arhivske stroke.

Slednja niti sama ni enotna pri tem, ali sprejete spremembe, o katerih se bo odločalo na referendumu, pomenijo večjo ali manjšo dostopnost do tako imenovanega udbovskega gradiva. Niti se o tem ne moremo ali ne znamo dogovoriti politiki. V Poslanski skupini Slovenske ljudske stranke lahko le obžalujemo, da pomladne stranke, ko smo imele to možnost v vladi, nismo znale ali zmogle tega področja urediti na evropsko primerljiv način, ki bi bil jase in ki ne bi dopuščal različnih interpretacij, katerim smo priča tako pri trenutni ureditvi kot pri ureditvi, ki bo predmet referendumskega odločanja. Bojimo se, da tudi odločitev državljanov na referendumu, kakršnakoli že bo, področja ustrezne dostopnosti do gradiv nekdanje Službe državne varnosti ne bo dokončno uredila. V Slovenski ljudski stranki vztrajamo na stališču, da ima vsak pravico do groba, na kateremu lahko njegovi še živeči sorodniki prižgejo sveče, se ga spomnijo, se mu poklonijo. Številni svojci ravno zaradi uničenih gradiv o zločinih totalitarnega sistema in zaradi omenjenega dostopa javnosti do teh gradiv prej omenjenih dejanj še danes ne morejo storiti, ker ne vedo niti tega, kaj se je z njihovimi sorodniki dogajalo, niti kje so bili položeni k poslednjemu počitku.

Zločine iz preteklosti je treba raziskati in ugotoviti, kje so žrtve in predvsem kdo so njihovi krvniki. Zato podpiramo trenutno veljavno ureditev, ki, po našem mnenju, omogoča lažje raziskovanje tovrstnih zločinov. Podpiramo pa tudi, da se o tem vprašanju opredelijo volivke in volivci na referendumu. Škoda pa je, če referendum ne bo 25. maja, da niste usvojili predloga Slovenske ljudske stranke, da naj bo referendum skupaj z morebitnimi predčasnimi državnoborskimi volitvami ali lokalnimi volitvami, ki bodo v jeseni. Hvala za pozornost.

PREDSEDNIK JANKO VEBER: Hvala.

Gospa Marjana Kotnik Poropat bo predstavila stališče Poslanske skupine Demokratične stranke upokojencev Slovenije.

MARJANA KOTNIK POROPAT (PS DeSUS):

Hvala za besedo, spoštovani predsednik. Spoštovani poslanke in poslanci!

V Poslanski skupini DeSUS odločitev Ustavnega sodišča, da razveljavi odlok o razpisu referenduma o noveli zakona o arhivih spoštujemo, čeprav jo obžalujemo. Če smem na kratko komentirati ustavno odločbo. Mnenje Poslanske skupine DeSUS je, da ne gre za omejevanje pravice do referenduma, ker so v tednu pred 4. majem – torej datumom, katerega je odlok o razpisu zakonodajnega referenduma o Zakonu o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih določal za izvedbo referenduma – šolske počitnice, zaradi katerih naj bi bilo veliki večini volivk in volivcev oteženo spremljanje referendumske kampanje ter predčasno glasovanje in glasovanje ob dnevu referenduma.

V Poslanski skupini Demokratične stranke upokojencev Slovenije se sprašujemo, ali bi bilo zaradi dela prostih dni državljanom resnično oteženo spremljanje kampanje in odhod na volišča. Dvomimo, kvečjemu nasprotno. Naše mnenje je, da bi prav zaradi dela prostih dni bila tako seznanjenost s kampanjo in predmetom odločanja kot tudi udeležba na referendumu višja na omenjeni datum. A odločitev ustavnih sodnikov je padla in vsi smo jo dolžni spoštovati. Poslanska skupina SDS že vse od vlozene zahteve za razpis referenduma vztraja, da se glasovanje izvede sočasno z evropskimi volitvami, čemur v Poslanski skupini Demokratične stranke upokojencev Slovenije nasprotujemo. Nasprotujemo iz dveh razlogov. Prvi razlog je ta, da o dveh tako pomembnih zadevah preprosto ne gre odločati istočasno. Pobudniki so mnenja, da so vprašanja o arhivskem gradivu prvovrstna evropska tema, s čimer pa se v naši poslanski skupini nikakor ne moremo strinjati. Vprašanja arhivov se vendarle nanašajo na polpreteklo zgodovino naše države, zaradi česar so predvsem in zgolj nacionalnega pomena. In kot o takih ni primerno odločati skupaj z evropskimi volitvami. Drugi razlog pa je ta, da obstaja upravičena bojazen, da bo, v kolikor bosta referendumska kampanja in volilna kampanja za volitve poslancev v Evropski parlament sovpadali, slednja močno kontaminirana z ideološkimi razpravami. Največja opozicijska stranka namreč že vse od obravnave novele zakona o dostopnosti arhivov v Državnem zboru le-to pretanjeno izkorišča za politično obračunavanje in s potvarjanjem ter izkrivljanjem dejstev zavaja državljanke in državljane. Pri tem naj dodamo, na kar je opozorilo že pristojno ministrstvo, in sicer tudi Ustavno sodišče je potrdilo, da zasledovanje cilja, da ne bi prišlo do mešanja obeh kampanj, ni protiustavno, v kolikor se hkrati ne posega v pravico do glasovanja na referendumu.

V Poslanski skupini Demokratične stranke upokojencev Slovenije bi vnovič želeli poudariti še, da odgovornost za nastale stroške za izvedbo referenduma nosijo zgolj in samo predlagatelji. Izgovarjanje prvopodpisane poslanke na Vlado, češ da če Vlada ne bi vložila novele zakona o arhivih, potem SDS ne bi začela zbirati podpisov za referendum in tudi stroškov za izvedbo referenduma ne bi bilo, je več kot neprimerno in nedostojno. Njene besede so huda žalitev za vse tiste državljanke in državljane, ki se zaradi težke finančne situacije le s težavo prebijajo iz dneva v dan. Da pa se na finančno situacijo tako države kot državljanov Poslanska skupina SDS ne oziroma kaj prida, dokazuje tudi samo dejstvo, da so kljub mnenju stroke, da novela zakona odpira slovenske arhive bolj kot kdajkoli prej v zgodovini naše države, pričeli zbirati podpise in tudi vložili pobudo za razpis referenduma.

Naj zaključim. Na podlagi vsega navedenega bo Poslanska skupina Demokratične stranke upokojencev Slovenije

podprla odlok o izvedbi zakonodajnega referendumu na dan 8. junija 2014. Hvala lepa.

PRESEDNIK JANKO VEBER: Hvala.

Gospa Maša Kociper bo predstavila stališče Poslanske skupine Pozitivna Slovenija. Izvolite.

MAŠA KOCIPER (PS PS): Spoštovane poslanke, spoštovani poslanci, spoštovani predsedujoči!

V skladu z odločbo Ustavnega sodišča, ki je, to ga je potrebno odkrito pohvaliti, o tem očitno zelo pomembnem vprašanju odločalo ekspresno in v rekordnih, doslej še nikoli videnih hitrih rokih, danes torej ponovno odločamo o odloku o razpisu zakonodajnega referendumu. Kot najustreznejši datum za izvedbo referendumu se je izkazal 8. junij 2014, ker smo tudi v Pozitivni Sloveniji še vedno prepričani, da je prav, da se o referendumski pobudi razpravlja posebej, ne pa da se razprava o tem pripoji kampanji za evropske volitve, kar bi bilo po našem mnenju tudi zloraba v smislu ustavne ureditve na področju referendumu. Od tu naprej bi lahko povedala, da je stališče Pozitivne Slovenije skoraj popolnoma skladno s stališči naših koalicijskih partnerjev, se pravi Poslanske skupine SD in DeSUS. Pa vendar dovolite, da tudi sama še enkrat spomnim na prispevek v zadnji Pravni praksi gospoda Janeza Pogorelca, doktorja pravnih znanosti, namestnika direktorja Službe Vlade za zakonodajo, docenta na Fakulteti za poslovne vede. Verjetno ni naključje, da je bil gospod Pogorelec danes že omenjen, saj se verjetno vsi strinjamo, da ne sodi med strokovnjake tako imenovane leve provenience. Da ne bi ponavljala istega citata kot gospod Bevk, naj povem, da med drugim – sicer gospod Pogorelec najprej, kot je zdaj moderno, kritizira politike kar povprek – ugotavlja, da bi bilo po sprejetju sprememb 90. člena Ustave, s katerimi je bil uveden kvorum najmanj petine vseh volivcev, ki morajo glasovati proti zakonu, da bi bila odločitev veljavno sprejeta, neprimerno, če ne celo protiustavno razpisati referendum na dan volitev ali na dan drugega referendumu, saj je mogoče tako kvorum dejansko povsem izigrati oziroma z njim tako rekoč vnaprej manipulirati. Odkar je s spremembo 90. člena Ustave prišlo do spremembe zapisa glede kvoruma, je namreč udeležba postala konstitutivni element vsakega referendumu, na katerega ne bi smelo vplivati nič drugega kot zgolj volja volivca udeležiti se referendumu. Če bi na volišče dodatno privabili volivce še z volitvami ali drugim referendumom, ki bi potekal sočasno, bi to pomenilo, da referendumska odločitev deloma izgublja svojo prvinsko samostojnost ter bi bil kvorum v tem primeru precej lažje dosežen; to dejstvo pa bi lahko neposredno vplivalo na veljavnost ali neveljavnost referendumu in posledično na njegov izid – zavrnitev ali nezavrnitev zakona. Tega po mnenju dr. Pogorelca nikakor ne smemo dopustiti. Pravila igre bi bilo zato treba

določiti vnaprej v Zakonu o referendumu in ljudski iniciativi. Predvsem je pa je po njegovem mnenju jasno, da bi morali biti v prihodnje referendumu in volitve izvedene na različen način. Zavzemal bi se celo za medsebojno časovno primerno oddaljen dan. Varčevalni argumenti za združevanje referendumov in volitev na isti dan pa se potem, po njegovem mnenju, ne bi smeli upoštevati, vsaj če ne želimo obravnavati referendumu enako kot volitve in če ne želimo diskreditirati posameznih predlagateljev.

In ko smo že pri varčevalnih argumentih, ki jih tako radi navajajo predlagatelji – stranka SDS, ki pravi, da smo mi, koalicija, odgovorni za višje stroške izvedbe volitev in referendumu na različna dneva. Naj povem, tako kot je povedala že gospa Poropat, da stroške v prvi vrsti nosi SDS kot iniciator oziroma pobudnik tega referendumu. Vi ste odgovorni tako za to, da bo referendum uspel, kot tudi za njegove stroške.

Za tiste v javnosti, ki naših sej in dogajanja na tem področju ne spremljajo tako podrobno, pa naj še enkrat opozorim na stališče Državne volilne komisije, ki je kot neodvisen in samostojen državni organ, ki skrbi za izvedbo referendumu, že razpravljala o vprašanju izvedbe sočasno, se pravi na dan evropskih volitev, in pri tem opozorila, da so volilni odbori za evropske volitve sestavljeni glede na zastopanost strank v Evropskem parlamentu, medtem ko bi za referendumu morali biti sestavljeni glede na zastopanost strank v Državnem zboru. To dejstvo bi pomenilo, da bi lahko tiste stranke, ki niso zastopane v Evropskem parlamentu, izpodbijale sestavo volilnih odborov in s tem veljavnost referendumu. Mislim, da je nedopustno, da bi na tak način postavili pod vprašaj zakonitost ter izvedbo in veljavnost referendumu.

Naj na koncu povem še nekaj. Številni ljudje, javnost, pa tudi mediji ponovno opozarjajo, da v Državnem zboru izgubljam veliko časa in nepotrebne energije za teme, ki se nanašajo na preteklost in na ideološka obračunavanja. Jaz bi ponovno in še enkrat in vedno znova opozorila, da je predlagateljstvo tega referendumu na strani tistih, s prvopodpisano poslanko gospo Evo Irgl, ki so ta referendumu inscenirali. Naj zaključim, da s predlogom odloka, o katerem odločamo danes in s katerim predlagamo 8. junij kot ustrezen datum za izvedbo referendumu, sledimo odločbi Ustavnega sodišča, ki je določilo, da mora Državni zbor datum določiti tako, da bo omogočil čim večjemu številu volilnih upravičencev udeležbo na referendumskem glasovanju, in nepomembno, to radi predlagatelji pozabijo, tudi izjavo volje o tem, ali se naj v Državnem zboru sprejet zakon uveljavi ali ne. Zato bo Poslanska skupina Pozitivne Slovenije tak odlok seveda podprla. Hvala.

PRESEDNIK JANKO VEBER: Hvala.

Dr. Vinko Gorenak bo predstavil stališče Poslanske skupine Slovenske demokratske stranke. Izvolite.

DR. VINKO GORENAK (PS SDS): Hvala lepa, spoštovani gospod predsednik.

Devetkrat je bila omenjena Slovenska demokratska stranka, kljub temu, da sta gospa Poropat, gospa Kociper veselo obračunavali s SDS. Moram reči tako – tega otroka, ki se imenuje arhivski zakon, je spočel gospod minister, rodila ga je koalicija, alimente bi pa mi plačevali. Odpade. V celoti je za vse stroške in za začetek ideološkega boja kriva izključno koalicija. Brez tega, da bi zakon bil sprejet, o referendumu ne bi mogli govoriti.

Sicer pa pojdimo na moj del prispevka, ki ga bom povedal v imenu poslanske skupine, ki ji pripadam. Jasno je potrebno povedati eno stvar, z arhivi se ukvarjamo vedno takrat, kadar je na oblasti leva politična opcija. Prvič smo se začeli s temi arhivi resno ukvarjati leta 1996, ko je bil sprejet prvi zakon po osamosvojitvi s tega področja in se je nanašal na to, da pač morajo biti vsi arhivi nekdanjih družbenopolitičnih organizacij, partije, sodišč, policije, Službe državne varnosti in tako naprej predani Arhivu Republike Slovenije. Takrat so lahko ostali še tajni. Mi nismo imeli do danes niti enega samega problema z nobenim od arhivov, niti policijskim delom, niti sodnim delom, niti partijskim delom ali katerikoli drugim delom, vse je bilo v redu. Imamo pa en sam problem, ki se vleče že od takrat, to pa je problem arhivov nekdanje Službe državne varnosti, odnosno arhivov Udbe. Seveda je ta del arhiva problematičen vse do danes izključno zaradi tega in samo zaradi tega, ker leva politična opcija, ki pravzaprav svojih navdih, ki pravzaprav svoje temelje, svoj življenjski sok napaja iz tistega časa in iz dejavnosti nekdanje Službe državne varnosti.

Sova vse do leta 2007 ni spoštovala tega, da bi arhiv predala Arhivu Republike Slovenije. Leta 2007 je znamenita Šturmova komisija, ki so jo mediji raztrgali – bil sem njen član, ne vem kaj smo vse tam počeli –, odkrila, da se zakon ne spoštuje, zato smo sprejeli zakon, kjer smo rekli še enkrat, da to gre v Arhiv Republike Slovenije in da to postane javno. To se je zgodilo leta 2007. Takrat smo tudi zelo jasno zaščitili žrtve Udbe in z 11 občutljivimi osebnimi podatki; funkcionarje pa smo slekli do gat, če bi temu tako rekli. Namreč funkcionarji niso zaščiteni. Tisto, kar počne sedanja vladna koalicija, ki je ideološki boj na preteklih dejanjih, na preteklosti pričela z vložitvijo zakona in nadaljevala vse do današnjih dni, pa je naslednje. Prvič, žrtve je izenačila z morilci in za vse predpisala pet oziroma šest zaščitnih faktorjev, če bi temu tako rekli, pet ali šest omejitev. Se pravi, da so tisti, ki so recimo – tako da bodo ljudje vedeli – naročili in izvedli umor Stjepana Crnogorca in danes živijo tule za parlamentom, enaki njemu. Torej morilci so enaki umorjenim. Če je to za vas etično, za nas

ni. Treba pa je povedati tudi naslednje, da so se resne težave na tem področju začele šele leta 2010, ko je Igor Omerza izdal prvo knjigo, ki je temeljila na arhivih Udbe, in da mu je vladna koalicija, takratna vladna koalicija in takratni minister povsem nezakonito preprečil dostop do arhivskih podatkov. Nasprotno. Vaši predhodniki ali pa vi – tisti, ki ste tukaj še sedeči na levi strani in pred menoj – ste seveda arhive zaprli zato, da raziskovalci ne bi mogli noter; 73 % ljudi pa vam je reklo "ne" na referendumu. Zdaj pa poglejmo, nobena gospodarska kriza, nobena finančna kriza, ne proračun, nič za vas ni pomembno. Za vas je pomembno zapreti arhive Udbe. To pa je pomembno. Namesto da bi sprejemali gospodarske zakone, finančne zakone, zakone, ki bi olajšali življenje ljudi, ste sprejeli tak zakon. Jaz sem vam že takrat na javni predstavitvi mnenj zelo jasno povedal eno stvar. Če ste z zakonom posegli en milimeter na polje ljudske volje iz leta 2011, bom svoji poslanski skupini predlagal referendum, to je bilo že takrat. Nato smo na znamenitem odboru, kjer smo govorili o tem zakonu, prišli na nek način skoraj skupaj. Gospa Potrata je že skoraj plesala, tako smo lahko videli v medijih, češ da smo dosegli sporazum. Tudi sam sem bil vesel tistega časa, vse je namreč kazalo, da bomo z amandmajem – ki ga sicer nismo mi podprli, nismo mu pa nasprotovali, gre za anonimizacijo – prišli do tega, da bo v tretjem branju minister vendarle predložil amandma oziroma koalicija predložila amandma, ki bi pomenil sporazum; ki bi pomenil, prvič, to, da žrtve niso enake morilcem, in drugič, da morilcev, naročnikov, funkcionarjev ne ščitimo. Vendar tega niste naredili, zato je bila logična posledica v tem, da je prišlo do pobude za referendum. Vi ste seveda veselo govorili, mediji pa so ob tem veselo pisali, kako je predsednik stranke z enim tvitom sprožil referendum brez volje stranke in ne vem kaj. Naj vam povem, da je izvršilni odbor stranke sprejel tak sklep, da če bo zakon sprejet, bomo predlagali referendum, tako da je treba to kar malo popraviti. Začetek zbiranja podpisov je bil jasen, 46 tisoč 700 in nekaj podpisov. Če kdo to še zmore razen SDS, naj pove. Mislim, da to ne gre, kot veste, to ste sami povedali.

Ampak, gremo mi na to stvar, o kateri govorimo danes. Mi smo že takrat povedali, da ne želimo povzročati posebnih stroškov in da predlagamo, da je referendum skupaj z evropskimi volitvami. Seveda se je potem zgodila vsa kolobocija z gospo Evo Irgl. Enkrat je poslanka, enkrat je bila državljanka, enkrat je bila nič ali kako že, zato da smo prišli do tistega prvega odloka o referendumu, ki pa je bil precej jasen, zelo jasen. Takrat smo vam tudi zelo jasno povedali, da je nujno potrebno, da ne razpišemo referenduma na 4. maj. Jaz sem svoj nastop gradil – jaz nisem pravnik, gospa Poropat je, se je tudi sklicevala na to, da je odvetnica takrat, ko sva imela dialog na to temo –, jaz sem se res sicer takrat skliceval predvsem na to, da ni

dopustno, da ljudem vzamemo 9 dni volilne kampanje. Namreč, s tremi dnevi dopusta bodo ljudje 9 dni doma, postregli ste mi z nekimi podatki, minister jih je našel, da gre 4 % Slovencev na dopust. Ja, na Havaje, tisti, ki imajo še denar, medtem ko vsi ostali pa so lahko vsaj nekje blizu doma, jemljejo pa dopust. Ustavno sodišče je, kot vidite, seveda v celoti pritrdilo temu, kar je gospa Irglova zapisala v pobudi – in ji čestitam –, in v celoti zavrnilo pravnike in vse tiste, ki ste zagovarjali referendum 4. maja; posebej glasna je bila gospa Poropat pa gospa Potrata je bila zelo glasna takrat tudi na vseh teh sejah. Ampak vse to je Ustavno sodišče zavrnilo. Reklo vam je ne. In je povzelo tisto, kar smo oziroma je zapisala gospa Irglova v pobudi za referendum.

Torej še enkrat, stroški referenduma – če jih izrazimo na nek drug način, ki ga vi želite postaviti na 8. junij, mi pa na 25. maj – pomenijo, da boste s pritiskom na gumb zapravili 23 tisoč štipendij po 100 evrov ali 5 tisoč 750 pokojnin po 400 evrov. Koalicija, za to ste odgovorni vi, še enkrat poudarjam. Lahko stroške zdaj znižate, ampak z glasovanjem za 25. maj.

Seveda smo o odloku govorili za to govornico tukaj, v tej dvorani in zgodilo se je tisto, kar se ne bi smelo nikoli zgoditi in se v tej dvorani ni zgodilo niti takrat, ko je za temi govornicami v teh prostorih recimo govoril Kardelj. Namreč, beseda je bila vzeta poslanki Irglovi. Ljudje so "šaltali", češ pokvarjen televizor in ne vem kaj vse. Od leta 1945 se to v tej dvorani ni zgodilo, gospe in gospodje. Zamislite si, kar se je zgodilo. Manjkalo je samo še to, da jo odpeljeta s policisti, in takšni posnetki bi šli lahko v svet. To bi bilo pravzaprav dobro, ker bi pokazali svoj obraz. Poglejte, na vsak način je potrebno povedati tudi to v zvezi s tem odlokom, da gre izključno in samo za ščitenje zločinov Službe državne varnosti. Saj hrvaški parlament je tudi sprejel podobno zakonodajo tik pred vstopom v EU, pa ste videli, kaj se je zgodilo. Gospe in gospodje, nekega dne, ko bomo na letališču Brnik pospremili prvega, drugega, tretjega in še koga na nemška sodišča, avstrijska sodišča, bo potrebno pogledati v tla. Ni dopustno ščititi tiste, ki so ubijali, to ni dopustno, to ni humano in to ni človeško. Seveda pa nam, opozicijskim poslancem, pamet solijo tudi nekdanji sodelavci Službe državne varnosti, ki ščitijo tudi sebe.

Za referendum, ki ga vi želite postaviti na 8. junij, je nujno treba reči tudi naslednje, prvič, 8. junija ne bomo sledili odločbi Ustavnega sodišča, ki je jasno zapisalo, odločba Ustavnega sodišča je jasna; da je dolžnost Državnega zbora, da določi tak datum, ki bo pomenil največjo možno udeležbo. Piše v odločbi Ustavnega sodišča na strani osem zgoraj. 8. junija, seveda, je vaš cilj, da bi bila udeležba čim manjša. Zakaj? Ker ljudje bodo 25. maja že šli na evropske volitve in bodo rekli, zakaj pa bi 8. junija še enkrat šel. / oglašanje iz dvorane/ Ne

rabim nobenih komentarjev, gospa Potrata, ne rabim vas poslušati. Zdaj imam jaz besedo, ki mi še ni bila vzeta. Vljudno pa ni, lahko greste tudi ven govoriti. Potrebno je reči tudi to, da je torej vaša želja, prvič, izključno ta, da 8. junija ne bi prišlo dovolj ljudi na referendum. In to je izključni razlog in vas ne zanimajo stroški, vas ne zanima nič. Vas zanima ideologija tipa "superkleber", ki se imenuje Udba in ščitenje njenih zločinov. Ustavno sodišče je torej jasno reklo ne. Nujno je potrebno reči to, da je vaš cilj izključno ta, da je udeležba manjša. In danes lahko vidimo, da ste imeli figo v žepu tudi lansko leto, ko smo naredili ustavno spremembo. Mi smo pristali na kvorume pri referendumu in na zlato pravilo, ki ga seveda ne uresničujete. To je spet isto, kot sem že prej omenil.

Za zaključek vas skušam še enkrat pozvati k temu razumu in razumnemu koraku. To je, prvič, da zmanjšamo stroške; drugič, da sledimo odločbi Ustavnega sodišča, ki pravi, da je potrebno zagotoviti tak referendumski dan, ki bo pomenil največjo možno udeležbo. Za zaključek pa mogoče še en premislek. Ne vem, ali ste kaj razmišljali o tem, kaj bo dan po glasovanju, če boste uzakonili oziroma s odlokom določili 8. junij. Opozicija ima še kakšne možnosti. Hvala lepa.

PREDSEDNIK JANKO VEBER: S tem smo končali s predstavitvijo stališč poslanskih skupin.

Prehajamo na splošno razpravo poslank in poslancev o predlogu odloka. Prva ima besedo mag. Majda Potrata, pripravi naj se mag. Katarina Hočevar.

Izvolite, gospa Potrata.

MAG. MAJDA POTRATA (PS SD): Hvala lepa za besedo, gospod predsednik.

Danes imamo izredno sejo, na kateri moramo določiti odlok o razpisu referenduma, ne pa vse drugo, o čemer je bilo malo prej tudi govora. Zato dovolite, da se ustavim ob tistem, kar je predmet odločanja danes. Zagovarjam amandma koalicijskih strank k tretjemu razdelku, ki postavlja začetek referendumskih opravil na 28. april. To se mi zdi popolnoma logično glede tega, da je vakacijski rok omenjen v mnenju Zakonodajno-pravne službe in da bil, če bi sledili tistemu, kakor je zdaj v odloku zapisano, da bi začela referendumsko opravila teči že jutri, takoj po objavi v Uradnem listu, to eden izmed najkrajših rokov. Jaz sem pa razumela, da so vsa dosedanja prizadevanja predlagateljev oziroma predlagateljice odloka šle v to smer, naj imajo volivke in volivci na voljo dovolj časa. Ampak ne gre samo za to vprašanje. Gre preprosto za tisto, na kar je opozoril tudi kolega Samo Bevk v mnenju Poslanske skupine SD, če bi začela teči opravila z jutrišnjim dnem, potem bi bila delu tistih, ki še niso v volilnem imeniku zapisani, udeležba pri glasovanju na referendumu onemogočena zaradi tega, ker mora miniti 30-dnevni rok. In torej danes, 24., ta rok poteče. Je to zadnji rok pred objavo, torej ni

mogoče, je treba danes vložiti in mora biti najprej razpisano. Tukaj ne uresničujemo temeljne pravice. In tisti, ki se toliko na ustavno pravico in enakost sklicujejo, bi se tega morali zavedati in bi morali nehati vztrajati pri tako postavljenem datumu za začetek volilnih opravil, kot je zdaj v odloku zapisano. Zato že vnaprej napovedujem, da bom podprla vloženi amandma, ki za začetek volilnih opravil šteje ali predlaga 28. april.

Drugo. Velikokrat se nekateri, zlasti predlagatelji in pobudniki referendumov, sklicujejo na odločbo Ustavnega sodišča. Poudarjam, v odločbi Ustavnega sodišča o ekonomičnosti, o gospodarnosti, o sredstvih ni govora nikjer drugod, kot samo na tretji strani, v četrti točki, kjer Ustavno sodišče povzema argumente predlagateljice pobude za presojo ustavnosti oziroma za zadržanje odloka. Nikjer drugod Ustavno sodišče v svoji odločbi ne govori o ekonomičnosti; se vprašanja financiranja in stroškov referendumov ne dotika, ker Ustavno sodišče v svoji odločbi izhaja iz pomena, ki ga ima referendum kot neposredno izrekanje ljudske volje, kot tista priložnost, na kateri vsak posameznik, katerega svobodna volja je priti na referendum, z oddanim glasom izreče podporo ali nepodporo predlaganemu zakonu, ki je na referendumu.

Tretja stvar, o kateri je treba govoriti. Ustavno sodišče v svoji odločbi govori o tem, da je treba omogočiti volivcem, da se v čim večjem številu udeležijo referendumov. In to je vodilo Ustavno sodišče, da je razveljavilo odlok, ki je 4. maj postavljal, ker je predčasno glasovanje v enem delu sovpadlo s prazničnimi dnevi, to pa je po tradiciji čas počitnic. Ustavno sodišče meni, da ima svoj prosti čas vsak posameznik pravico uživati po svoji svobodni volji. In če je to osnova za odločanje Ustavnega sodišča – 8. junij, ki je mimogrede dan Primoža Trubarja, državnega praznika, nikjer ne sovпада s kakršnokoli omejitvijo. Ker predčasno glasovanje ne pada v tisti čas, ki bi bil zaznamovan s katerikoli prazničnim dnevom. Torej so ti glavni očitki, o katerih je govora, pač prazni očitki, ne zdržijo presoje.

In sedaj samo še predlog za sočasnost ali hkratnost izvedbe referendumov z lokalnimi volitvami ali državnoborskimi volitvami. Amandma, ki ga nisem kot predsednica odbora dala na glasovanje na opozorilo Zakonodajno-pravne službe, da bi morali imeti v amandmaju natančno zapisan datum, tega v predlogu amandmaja ni bilo. Zato o takem amandmaju nismo mogli glasovati, ker ni izpolnjeval pogojev za to, da bi se o njem lahko izrekli. Mi je zelo žal. Moralo bi biti s številko izraženo, kateri datum naj bi bil, ko bi se to odločalo. Tu pa je bilo samo opisno določeno, ali predčasne državnoborske volitve ali lokalne volitve. O vsem tem je treba razmišljati, ko govorite, kaj je Ustavno sodišče komu naložilo in česa ni naložilo. Še enkrat, ni govorilo o stroških, nimate o tem nikjer možnosti zaslediti kateregakoli zapisa, ki bi o tem govoril.

In 22. Točka – ustavna zahteva po tem, da mora Državni zbor zagotoviti učinkovito uresničevanje pravice glasovanja na referendumu kot pravice pozitivnega statusa. Ta učinkovitost ni v ničemer ogrožena, če je dan izvedbe referendumov 8. junij. In tudi če boste o tem povprašali Ustavno sodišče, je to vaša svobodna volja, da to še enkrat naredite; ampak motite se tisti in podtikate tisti, ki govorite o nagajanju, manipulacijah in ne vem še čem. Bi se pa dalo o marsičem govoriti, če o takem tipu referendumov – zavrnitvenem referendumu, kot je sedaj urejen po novem v 90. členu Ustave – razpravljamo na način in razpravljajo nekateri, ki hočejo z združevanjem poslanske funkcije in državljske pobude pridobiti neko prednost pri dajanju pobud za razpis referendumov. To pa je nekaj, o čemer se Ustavno sodišče ni izrekalo, ker ni ugotovilo ustavnih kršitev pri uporabi poslovnika v vseh točkah, v vseh fazah urejanja te tematike, ali na matičnem delovnem telesu ali v Državnem zboru. Hvala.

PRESEDNIK JANKO VEBER: Hvala.

Besedo ima mag. Katarina Hočevar, pripravi pa naj se gospod Franc Pukšič.

MAG. KATARINA HOČEVAR (PS DL): Hvala za besedo. Spoštovani minister z ekipo, kolegice in kolegi, lepo pozdravljeni!

Danes bomo slišali veliko poglobljenih analiz, pravniških ekspertiz, zato jaz naših državljanov in državljanov s tem ne bom obremenjevala. Niti se nisem želela oglasiti, pa sem maloprej dobila elektronsko pošto naše državljanke, podjetnice iz Zagorja, ki se trudi vsak dan delati za to, da polni naš proračun, državno blagajno. Napisala mi je približno takole: da bi predstavniki ljudstva v hramu demokracije morali vso svojo energijo, pozornost, borbenost in celo strast, ki jo nekateri namenjate preteklosti, usmeriti v sedanost in prihodnost; da bi morali medsebojna obtoževanja usmeriti v razpravo o izboljšanju poslovnega okolja. In ker temu ni tako, tudi jaz današnji razpravi nimam česa drugega pametnega dodati. Hvala.

PRESEDNIK JANKO VEBER: Hvala tudi vam.

Besedo ima gospod Franc Pukšič, pripravi naj se gospod Aljoša Jerič.

FRANC PUKŠIČ (PS SLS): Hvala lepa.

Vi ste danes v koaliciji in vaša naloga je, pa tudi možnost in priložnost, da bi izboljšali poslovno okolje.

Kar se tiče odloka o razpisu referendumov, pa naslednje. Že včeraj na odboru sem rekel, da ni treba slovenske javnosti zavajati in ji nekaj razlagati, kar ni res. Enostavno povejte, mi smo koalicija, mi imamo večino in tako smo se odločili zato, ker ne želimo, da sprememba zakona oziroma zakon pade na referendumu, ki ga predlaga Slovenska demokratska stranka. Povejte, jasno in glasno!

Ne se izmotavati za nekimi ovinki, kaj bi pa kako se je razumelo Ustavno sodišče in tako dalje. Pojma nimate, z nami vred ne! Nimate! Ker Ustavno sodišče je tako odločilo, kot je. Zadnjič ste tu razlagali, vaši pravniki, pod narekovaji, kako je oh in sploh vse okej, tudi v Zakonu o davku na nepremičnine, pa vam je Ustavno sodišče povedalo: "Njet!" In tudi tokrat je enako. Povejte, imamo moč, smo oblast in smo se tako odločili, nočemo, da vam to uspe, zato bomo izpeljali tako, da imate čim manjše možnosti, da vam uspe.

Kar se tiče amandmaja, ki smo ga predlagali v Slovenski ljudski stranki. Če bi imeli toliko pameti v koaliciji, bi lahko to enostavno vzeli kot eno od rešilnih bilk in bi to sprejeli. Po mojem prepričanju in prepričanju nekaterih drugih strokovnih sodelavcev v Državnem zboru je pač bila razlaga malo čez palec, všečna koaliciji. Rok je z mojim amandmajem točno določen. Določen, ali bo prišlo do predčasnih parlamentarnih volitev, ki bi jih razpisal predsednik države; če pa se do 31. avgusta to ne zgodi, pa bo predsednik Državnega zbora razpisal lokalne volitve – in je točno določeno. Na tisti dan bi bil tudi referendum in priprave se v skladu z zakonom morajo začeti najmanj 30 dni prej. In to je to. Vse je določeno. Izgovarjanje na to, kako nekdo nečesa ne bo, pa ni v imeniku in podobno, bla, bla, bla ... Mimogrede, pozabili ste na naše rojake, rojake v zamejstvu in po svetu. Veste, komaj čakajo, da se bodo tisoč kilometrov peljali čez 14 dni še na referendum; najprej na evropske volitve, potem pa še tisoč kilometrov na referendum. Mislím, norčujemo se iz njih. Povejmo jim – glejte, ne želimo vas, ker vas ne rabimo! Bodite doma, zato bomo to tako naredili. In seveda to sporočate tudi slovenski javnosti. Vsi dobro vemo, ker je napisalo Ustavno sodišče, da bo čim večje število volivcev prišlo tudi na referendum. Kdaj jih pride največ? Bistveno več jih pride na lokalne volitve, nekoliko manj jih pride na države, najmanj na evropske volitve. In daleč najmanj pa žal na referendum. In če bi hoteli upoštevati to, bi morali izbrati sočasno eno in drugo. Hvala.

PREDSEDNIK JANKO VEBER: Hvala.

Besedo ima gospod Aljoša Jerič, pripravi pa se gospod Robert Hrovat. Izvolite, gospod Jerič.

ALJOŠA JERIČ (PS PS): Hvala lepa. Spoštovane in spoštovani!

Ponovno odločamo o datumu razpisa referendumu in ponovno nas bodo poslanci, pobudniki referendumu prepričevali, da morebiti zaradi doseganja kvoruma referendum izvedejo hkrati z nekimi drugimi volitvami, saj na ta način računajo v stranki predlagatelja referendumu, da bodo na ta načini dosegli kvorum, ki je potreben, da je referendum sploh veljaven. Jaz jih popolnoma razumem, da kot predlagatelji želijo, da referendum uspe, za kar imajo vso legitimno pravico. Rad pa bi jih opozoril, da lahko hkratna

izvedba referendumu z nekimi drugimi volitvami ali referendumom nekako zabriše to realno udeležbo, ki bi jo takšen referendum dosegel v primeru, da bi bil izveden na samostojen dan. In ker je po novem doseganje kvoruma 20 % eden od pogojev za uspeh referendumu, hkratna ali ločena izvedba referendumov nista več tako nedolžna stvar. Menim, da se vsi strinjamo, da je referendum najvišja in najbolj neposredna oblika demokratičnega odločanja. In če se s tem vsi strinjamo, potem bi morali vsi zagovarjati takšne pogoje izvedbe referendumu, da bodo kar se da nevtralni do vseh. Se pravi, z določitvijo datuma ne smemo privilegirati ne tistih, ki se strinjajo z obstoječo zakonsko rešitvijo, niti tistih, ki se z njo ne strinjajo in bi jo radi z referendumom ukiniti. Nevtralnost do vseh različno mislečih je tako najvišji kriterij pri določanju datuma referendumu. Predlagani 8. junij je veliko bolj nevtralen datum oziroma je nevtralen datum, kar pa 25. maj nikakor ni, saj bodo, kot vemo, na ta dan že potekale volitve v evropski parlament. In ker bo replika na mojo razpravo, češ da želi predlagatelj hkratno izvedbo bližajočih posvetovanj zaradi bistveno manjših stroškov hkratne izvedbe, dajem v vednost, kot je že omenila kolegica Kociper, in sicer bi v tem primeru morala Državna volilna komisija pri hkratni izvedbi posvetovanj zaradi različnih kriterijev sestave volilnih odborov bistveno povečati število članov, kar bi posledično bistveno povečalo tudi same stroške izvedbe. Tako da tudi ta argument o toliko višjih stroških ločene izvedbe posvetovanj, kot vidimo, ne drži.

Seveda, dodatni argument za ločeno izvedbo je tudi zahtevnost materije, o kateri bomo odločali na referendumu. Namreč, zaradi zahtevnosti te materije je nevarnost večjega manipuliranja v javnosti o sami vsebini zakona in ravno v izogib tem manipulacijam bo tako potrebna posebna pozornost pri seznanitvi za materijo, za kar – tudi v temu primeru, kot vidimo – vsa logika govori v prid ločeni izvedbi referendumu in posledično ločeni tudi kampanji, ki se bo vodila.

Zavzemal se bom za kar se da nevtralni posvet in zavzemal se bom za izvedbo 8. junija. Hvala.

PREDSEDNIK JANKO VEBER: Hvala.

Besedo dajem predlagateljici gospe Evi Irgl, izvolite.

EVA IRGL (PS SDS): Najlepša hvala za besedo. Spoštovane poslanke in spoštovani poslanci!

Moram se odzvati na nekatere skrajno zavajajoče in manipulativne trditve, ki prihajajo iz vrst koalicijskih poslancev. Najprej glede tega, kar je omenil gospod Jerič, da bi bilo najbolje, da se opravi referendum na samostojni dan; in to zaradi tega, ker naj državljani ne bi bili sposobni hkrati odločati o dveh vprašanjih. Gospod Jerič, Ustavno sodišče je enostavno povedalo glede tega, takšna trditve, kot jo vi zagovarjate

oziroma stalno interpretirate v javnosti, je nevdržna. Državljanke in državljani lahko in so sposobni odločati o dveh stvareh hkrati, se pravi o referendumskem vprašanju in o tem, kateri naj bi nas recimo v tem primeru zastopali na volitvah v evropskem parlamentu.

Naj pojasnim še to ob tem, da je Ustavno sodišče že leta 1996 v 21. točki izpostavilo, da se dejansko lahko izpelje referendum – takrat je bil to referendum glede volilnega sistema – skupaj z državnoborskimi volitvami. Prav nobene dileme ni bilo glede tega. In to niso rekli kar neki posamezniki nekje ali pa politično opredeljeni ljudje, ampak so to povedali ustavni sodniki. To je povedalo Ustavno sodišče, povedalo je, da je možna skupna izvedba referenduma in volitev. Jaz bi prosila, da tukaj dejansko ne zavajate več vnaprej.

Druga zadeva, ki se stalno pojavlja tako v javnosti kot tukaj v Državnem zboru, odkar poteka novela v zvezi z zakonom o arhivskem gradivu, pa je, da smo mi povzročitelji tega referenduma. Naj še enkrat povem, če Vlada oziroma Ministrstvo za kulturo ne bi v Državni zbor vložilo novele zakona o arhivskem gradivu, mi ne bi zbirali podpisov in danes se tudi ne bi že drugič pogovarjali o tem, kateri je najbolj primeren datum za izvedbo referenduma. Ne bi se. In naj povem tukaj še to, da je šlo ministrstvo v spremembo tega zakona. Za to ni bilo nikakršne potrebe. Nikakršne potrebe. Ne nazadnje, leta 2011 so se ljudje s 70,88 % podporo jasno odločili, da želijo, da arhivi ostanejo odprti. Ampak Vlada je poteptala to voljo ljudstva in vložila novelo zakona v Državni zbor. In to ni bil nek protikrizni ukrep, ki jih tako potrebujemo in kar je prej govorila kolegica gospa Hočevarjeva. Se strinjam z njo. Država je v preresni situaciji, da bi se lahko norčevali iz nje. Vendar pa, ko je ugotovljeno, da je ministrstvo naredilo nekaj, potem je odgovorna opozicija dolžna reagirati na takšna vprašanja, še posebej če gre za vprašanje spoštovanja človekovih pravic, kar je nedvomno tudi pravica do védenja. In o tem tudi govori odlok oziroma novela zakona o arhivskem gradivu.

Naj pojasnim, da je ministrstvo v Državni zbor novelo zakona vložilo ravno v času, ko sta publicista gospod Omerza in gospod Ljeljak odkrivala umore, ki jih je zagrešila nekdanja Služba državne varnosti. Seveda tukaj ne gre za nikakršno naključje. To ni naključje. 80 % udbovskega, tako imenovanega udbovskega gradiva je bilo uničenega leta 1990, leta 1991. In za to se ve, kdo približno je bil za to uničenje odgovoren. Med drugim tudi gospod Ivan Eržen, ki je zaukazal leta 1990 masovno uničevanje arhivskega gradiva. In seveda smo mi kot odgovorna opozicija dolžni storiti vse, da se kaj takega ne zgodi nikoli več in da ohranimo tistih 20 % arhivskega gradiva nedotaknjena, predvsem pa dostopnega in odprtega javnosti. To je tisto, kar je pomembno. To je pomembno. In še glede datuma izvedbe. Vztrajala bom do konca, tudi kot prvopodpisana in seveda tudi s

podporo več kot 46 tisoč podpisnikov pod referendumsko pobudo, da se referendum izvede skupaj z evropskimi volitvami 25. maja. In to ne zato, ker je potrebno disciplinirati kakšno volilno bazo, ampak zaradi tega, ker to omogoča najnižje stroške za izvedbo referenduma, obenem pa tudi najvišjo udeležbo. In tako narekuje tudi odločba Ustavnega sodišča. In ni se potrebno tukaj sprenevedati, zavajati javnosti, stalno manipulirati; delate vse na tem, da ne bi izvedli referenduma skupaj z evropskimi volitvami. To je dejstvo. To je vaš edini in ključni cilj, ne zanimajo vas ne stroški, ne zanima vas praktično nič. Pred seboj imate samo ozek politični cilj. Ozek politični cilj in to vedo vsi, saj vidijo, že sploh skozi vso to razpravo, ki se zdaj že kar nekaj časa odvija v Državnem zboru.

Skratka, naj še enkrat ponovim. Če boste danes izglasovali 8. junij za dan referenduma, boste morali prevzeti odgovornost za nastale stroške referenduma, ki bodo bistveno višji, kot če bi se referendum zgodil 25. maja, in seveda boste morali znati pojasniti tudi državljanom in državljanom, zakaj ste se tako odločili. Zakaj ste se tako neodgovorno odločili, ne v skladu s smotrnostjo in ekonomičnostjo javnih sredstev, pa čeprav vas je k temu zavezalo tudi Ustavno sodišče. Hvala.

PREDSEDNIK JANKO VEBER: Hvala.

Besedo ima najprej predstavnik Vlade, in sicer dr. Uroš Grilc.

DR. UROŠ GRILC: Spoštovani predsedujoči, spoštovani poslanke in poslanci, lepo pozdravljeni!

Danes smo se ponovno sestali zaradi določitve datuma referenduma o noveli arhivskega zakona. Na mizi sta dva predloga, eden za hkratno izvedbo referenduma z volitvami v Evropski parlament; drugi pa želi ta dva dneva razdružiti. Moje stališče glede določitve datuma ostaja enako kot prej, toliko bolj zaradi odločitve Ustavnega sodišča, ki je v svoji odločbi potrdilo, potrdilo, da zasledovanje cilja izoginitve prepletanja referendumske in volilne kampanje ni protiusstavno, če hkrati ne posega v pravico do glasovanja na referendumu. Slednja je pravica pozitivnega statusa, kar pomeni, da zavezuje državo k določenemu ravnanju v smeri njenega udejanjanja. Konkretno zavezuje Državni zbor, ki mora pri določitvi datuma zagotoviti spoštovanje te pravice. Pri določanju datuma referenduma ima Državni zbor z besedami Ustavnega sodišča znotraj ustavnopravnih izhodišč zagotavljanja učinkovitega uresničevanja pravice glasovanja na referendumu široko polje proste presoje. Državni zbor – popolnoma avtonomen, kateri datum določi. Omejuje ga zakon, omejujejo ga nekatera osnovna ustavna načela glede uresničevanja referendumske in ljudske volje. Še več, Ustavno sodišče je v 29. točki odločbe zapisalo tudi, da je res, citiram, "da lahko volivke in volivci svobodno izrazijo svojo voljo z

glasovanjem na referendumu, če so dobro obveščeni o predmetu odločanja". Ne gre za to, da niso ljudje sposobni v istem dnevu odločati o različnih stvareh, kar se tako zelo pavšalno manipulira. Gre za cel postopek seznanjanja s predmetom, z argumenti zagovornikov zakona, z argumenti nasprotnikov zakona in o tem govori pravica do obveščенosti; ne o možnosti o tem, ali je nekdo sposoben o dveh, treh ali desetih stvareh odločiti v enem dnevu. In naprej. V isti točki Ustavno sodišče pravi, zopet citiram: "Skrb za dobro informiranost in seznanitev z vsebino zakona, z argumenti zagovornikov zavrnitve zakona in z argumenti zagovornikov uveljavitve zakona je sama po sebi nujna za učinkovito uresničevanje pravice do glasovanja na referendumu." Datum s tem nima posebne povezave. Ustavno sodišče Republike Slovenije je torej določitev datuma referendumu prepustilo zakonodajalcu, hkrati pa tudi – to iskreno upam – začrtalo polje argumentacije, iz katerega danes iz spodobnosti in spoštovanja do njegove vloge ne kaže izstopiti; četudi so to, glede na že slišano, žal le pobožne želje in bomo danes verjetno spet gledali približno isti film kot prejšnjič.

Pri določanju datuma referendumu naj izpostavim še pomisleke dveh pravnih strokovnjakov, o katerih smo nekaj že slišali. Tako je v Pravni praksi 10. 4. 2014 dr. Janez Pogorelec v uvodniku z naslovom "Je referendum sploh še dopustno razpisati hkrati z volitvami" izpostavil pomemben vidik enakopravne obravnave predlagateljev referendumov, ki ne bodo hkrati z volitvami, s tistimi, katerih referendum bi potekali sočasno z volitvami. Dr. Pogorelec v svoji argumentaciji zatrdi, "da je potreben resen premislek o tem, ali je po spremembi 90. člena Ustave referendum sploh še dopustno izvesti z volitvami ali z drugimi referendumi, ne da bi s tem povsem izničili in zmanipulirali določbo o njegovem kvorumu." Konec citata. Podobno smo slišali tudi razmišljati dr. Rajka Pirnata, ki je 10. aprila v oddaji Dnevnik na TV Slovenija 1 dejal, ko je bilo govora o referendumu kot orožju ljudske volje, da je, citiram, "ta volja, torej ljudska volja je sestavljena iz dvojega. Grem na referendum in tako bom odločil; ne pa, sem slučajno že tam pa bom tudi odločil o tem." Konec citata dr. Pirnata. Vse to velja danes, ko se z določitvijo datuma prvega referendumu po spremembi Ustave, ki je zasledovala cilj odvzeti inštitut iz rok politike in ga predati v roke ljudstva, postavlja precedens za vse morebitne prihodnje referendume, zato je tudi današnja razprava še vedno zelo pomembna in potrebna.

Referendum je že sam po sebi posledica tega, da je politični kompromis – kljub pripravljenosti ene strani nanj in kljub temu, da je bil strokovni kompromis dosežen – spodletel. To velja za arhivski zakon. Vlada je kot predlagateljica zakon pripravila po rednem postopku, pripravljal se je od leta 2009, šel je skozi popolnoma vse stopnje javne razprave,

vključno z javno predstavitvijo mnenj v parlamentu, in žal politika glede tega ni našla ustrezne rešitve. Smisel in namen inštituta referendumu ste poslanke in poslanci pravno formalno modro zaščitili ravno z zadnjo spremembo Ustave; zato naj predmet odločanja na referendumu, tokrat novela arhivskega zakona, ne bo sredstvo za politične obračune, temveč cilj na sebi. Natanko o tem govori šesta točka Resolucije o evropski zavesti in totalitarizmu, če jo hočemo prebrati do konca in v celoti.

Moram tudi na kratko reči, ali je bil ta arhivski zakon sprejet iz zgolj nekkih političnih nagibov. Poslanke Irglova je prej omenila, da to ni noben protikrizni zakon ali zakon, ki bi kakorkoli olajševal delovanje podjetij. To seveda ni res. Novela odgovarja na številne pomanjkljivosti arhivskega zakona in poleg transparentnejših pogojev dostopnosti do arhivskega gradiva prinaša še, prvič, ureditev pomembnih razlik, ki veljajo za javnopravne osebe in osebe zasebnega prava glede sprejemanja in potrjevanja notranjih pravil. Novela prinaša to, da zasebnim podjetjem ne bo potrebno več preko Arhiva Republike Slovenije potrjevati notranja pravila, ker se nam je zdelo to preveč obremenjujoče; jih razbremeni zaradi tega. Novela omogoča osebam zasebnega prava uporabo inštrumenta notranjih pravil, jih pa ne zavezuje. Novela seveda prinaša izjemno pomembne premike na ravni digitalizacije arhivskega gradiva in sodobnega delovanja arhivov, ki so še kako pomembni ne zgolj z vidika racionalizacije delovanja arhivov in arhivske stroke, ampak tudi z vidika dostopnosti. In da, tudi z vidika racionalizacije stroškov. Toliko zelo na kratko o tem. Verjamem, da bomo o tem še več govorili.

Menim, da je iz ozirom na te argumente potrebno razdvojiti evropske volitve in referendumsko glasovanje, zato skladno s prvotnim stališčem predlagam, da podprete, spoštovani poslanke in poslanci, rešitev, s katero boste odločanje volivk in volivcev o prihodnosti ločili od odločanja o preteklosti. Glede na že slišano in glede na težnje, da se za datum volitev opredli 25. maj, predlagam, da ne pozabite, kaj to pomeni za vse naše državljane, ki bodo glasovali zunaj Republike Slovenije. Hvala lepa.

PRESEDNIK JANKO VEBER: Hvala.

Repliko ima na izvajanje gospe Eve Irglovi gospod Jerič, izvolite.

ALJOŠA JERIČ (PS PS): Hvala lepa.

Samo kratka replika in zahvala gospe Irglovi za njena opozorila; vendar pa ne držijo, jaz nisem rekel, da bi bila hkratna izvedba na kakršen način nemogoča. Nisem tudi rekel, da državljani pri hkratni izvedbi ne bi bili sposobni odločati. To nikakor, sploh ne, obkrožiti eno ali drugo, ni zahtevna, ne vem kakšna sposobnost. Prepričan pa sem, da bi bila za kar se da nevtralni rezultat

o udeležbi bolj primerna ločena izvedba posvetovanj. To sem prej govoril in to še enkrat ponavljam. Hvala.

PREDSEDNIK JANKO VEBER: Hvala.

Besedo ima gospod Robert Hrovat, pripravi naj se gospod Mirko Brulc. Izvolite, gospod Hrovat.

ROBERT HROVAT (PS SDS): Hvala lepa za besedo. Lepo pozdravljeni!

Imam se za racionalnega, za realnega človeka, vedno pa zasledujem učinkovitost. In mislim, da je prišel čas glede na te razprave, ki jih danes poslušamo tukaj, da na nek način umirimo strasti. Mislim, da gre zadeva predaleč in se pogovarjamo o stvareh, ki sploh niso tako pomembne, ampak nam jemljejo čas. Poglejte, referendum bo. To je dejstvo, ki ga ne more izničiti nič. 47 tisoč državljanek in državljanov se je v manj kot enem mesecu podpisalo pod zahtevo za ta referendum. Verjetno vsi priznavamo, da je to visoka številka, da je to res veliko ljudi in da to dejansko nakazuje na nezadovoljstvo ljudi ob sprejemu zakona, ki ste ga koalicija podprli, seveda pripravilo ga je pa ministrstvo. In hkrati je to tudi močan signal nam poslankam in poslancem, da se nehamo igrati z usodami ljudi. Poglejte, zaradi trmoglavosti koalicije in ministrstva, ki je pripravilo ta zakon, se vam je zgodilo ljudstvo. Ljudje so jasno izrazili voljo, da želijo v najvišji obliki neposredne demokracije izraziti svojo ljudsko suverenost, to je z referendumom zavrniti zakon, ki ga je pripravila Vlada in ki ga je podprla koalicija. Poglejte, ta zakon dejansko zapira arhive. Z vsem dolžnim spoštovanjem do vas, spoštovani minister, ampak jaz bolj verjamem tistemu delu stroke, ki temu zakonu nasprotuje, ker imajo nek razlog za to, da nasprotujejo, in so ga tudi izrazili, so ga tudi povedali. Vi branite svojo odločitev, vi branite odločitev, ki ste jo sprejeli koalicijsko, da boste te arhive – seveda rečete – odprli; mi jim rečemo, da ste jih zaprli. Zelo prefinjeno, ampak dejstvo je, da tisti ljudje, ki hodijo po arhivih in iščejo zadeve iz polpretekle zgodovine, pravijo, da ste jim arhiv zaprli. Jaz tem ljudem bolj verjamem kot pa vam. Z vsem dolžnim spoštovanjem. Zakon, ki izenačuje žrtve in zločince, in ta anonimizacija nekaterih podatkov iz arhivov, je bila s strani Vlade in koalicije za državljane kaplja čez rob. Zato je bil tudi takšen naval na uprave enote, kjer so izrazili zelo jasno svojo voljo, da želijo imeti referendum o tem zakonu. Jaz se zelo dobro spomnim razprav v prejšnjem mandatu in v tem mandatu, ko smo se pogovarjali o tako imenovanem referendumskem dnevu. To bi pomenilo, da bi na en dan v letu šli na volišča in se opredelili o vseh referendumih, ki bi bili pripravljani do tistega datuma. In tej rešitvi o referendumskem dnevu oziroma tej rešitvi so prikimali takrat tudi nekateri, ki sedaj sedijo v koaliciji. Zakaj smo se takrat odločali o referendumskem dnevu oziroma smo ga predlagali v Slovenski demokrati

stranki? Zaradi znižanja stroškov. Hkrati pa ohranjamo pravico ljudi do odločitve do te najvišje oblike demokracije, ki je sigurno referendumsko odločanje. Sedaj smo kar naenkrat prišli v neko obdobje, kjer se ta racionalnost pospravlja nekam v kot in se o tem več ne govori. Mi predlagamo, da je priložnost ta trenutek, da hkrati z evropskimi volitvami opravimo še referendum in prihranimo več kot 2 milijona evrov denarja. Mi govorimo o prihranku. Vi govorite o tem, da želimo zapravljati. Ne drži. 2,2 milijona evrov, kolikor bi bilo prihranka, če bi bil referendum hkrati z evropskimi volitvami, je začetek tistih 200 milijonov, katerih iščete zaradi izpada nepremičninskega davka. Tukaj začnite, pri sebi bi bilo treba začeti.

Ustavno sodišče nam sporoča, naj se ne igramo z ljudmi in s političnim preračunavanjem glede udeležbe na referendumu. To je ena od alinej, ki jo lahko interpretiramo tako ali drugače. Ampak dejstvo je, da so nam dali zelo jasno vedeti, da moramo omogočiti čim večjo udeležbo in racionalizirati stroške. In le-to želimo. Zato je ta predlog, da se referendum izvede 25. maja hkrati z evropskimi volitvami, edini racionalen, realen, pa še zasleduje učinkovitost. Hvala lepa.

PREDSEDNIK JANKO VEBER: Hvala tudi vam. Besedo ima gospod Mirko Brulc, pripravi naj se gospod Dragan Bosnić.

MIRKO BRULC (PS SD): Hvala lepa za besedo. Spoštovani gospod minister!

Za uvod – če bi te arhive uredili po pravilu, ki ga imajo v Vatikanu, verjetno bi imeli mir. Ampak danes se gre, če ne bi Vlada, potem pač ne bi bilo referendumu in tako dalje. Se strinjam s kolegom Horvatom, dajmo umiriti zadeve, kajti – tako kot je bilo že tukaj v tem državnem zboru razpravljano, od tega, da je treba vse počistiti, katera stranka ima DNK, katere prednice in tako dalje – če se bomo s tem obmetavali, to je potem katastrofa. Je treba nehati in jaz neham. Tudi na avstrijskem Koroškem, po Haiderjevi prometni nesreči, je mir, se ne ukvarjajo več s takimi neumnostmi. Tudi mi bi lahko nehali, jaz se s tem zelo strinjam. Nihče ne sme reči, to je žalitev za državljanke in državljane, da ne bi mogel odločiti o dveh, treh stvareh na isti dan. O tem ne govori nihče, vsaj na tej strani ne in mislim, da je prav tako. Volivkam in volivcem je treba zaupati. Vi ste res – jaz rečem, kapo dol – zbrali 46 tisoč podpisov. To je zbrala stranka SDS, ki ima pokrit teren, svoje vojake na terenu, lovili so ljudi na ulici in morali so iti tudi nekateri podpisovati na uprave enote. Zato vam predlagam eno rešitev. 46 tisoč podpisov ste zbrali. Teh 46 tisoč državljanek in državljanov naj na referendum pripelje vsak 7,3 volivca. Tiste tri lahko spremenite, igrate zadevo v zadrugi, en pripelje 8, en 7 volivcev – in je referendum vaš. Vi ste to v stanju narediti, zato se ni treba bati 8. junija. Običajna nedelja. Dovolj časa za propagando, za organiziranje vseh teh zbiranj

volivk in volivcev. Če se izkažete, potem ste referendum dobili. Mi ga bomo spoštovali. Ustavno sodišče je naložilo zadevo zelo jasno in problemov ne more biti. Se pravi, vsak od 46 tisočev, ki so dali podpis, pripelje 7 ali 8 volivk in volivcev na referendum.

Jaz podpiram datum 8. junij in bom ves srečen, če se enkrat ta saga konča. Imamo druge težave, druge naloge, ne bomo se več ukvarjali ne z Udbo, ne z mafijo, ne z belogardisti, ne z DNK, z nobenim. In bomo začeli, upam, reševati probleme, ki so za državljanke in državljane zelo pomembni. Hvala.

PREDSEDNIK JANKO VEBER: Hvala.

Besedo ima gospod Dragan Bosnić, pripravi pa se naj gospod Jožef Jerovšek.

DRAGAN BOSNIĆ (PS PS): Hvala za besedo. Pozdrav vsem skupaj!

Jaz bi se bolj osredotočil na referendum, datume in nek svoj prav. Namreč, bral sem odločbo Ustavnega sodišča. Včeraj smo veliko debatirali, oziroma jaz ne – poslušal sem kar zanimivo debato na to temo. Izhajam iz 22. točke odločbe, iz pravice zagotoviti čim večjemu številu ljudi udeležbo na referendumu. Tu bi začel s tem, namreč hipoteza predlagateljice temelji na dejstvu, da bi se kvorum dosegel, če sem pravilno razumel, v primeru, če bi bil referendum skupaj z volitvami. Če bi sprejel to hipotezo kot dejstvo, potem bi bil v velikanskih težavah za naprej. Namreč, so leta, ko ni volitev, in v teh letih lahko pride tudi do kakšne pobude za referendum. Govorim zelo resno o tem zato, ker je to precedenčen primer, to je prvi referendum po spremembi Ustave in prvega ne pozabiš nikoli; lahko se sklicujem na to. To je moj temeljni ugovor. Se pravi, če to sprejemem zdaj, potem ne vem, na kakšen način bi, ne glede na to, ali sem v politiki ali ne, razmišljal o referendumih, ki se jih ne bi dalo z ničemer povezati. Ali so potem v tem primeru tisti, ki ta referendum predlagajo, hendikepirani, ker je možnost, da dosežejo kvorum, bistveno manjša. Iz tega naslova se mi zdi bolj primeren datum 8. junij.

Druga stvar so pa stroški. Strinjam se z dejstvom, da referendum stane in ne zagovarjam ravno doktrine, da je plačnik predlagatelj referenduma. V končno fazi se lahko pojavim v tej vlogi tudi sam. Se pravi, da se s tem ne strinjam. Ampak zdi se mi, da tisti, ki na referendumu izgubi, pa nosi odgovornost. To pomeni, če jaz osebno podpiram to novelo in če volja ljudi na referendumu pokaže, da se s tem ne strinjajo, da referendum uspe, potem seveda nosim objektivno odgovornost. To sta dve stvari, ki sta zame pomembni, z vsem dolžnim spoštovanjem do dr. Pogorelca in ostalih pravnikov. Namreč, kot naravoslovec prava pretirano ne maram, zato ker eno in isto stvar interpretira sto ljudi različno. V naravoslovju je obratno in bi bilo dobro, če bi bilo tudi v pravu podobno. Hvala.

PREDSEDNIK JANKO VEBER: Hvala tudi vam.

Besedo ima gospod Jožef Jerovšek, pripravi naj se gospod Srečko Meh.

JOŽEF JEROVŠEK (PS SDS): Hvala lepa, gospod predsednik. Spoštovani kolegice in kolegi, gospod minister!

Državljska pobuda, ki se je odločila za zbiranje podpisov, je z odločbo Ustavnega sodišča doživela izjemno zmago. Odločba Ustavnega sodišča, ki je razveljavila odlok, ki je bil protiustaven in ga je pripravila gospa Potrata, je pokazala, da je treba ljudstvo spoštovati. Vendar ta koalicija tega ne spoštuje. Ustavno sodišče je reklo, da naj se razpiše v Državnem zboru referendum tako, da bo omogočena in zagotovljena čim večja udeležba ljudi. In gotovo je to 25. maj, ob evropskih volitvah. Takrat bo ob združitvi obeh zadev prišlo največ ljudi; vendar koalicija, žal tudi gospod minister, se krčevito boji tega, da bi bil ta referendum uspešen in da bi se preprečilo zaprtje arhivov Udbe; preprečilo to, da bi Slovenci spoznali vso zločinskost, ki je tako usodno prizadela stanje duha v Sloveniji. Tega se ljudje ne zavedajo, s kakšnimi metodami, z umori, ugrabitvami v sedemdesetih, osemdesetih letih so izvajali svojo nezakonito oblast, kajti to je bila država v državi. Po koncu enostrankarskega sistema so se funkcionarji Udbe preselili v slovenske banke, v državna podjetja in tam dobredno potopili to državo. Milijardne luknje so naredili v bankah in iz tega denarja se žal ta koalicija, te stranke v volitvah in drugod financirajo še danes. Zato tako krčevito branite to, da to ljudstvo ne sme izvedeti, da bodo lahko ti ljudje, ki so še sedaj najmočnejši v državi, nekdanji funkcionarji Udbe, še naprej upravljali z državo, z državljani in tudi vami. Žalostno je, ne vsi, da ta hlapčevski odnos do teh funkcionarjev, do teh nedopustnih ravnanj ohranjate v politiki še danes. Za takšna ravnanja je Cankar izjavil: Hlapci ste in hlapci boste ostali. Očitno je Cankar imel prav.

Gospe in gospodje, naša moralna in politična dolžnost je, da temu naredimo konec. Minister je na začetku zagovarjal, da ni združljivo z evropskimi volitvami zato, ker bi to bilo ponižanje za referendum. Ponižanje, tako je takrat razlagal, ker evropske volitve in Evropska unija je nekaj zaničevalnega in bi lahko omadeževalo inštitut referenduma. Sedaj, v zadnjih razpravah se je zavedal, da je to katastrofalno mnenje nekega ministra in je to opustil. Danes je bral nekatere iz konteksta vzete stavke iz odločbe Ustavnega sodišča, vendar ni prebral bistvene. Ljudem je treba omogočiti čim večjo udeležbo. In tujci, mislim Slovenci v tujini, prekomorskih državah v desetih dneh ne bodo šli dvakrat na volitve, ker je to ogromen strošek in to je spet protiustavno. To je zopet protiustavno! Ampak tudi če bi lahko prihranili 2,5 milijona denarja v tej grozoviti situaciji, v kateri je država, vam ta denar nič ne pomeni. Tudi če bi bili dodatni stroški 100 milijonov, se vam izplača, kajti politično

preživetje je na tem denarju, ki so ga ti ljudje, ki so se preselili v banke, pokradli v bankah in to financirajo. Takšno ravnanje je koalicija. Kajti 2,5 milijona prihranka, ljudem je treba povedati, da bi za to bilo lahko 12 tisoč štipendij dijakov, vsak bi dobil 200 evrov. To koaliciji ne pomeni nič, ker jo upravljajo ljudje, ki so izšli iz struktur Udbe, in ima ogromno podporo tudi pri medijih, pri novinarjih, ki so na miceliju Udbe zrastle, žal. Seveda se vse to v ozadju plačuje. Tudi kakšna pravna študija, ki jo tako citirate.

Gospe in gospodje, ni res, da je to gledanje v preteklost. Brez te razčiščene preteklosti ni prihodnosti za Slovenijo. To največji umi, od Hribarja in drugih, govorijo in enkrat se boste morali tega zavedati. Vi preprečujete pogled v prihodnost. Hvala.

PODPRESEDNICA ROMANA TOMC: Hvala lepa, gospod Jerovšek.

Na vrsti pa je gospod Srečko Meh.

SREČKO MEH (PS SD): Hvala lepa.

Upam, da telefon sedaj ne bo zvonil. Spoštovani gospe in gospodje! Danes smo imeli na nek način dve možnosti. Ena možnost je bila tista, da bi nekako ponosno povedali svoja stališča, mnenja in potem odločili tako, kot bo volja tukaj v Državnem zboru. In druga možnost, da ponovno – drugič, tretjič, četrtič, petič – ponavljamo iste zgodbe, odpiramo vprašanja, na katera tukaj ni možno odgovoriti, pa izkrivljamo in govorimo vsak svoje. Mi je prav težko zaradi tega, ker sem bil pripravljen povedati svoje mnenje, da sem za to, da se referendum po svoje odvije. Tako pa ste žal izbrali pot, po kateri bom poskušal nekako povedati nekatere stvari, komentirati, odgovoriti, svoje mnenje povedati, to pravico pa seveda imam. Milijardno luknjo je naredila tudi Cerkev, Zvon, gospe in gospodje. Ne samo tisti, ki so bili, kar preberite si in boste izvedeli, kakšna je ta milijardna luknja. O tem je govoril gospod Jerovšek. Jerovšek je govoril o tem, kakšne luknje so v bankah in o čem govorimo. In namesto, da bi mi govorili o tem, na kakšen način bomo vendarle pripravili sedanost in na drugo ... / oglašanje iz dvorane/ Dobro, gospod Pojbič, evo. Prav tako se mi zdi zelo deplasirano še, kdo je hlapec. Je to njegovo osebno stališče. Jaz seveda nikoli nisem bil, ne želim biti. To niso bili tudi moji starši, zato ker so se borili na strani partizanov, na strani, ki je zmagala v II. svetovni vojni; pa vendarle bom poskušal nekako po vrsti. Stroške lahko zmanjšate – preprosto umaknite pobudo. Seveda pa je referendumsko pobuda s podpisi absolutno prava, zakonita in danes bomo o tej pobudi odločili tako, kot bo želela tudi večina. Ali se mi, pozicija, opravičujemo? Pa saj vemo, da imamo moč, vemo, da imamo odgovornost, vemo, da imamo tudi pravico. Nehajte razpravljati, pa odločimo. To sem na začetku že povedal. Nekateri govorijo o tem, da se sprenevedamo. Oprostite. In da ima pozicija ožji politični cilj. Kakšen cilj pa imate vi v opoziciji?

Političnega? Gospodarskega? Napolitičnega? Kakšen cilj imate? Kakšen cilj zasledujete? Političen cilj, s katerim želite povezati dve zgodbi med seboj in izkoristiti evropske volitve s temo, s katero ste animirali tudi svoje volivce, kar je seveda popolnoma legitimno. Sam menim, da izkoriščate vprašanje arhivov za promocijo stranke in seveda tudi zato, da lahko vodite kampanjo. Ampak proti temu nimam nič, saj ste spretno izkoristili dve zgodbi. Zato jaz mislim, da je potrebno na nek način povedati tudi to, da ljudje znajo odločiti in da bodo tudi prav odločili. Seveda pa je res tudi to, kar je danes nekdo rekel, morda res tudi to, da so leve stranke arhive zapirale. Ampak gospodje, kadar so bile desne stranke na oblasti, so arhive odnašale. To se mi zdi veliko slabše in veliko bolj vprašljivo v situaciji, kadar govorimo o tem, da obmetavamo leve ali desne stranke. Naj vprašam, kakšen namen je imel gospod Leljak, ki je na seji odbora kopiral dokumente partije in jih izročil naši kolegici Majdi Potrata. Kakšne namene je imel? Kakšno pravico je imel? Kje je to dobil? Kako je to naredil? Pričakujem, da bo skopiral tudi moje dokumente, tudi sam sem bil član te iste partije in še danes sem ponosen, da sem takrat zastopal in na nek način tudi ščitil svojo državo.

Seveda pa je vprašanje tistih, ki govorijo, od kod se napaja leva opcija. Iz ljudi, iz članov, iz programa. Lahko tudi, kot nekdo pravi, iz tistega, kar se je v preteklosti zgodilo. Ali naj rečem, od kod se napaja desna opcija? Iz kolaboracije. Iz spomenikov domobrancev. Iz simbolov, ki so takšni, na katere Slovenci ne moremo biti ponosni. Ali je to tisto napajanje? Ali o tem kaže govoriti v tem državnem zboru? Ni prava razprava, ni dobra razprava. Skrbijo pa me, gospe in gospodje, grožnje, ki jih je izrekel gospod Gorenak. Kaj bo po 8. juniju? Namreč, takrat je rekel, da ima opozicija še kakšno možnost. Gospe in gospodje, to pa skrbi. Spomnimo se, kaj je izrekel veliki vodja opozicijske stranke: "Vsa sredstva bomo uporabili za to, da bomo dosegli svoj cilj." Vsa sredstva, to pa ni prav.

Zato je moj poziv vsem, ki danes tukaj razpravljamo, ki danes tukaj ponovno burimo slovensko javnost, da poskušamo umiriti naše razprave, da poskušamo biti dostojni do tistega trenutka, ko bomo pritisnili na tipko, prevzeli odgovornost in glasovali tako, kot nam pravi vest, ali pa kot nam po SMS ali drugače sporočajo volivke in volivci in nam povedo, ali imamo prav, ali nimamo. To bi bilo dobro v tem državnem zboru. Hvala lepa.

PODPRESEDNICA ROMANA TOMC: Kar po vrsti, gospod Gorenak, niste še govorili kot razpravljavec, ne morete. Gospod Jerovšek, izvolite.

JOŽEF JEROVŠEK (PS SDS): Hvala lepa.

Gospod Meh, to, da ste dejali, da so desne stranke odnašale arhive – morda je kak funkcionar kak papir odnesel, vendar je ta vaša

navedba neokusna, zavržna in politično dno; ob tem, ko se zavedate, da je vaša partija – na katero, ste rekli, da ste še danes ponosni – uničila 90 % vseh arhivov Udbe. To je, kot pove gospod Omerza, ki pozna zadeve, kulturni genocid in ste ponosni na kulturni genocid nad slovenskim narodom. Žalostno. In še danes zagovarjate in ste ponosni na to. In ko govorite, tudi zaradi tega nasprotujete, da se tisto, kar se je zgodilo v Zvonovih in drugod, ne razčisti, kajti Cerkev je bila najbolj zlorabljen, najbolj nadzorovana in vprašanje je, koliko je krivde za to, kar se je v Zvonu zgodilo, na funkcionarjih nekdanje Udbe in zlorabljenih duhovnikov, ki so jih prisilili in Cerkev izsiljevali, da so to delali. Še je stalno vpletena ta vaša struktura, vpletena je v vse diverzije v Sloveniji, vse rope, vse zločine. In vi ste ponosni na to, to ste sedaj povedali, na kulturni genocid, ki se je storil nad Slovenci. Hvala.

PODPRESEDNICA ROMANA TOMC: Hvala lepa.

Naslednja je na vrsti gospa Marjana Kotnik Poropat, potem Vogrin, Ramšak in Grims.

MARJANA KOTNIK POROPAT (PS DeSUS): Hvala za besedo, spoštovana podpredsednica.

Najprej bi želela odgovoriti na današnje neresnične izjave, ki jih je v Državnem zboru povedal gospod Gorenak. Namreč, nikoli nisem govorila, da sem odvetnica; če pa sem kdaj rekla, da se z nekaterimi predlogi, ki so bili po mojem mnenju nezakoniti ali niso temeljili na pozitivni zakonodaji, ne strinjam predvsem zato, ker sem pravnica; mislim, da to še ne pomeni in nobenemu ne daje pravice, da se pred tem parlamentom spotika ob mojo izobrazbo. Jaz sem to izobrazbo dosegla in sem ponosna nanjo.

Drugo, preden se dotaknem odloka, ki ga obravnavamo, bi želela tudi pojasniti svoje stališče, ki sem ga podala tukaj, pred Državnim zborom danes v imenu Poslanske skupine DeSUS. Nisem obračunavala, nisem imela namena obračunavati s stranko SDS v tem mojem prispevku, pač pa sem povedala nekatere stvari, ki so resnične; torej da so arhivi bolj odprti, kot so bili kadarkoli doslej, da je SDS kljub temu začela zbirati podpise in potem vložila skupaj z več kot 40 tisoč podpisov državljanov in državljanek Republike Slovenije zahtevek za referendum. Jaz to spoštujem, ampak to je pač eno dejstvo, ki sem ga navedla. In še naslednje, da je zahtevek vložila stranka SDS in se zato seveda ve, kdo je povzročil te stroške državnemu proračunu. In jaz menim, da bi v teh težkih časih bilo morda bolj prav, da bi tistim ljudem namenili ta sredstva, ki živijo pod pragom revščine.

Spoštovane in spoštovani, odločitev Ustavnega sodišča o razveljavitvi odloka o razpisu referendumu o noveli Zakona o arhivih je potrebno spoštovati. Ustavno sodišče je ocenilo, da je datum 4. maj zaradi državnega

praznika in šolskih počitnic datum, ki državljanom in državljanke ne zagotavlja, da bi se lahko v čim večji meri udeležili referendumu. Predlog koalicije, da se referendum izvede 8. junija 2014, pa je po mojem mnenju datum, ki daje državljanom in državljanke to možnost, da se v čim večjem številu udeležijo referendumu o arhivih. Če bodo državljanke in državljanji svojo možnost v polni meri izkoristili, je pa seveda njihova stvar, stvar njihovega prepričanja in volje.

Ker smo v DeSUS omejeni s časom in mislim, da bi še kdo moral razpravljati v tem državnem zboru, se o posameznih stališčih Ustavnega sodišča ne bom izjasnevala. Želela pa bi komentirati naslednje; tudi sama sem prebrala članek oziroma mnenje spoštovanega doktorja pravnih znanosti gospoda Janeza Pogorelca v Pravni praksi. In o vsebini tudi ne bomo govorila, ker je spoštovani kolega Samo Bevč že podrobno predstavil njegovo mnenje in potem tudi kolegica Maša Kociper. Z mnenjem gospoda Pogorelca pa se glede tega, da bi bilo potrebno Zakon o referendumu in ljudski iniciativi dopolniti in v njem določiti pravila igre za vse referendume, torej da bi veljala enaka pravila za vse, s tem pa se zelo strinjam.

Naj zaključim. Podprla bom amandma koalicijskih strank k tretjemu razdelku odloka o razpisu referendumu, ki začetek referendumskih opravil določa na dan 28. aprila 2014. Hvala lepa.

PODPRESEDNICA ROMANA TOMC: Hvala lepa.

Besedo ima gospa Sonja Ramšak.

SONJA RAMŠAK (PS SDS): Hvala, spoštovana podpredsednica. Spoštovani minister, kolegice in kolegi!

Najprej bi replicirala gospodu Mehu, ko je dejal, da je gospod Janša rekel, da bo uporabil vsa sredstva. Tega ni rekel. Rekel pa je nekaj povsem drugega, da bo uporabil pravna in politična sredstva, gospod Meh. Nekdo drug, to pa je Udba, pa je uporabljal vsa sredstva; tudi tista nedovoljena, nezakonita in neustavna sredstva; zločinska sredstva, tako. Hvala, gospod Jerovšek, za to dopolnitev. In ko govorite v imenu volivcev, bi lahko rekla, da je treba tudi pogledati zadnje rezultate volitev, pa nam bo hitro jasno, koliko ima kdo podpore volivcev.

Pa naj se vrnem k tistemu, kar ste dejali, da ne veste, katere cilje je zasledovala Slovenska demokratska stranka, ko je pomagala pri zbiranju podpisov in vložila zahtevo za razpis referendumu. To je v prvi vrsti spoštovanje človekovih pravic, spoštovanje Ustave, pravne države in preprečiti zapiranje arhivov Udbe, kolikor jih je še ostalo, zato ker ste jih dejansko vse uničili z vsemi nepravnimi sredstvi. In zdaj, če mi je dovoljeno, se bom vrnila na odločbo Ustavnega sodišča, ki je dejalo, da mora zakonodajalec, tudi ko izdaja podzakonski

predpis na podlagi Zakona o referendumu in ljudski iniciativi, ravnati v okviru zakonskih možnosti razumno. Pri tem mora seveda zasledovati in spoštovati dve temeljni ustavni pravici, izhodišči. In to je obveznost države k spoštovanju človekovih pravic; drugo pa se nanaša na zahtevo po vzpostavitvi pravil in zagotovitvi njihove uporabe na način, ki bo omogočil pošten referendumski postopek. In pošten postopek je odločilni pogoj zagotovitve verodostojnosti referendumskega izida, ker zagotavlja zaupanje volivk in volivcev do odločitev, ki jih je ustavno določena večina sprejela na referendumu. In ko nekateri navajate enega od pravnih strokovnjakov, pa se bom jaz tudi sklicevala na nekoga, ki ga zelo spoštujem, to pa zato, ker gre za mladega pravnika, ki ni obremenjen s preteklostjo, ki razmišlja s svojo glavo, ki bere tudi morda drugo pravno prakso, gre pa za docenta za evropsko pravo dr. Mateja Avblja. In gospod Avbelj je v zvezi z referendumom in vašo odločitvijo, da naredite vse, da pride do tega, da ne bi bil izveden kvorum, ki je potreben za potrditev referendumske odločitve, zapisal: V demokraciji se mora oblast truditi, da vlada z argumenti, ki jih vsaj večina v družbi šteje za prepričljive. Le takšne odločitve namreč s seboj nosijo naravo demokratične legitimnosti in ne uporaba moči, argumenta moči. Moč argumenta naj prevlada. In da Državni zbor na žalost o tem na podlagi razprave, ki smo ji bili priča tako na odboru kot tudi danes, dejansko zasleduje samo en cilj, ustavno nedopusten cilj – izbrati takšen datum, da bo obstajala kar največja možnost za neveljavnost referenduma. Zavrnili referendum namreč de facto uveljavlja kvorum in prav neizpolnitev tega zasleduje Državni zbor s to vašo odločitvijo, ko nasprotujete temu, da bi imele državljanke in državljani možnost, da 25. odločajo tudi o referendumu, in žalite državljanke in državljane, da niso sposobni na en dan odločati o dveh stvareh. V Švici odločajo včasih o desetih, tudi petnajstih stvareh na en dan, na edini dan v letu, ki ga imajo za razpis referendumov, spoštovani gospe in gospodje. In sem prepričana, da Slovenke in Slovenci ne zaostajamo za Švicarji, da ne bi bili sposobni na en dan se odločiti o tem, koga bomo poslali v Evropski parlament; in ali smo "za" odločitev na referendumu, ali pa glasujemo "proti". Seveda, spoštovani minister, tudi vi uporabljate v svojih razpravah predvsem argument moči, ne pa moči argumenta. Verjamem, da bi dejansko morali zasledovati načelo ekonomičnosti, dobrega upravljanja, kot to veleva bonton do volivcev. Vsekakor podpiram amandma Slovenske demokratske stranke, da se referendum izvede 25. maja, in verjamem, da boste s svojim glasovalnim strojem ta amandma zavrnili in se bomo morali soočiti z referendumom 8. 6. Vendar sem tudi prepričana, da bodo državljanke in državljani to vašo odločitev tudi nagradili na pravi način. Hvala.

PODPRESEDNICA ROMANA TOMC: Hvala lepa.

Na vrsti je mag. Branko Grims, potem dr. Ljubica Jelušič in Franc Breznik.

MAG. BRANKO GRIMS (PS SDS): Hvala za besedo.

Tole je spet tako, kot po navadi, kadar koalicija spregovori, predvsem potrditev Murphyjevega zakona; karkoli vam v tej koaliciji govorijo, vam govorijo o denarju. Zakaj koalicija oziroma tranzicijska levica vsakokrat, ko pride na oblast, hiti zapirati arhive? Zaradi tega, ker nekdanja Udba, ki jo je kot zločinsko organizacijo opredelilo celo slovensko Ustavno sodišče – za tiste, ki morda tega ne veste –, ni bila samo zločinska organizacija, ki je pobijala, sistematično kršila človekove pravice, ker to seveda je počela, tako kot vse tajne službe vseh socialistov, od nacistične Nemčije do Stalinove Rusije; ampak je bila tudi izjemno dobro organizirana gospodarsko-mafijska organizacija, za katero zakoni, ki so veljali za vse ostale gospodarske družbe, niso veljali, ampak so imeli dodatne pravice. Zato so seveda lahko v tujino vozili denar, zato so lahko v tujini odpirali podjetja, zato so odločali o usodah ljudi doma in v tujini, tudi ko je šlo za njihovo preživetje in eksistenco, ker so imeli to finančno moč. In iz te finančne moči nekdanje Udbe so se redili potem vsi tajkuni in vse te zgodbe, ki jih potem v starem slogu tranzicijske levice hitite pripisovati nasprotni strani. Zato je treba arhive zapreti, da se ne bo videlo, kam je šel denar, od kje tista luknja, ki jo zdaj vsi plačujemo kot davkoplačevalci, v slovenskih bankah pa še kje. In se potem meša jabolka in hruške, ko se je prej omenjalo neko zasebno podjetje, vi delate pa javni dolg. Javni dolg je pa tisti, ki ga plačujejo davkoplačevalci. In tu sta velikanski, levji delež tega naredili natanko dve vladi tranzicijske levice – Boruta Pahorja in Alenke Bratušek, točno tistih, ki ste ju vi postavili na oblast. Tam je 20 milijard evrov. Nekdanja Jugoslavija je zaradi 20 milijard dolarjev razpadla. 20 milijard evrov je pa več kot 20 milijard dolarjev, pa gre v Sloveniji samo za 2 milijona ljudi, samo 10 % prebivalstva nekdanje Jugoslavije. Da se bomo zavedali, kako neskončno ste zadolžili vse ljudi. In danes ste tu uprizorili pravo orgijo arogance oblasti, zapravljanja in čiste človeške neumnosti. Kakšni argumenti pa so to: "Ja, ker smo tranzicijski levičarji zagonili že 20 milijard ubogim davkoplačevalcem, jim bomo pa še 2 milijona vrgli čez okno." Tako približno ste danes to argumentirali, zakaj ne sme biti referendum hkrati z volitvami, kar bi bilo edino racionalno in kar povsod v demokratičnem svetu prakticirajo. Ko se govori, da v ZDA ni referendumov, to je čista laž; vendar referendumi so tam na državni ravni, ne na zvezni ravni, ker je tam primarna država, za tiste, ki morda le malo veste o ustroju ZDA. In recimo Kalifornija, kot tipična država referenduma v ZDA, ima skoraj vedno z

volitvami po nekaj referendumov, ker je to edino racionalno, ker tam cenijo denar, veste, zato pa je Amerika Amerika. In enako ravnajo Švicarji, če imajo volitve, zraven opravijo še referendum, tistega, ki je v tistem letu pač na dnevnem redu. Ker je to edino racionalno, zato je pa Švica Švica. Slovenija je pa zato zapufana, ker jo vodijo taki, kot ste vi, ker se jim zdi zapravljanje nekaj najbolj normalnega, če s tem utemeljijo svojo oblast. In potem pridete v Državni zbor in poslušamo naslednje duhovitosti. Tale je bila vesoljna in moram gospe Maši Kociper iz Pozitivne Slovenije prav čestitati. "V DZ zapravljamo ogromno časa za teme iz preteklosti v letošnjem letu." Bravo, Maša! In zato ste vi, gospodje iz koalicije, predlagali zakon o zapiranju arhivov in zato se s tem frdamanim zakonom ukvarjamo zdaj že okoli 10 sej. To se pravi, če je šlo za stalinistično samokritiko v smislu pravih socialistov, je bila to odlično izvedena naloga Maše Kociper. Če pa je hotela s tem s prstom pokazati na enega drugega, je pa to čista človeška neumnost. Zdaj pa izberite sami. Potem ste ugotovili naslednje – za kvorum gre. Genialno, res. Pravilno ste ugotovili, pri vas, ker zaradi tega seveda od prvega dne manipulirate, zato tudi slučajno nočete zdaj poslušati niti Ustavnega sodišča. Ko sem tukaj govoril, v tem državnem zboru, dvakrat, da je ustavnopravno dolžnost zakonodajalca, da izbere referendum tako, da zagotovi kar najlažjo udeležbo vsem državljanom in državljanom; in je torej edino logično, da to izpelje hkrati z volitvami, pa tudi edino racionalno, edino ekonomsko, ste se probali še malo posmehovati. Zdaj, ko je to zapisalo Ustavno sodišče, pa to negirate, se pa na to poživigate; smejete se pa ne več, ker veste, da gre zdaj zares, in se tudi vidi, kdo je imel prav. Malo nerodna reč. Ampak seveda, ker ne znate drugega kot zapravljati, se na to poživigate. In zdaj, kaj še več. Vi ste si danes dovolili kar nekajkrat interpretirati odločbo Ustavnega sodišča kot zeleno luč za zapravljanje, češ saj ni dalo posebne teže stroškom. Odločba je samo rekla, da je treba omogočiti ljudem kar najlažje na referendum. Odločba Ustavnega sodišča, gospe in gospodje, v ničemer ne daje zelene luči za zapravljanje. To je samo vaša zlonamerna interpretacija in negiranje ustavnopravnih norm. Ustavno sodišče pač izhaja iz predpostavke, da so ljudje, ki tukaj odločajo, racionalni in odgovorni; vi pa še to očitno niste. Po svojem ravnanju se tukaj lahko pogledate v ogledalo. In potem ste rekli, da se o Haiderju danes več ne govori, tudi to je bilo rečeno. Saj ni res, gospe in gospodje, pa dajte vsaj vedeti, o čem govorite. Vsa Avstrija se ukvarja z Haiderjevo zapuščino, ko gre za denar, s Hypo Banko. In zdaj vsa Avstrija plačuje tiste božjastne dolgove, ki jih Haiderjeva politika zapustila na Koroškem v obliki Hypo Banke. Ravno tako kot vsa Slovenija bo zdaj preko bančnih lukenj in vsega drugega plačevala tiste luknje, ki jih je pustila nekdanja

Udba. Zato pa hočete zapreti arhive, da se to ne bo vedelo, kdo je denar ven nosil, kdo so dediči tistega režima in kdo se je z njim okoriščal. Zato ste sprejeli tak zakon.

In za konec je bilo še postavljeno vprašanje, kaj vi pravzaprav zagovarjate – z vaše strani proti nam, češ mi smo bili na tej in tej strani. Gospe in gospodje, tista vaša stran ima eno zelo nerodno situacijo. Jaz osebno prvi podpišem, da je bil nacistični režim nečloveško zločinski in da je treba vse narediti za denacifikacijo; in isto, ko gre za fašiste. Ampak jaz isto govorim tudi, ko gre za komuniste, ker so vsi isti socialisti, veste. Malo nerodno je za današnje mladince, da najbrž nihče od mladih sploh ne ve, da je Hitler vodil Nationalsocialistično delavsko stranko. In da je imela antikapitalistično retoriko, da so na zborovanjih noro ploskali trditvam o kravatarjih, pa o bandi lopovov, kar je mimogrede neverjetno podobno lanskemu teatru pod rdečo zvezdo v Stožicah – precej nerodna zadeva. Pojdite si na Wikipedio to pogledati.

In zato je to problem, ker je treba pač vse totalitarizme in vse zločine meriti z istim vatlom. Kdo je bil na kateri strani, ne more biti v nobenem primeru izgovor za kakršenkoli zločin. Zločin je zločin, zločin je vreden obsodbe, žrtve pa so vredne vsega priznanja. In samo to je evropska norma, gospe in gospodje. In evropska norma v obliki Resolucije o evropski zavesti narekuje tudi to, da so arhivi odprti, zlasti za znanstvene raziskave, brez omejitev, zato da se o teh stvareh govori in da se zgodovina ne ponavlja, da se krepi demokracija.

PODPRESEDNICA ROMANA TOMC: Hvala lepa.

Gospod Meh, replika.

SREČKO MEH (PS SD): Gospe in gospodje!

Pravzaprav bi lahko sprejel tudi tezo, da obstajajo tranzicijski levičarji, ampak obstajajo tudi tranzicijski desničarji. In če sedaj pravimo, da je tranzicijska levica zapravila in naredila 20 milijard veliko luknjo; oprostite, spomnite se, kdo je vodil vlado od leta 2004 do 2008. Tranzicijska desnica, ker je prej ni bilo ... / oglašanje iz dvorane/ In koliko je takrat ... Gospod Grims, jaz sem vas poslušal, resda težko, ampak to je pač, recimo, moja usoda tukaj, kadar poslušam. Poslušajte. Se pravi, takrat je bila največja zadolženost in mnogo strokovnjakov pravi o tem, kdo je zadolžil in na kakšen način se je zadolžilo gospodarstvo. To, da je Udba bila celo v Cerkvi, da je Udba tudi ta dolg naredila – no, ta je bil pa biser od biserov, kakorkoli bi že rekli, ko govorimo o Udbi, nekdanji Udbi, o vsem tem, kar se je zgodilo.

Jaz mislim, da je potrebno obsoditi vse na načelni ravni, vse, ki so delali kaj narobe. To je seveda prav, da se naredi; ampak naprej od tega je pa treba delati zakonito po zakonih. Ne, da obsojamo mi tukaj, na cesti, kjerkoli in da rečemo, kdo je za kaj kriv. To morajo narediti

sodišča. Ona so tista, ki to naredijo, kot je Ustavno sodišče odločilo, da referendum 4. maja ni bil prav in da je potrebno določiti nov datum. Zdi se mi, ko govorimo o tem zaupanju, ali imamo zaupanje ali nimamo zaupanja. Veste, zaupanje je stvar tega, kako se obnašamo. In če nam nekateri ploskajo in rečejo, da je to naše zaupanje – morda. Večina natančno ve, kakšno je to zaupanje. In v tem zaupanju gre seveda za to, da kadar nekdo ploska domobranskim spomenikom – seveda je prav, da rečemo tistim, ki so bili kakorkoli, ki so mrtvi in nimajo pravega pomnika, da tega nimamo –, ampak kadar kdo ploska domobranskim spomenikom, tistim, ki so se borili proti narodu, ki so izdajali lastne ljudi, takrat pa to ni več čisto enostavno vprašanje. Zato se mi zdi, še enkrat, opustimo težke besede, obtožbe, pustimo jih sodiščem, ne obsojajmo in na koncu odločimo.

PODPRESEDNICA ROMANA TOMC: Hvala lepa.

Dr. Ljubica Jelušič, izvolite.

DR. LJUBICA JELUŠIČ (PS SD): Najlepša hvala za besedo, spoštovana podpredsednica. Lep pozdrav vsem skupaj, posebej tudi gospodu ministru s sodelavci!

Če smo pri odločitvah, kot pravi naš kolega Meh, bi jaz že uvodoma povedala, da bom podprla odločitev, ki gre v smeri določitve 28. aprila kot dneva začetka volilnih opravil in 8. junija kot dneva izvedbe referenduma. Ta dva datuma podpiram zato, ker mislim, da je treba zagotoviti oziroma omogočiti čim večjo informiranost volivcev in volivk. Res je, kar je povedal minister, in sicer da se s spremembo Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivov ukvarjamo že od leta 2009. Da je bilo glede zadnjih dopolnil tudi precej javnega predstavljanja in tudi javne diskusije. Res pa je tudi, da je bilo v javnosti v zvezi prav z zadnjimi dopolnili ZVDAGA tudi zelo veliko zavajajočih informacij v obtoku. Upam si trditi, da je bilo veliko takih sporočil, ki so pravzaprav volivce napeljale na to, da ni več jasno, kaj pravzaprav v zakonu v resnici piše, torej ali piše tisto, kar govorijo kolegi in kolegice, ki so pomagali zbirati podpise in pripadajo pretežno eni politični stranki, ali je res tisto zapisano v zakonu, kar trdi Vlada in kar je bilo z večino glasov poslancev in poslank sprejeto tudi v tem državnem zboru. Skratka, ko gre za takšno situacijo, da ni več mogoče jasno trditi, kako dobro so ljudje v resnici informirani o pravi vsebini zakona, mislim, da si je potrebno vzeti še nekaj časa in to dobro informiranost znova zagotoviti. Zagotoviti je treba, da bodo ljudje pošteno seznanjeni z vsebino zakona. Uporabljam izraz "pošteno" zato, ker ga je uporabilo tudi Ustavno sodišče v svoji odločbi in ker je to točka 18 odločbe Ustavnega sodišča prej že citirala tudi kolegica Ramšak. Mislim, da je 18. točka te odločbe zelo pomembna. Namreč Ustavno sodišče zagovarja – in oprostite, ker bom

ponavljala še enkrat, kaj zagovarja – zagovarja pošten postopek, potrebo po poštenem postopku kot odločilnem pogoju zagotovitve verodostojnosti referendumskega izida, ker zagotavlja zaupanje volivk in volivcev v odločitev, ki jo je ustavno določena večina sprejela na referendumu. Se pravi, Ustavno sodišče govori o zagotovitvi takšnih opravil oziroma takšnih postopkov, da bodo vzbujali v volivcih in volivkah občutek poštenosti. Jaz tudi mislim, da je treba biti absolutno pošten pri tudi izbiranju datuma. Tukaj se sprašujem, ali so bili kolegi in kolegice, ko predlagajo 25. maj kot datum izvedbe referenduma, res poštene v svojih namelih? Poštene v smislu, da zasledujejo res samo vprašanje smotrnosti in ekonomičnosti porabe javnih sredstev, ali imajo v resnici pri tem tudi še nek drug namen, ki pa je nepošten; in sicer, da se referendum izvede skupaj z nekim drugim postopkom, pomembnim javnim postopkom, kar so volitve v Evropski parlament.

Torej, če jaz dvomim v poštenost namenov predlagateljev, po vsej verjetnosti v to poštenost dvomi še kdo drugi v tej državi. In če dvomimo v poštenost, o poštenosti postopka pa govori Ustavno sodišče, potem je treba izbrati takšen datum, o katerem ne bo dvomov v poštenost, ko gre za izbiro oziroma ko gre za določitev postopka. Zato mislim, da je vsak drug datum razen 25. maj boljši za izvedbo tega referenduma, če seveda želimo skladno s pričakovanji Ustavnega sodišča zagotoviti pošten postopek.

Mislim tudi, da bi bilo potrebno na strani predlagateljev danes bolj jasno povedati, s kom pravzaprav polemizirate, ko pravite, da nekdo trdi, da državljani niso sposobni odločati o referendumskem vprašanju in o evropskih volitvah skupaj, na isti dan. Torej, komu pravzaprav očitate vprašanje sposobnosti? Jaz ne dvomim v sposobnost ljudi, da so se sposobni ustrezno opredeliti; moti pa me, da se poskuša sposobnost ljudi z zavajajočimi kampanjami in manipulacijami zavesti na odločitve, ki pa niso več utemeljene na poštenih postopkih. In manipulirati se poskuša z njihovimi stališči tako, da se na nepošten način denimo govori o tem, da je zadnja sprememba Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivov zapiranje arhivov. Moja presoja je, da gre za tolikšno odprtost naših arhivov, da je to evropsko bolj ali manj neprimerljivo. Že pri sprejemanju zakona smo imeli pred seboj mednarodne primerjave v okviru Evrope in ugotovili smo – in tudi nekateri kolegi iz opozicije so to ugotovili –, da je stopnja odprtosti slovenskih arhivov primerljiva samo še s češkimi arhivi, oboji pa veljajo za najbolj odprte v Evropi. Če bi sledili temu, kar je rekel kolega Ribič v svojem predstavljanju mnenja poslanske skupine, ko je obžaloval, da pomladnim strankam ni uspelo dostojno urediti dostopnosti gradiva Udbe, in sicer na evropsko primerljiv način, bi danes tisti, ki želijo brskati po teh arhivih, seveda imeli bistveno več težav, kajti

evropsko primerljivo pomeni imeti tovrstne arhive bistveno bolj zaprte, kot pa to velja v Sloveniji. Podpiram to, da imamo mi arhive odprte na način, kot so; mislim pa, da bi bilo dobro vendarle razmisliti ne samo o odprtosti za vse in za vsakogar, ampak tudi kaj za tiste, o katerih podatke se po arhivih išče, ta odprtost v bistvu pomeni. Moram povedati, da se na nas in tudi name osebno že obračajo državljani, in sicer s predlogi in zahtevami, da bi bilo treba v primerih, ko se po arhivih pojavljajo različni raziskovalci, jaz bi rekla lahko tudi kvaziraziskovalci, ne raziskovalci z raziskovalno licenco, ampak vsi mogoči interesenti za podatke v arhivih, da bi bilo treba o njihovih zahtevah po določenih dokumentih obvestiti tudi svojce tistih, ki so, če so seveda že umrli, ki so omenjeni v teh dokumentih. Vprašanje je namreč, zakaj kdo v resnici potrebuje danes podatke, ki so napisani v arhivih. Ali zato, da jih potem objavi v knjigah za komercialne namene, ali res zato, da bi razčiščeval neko raziskovalno vprašanje glede naše polpretekle zgodovine, ali zato, da bi obračunaval s posamezniki. Torej, ko gre za uporabo arhivov, za obračunavanje s posamezniki, potem je po vsej verjetnosti treba poslušati tudi tiste državljane, ki opozarjajo, da bi ljudje, za katere se sprašuje po arhivih, to morali vedeti.

Kot rečeno, jaz bi resnično želela slišati odgovor na svoje vprašanje, s kom pravzaprav polemizirate, ko pravite, da nekdo trdi, da naši državljani ne bi bili sposobni odločati o tako pomembnih materijah, kot je ZVDAGA in volitve v Evropski parlament na enkrat. Trdim pa, da bi prav zaradi velikega zavajanja, ki so ga bili deležni v preteklih tednih in mesecih, bilo nujno potrebno več časa posvetiti prav višji stopnji informiranosti. Zlasti pa se mi zdi potrebno obvestiti oziroma informirati državljane znova o tem, kaj v bistvu piše v spremenjenem 90. členu Ustave, ki pravi, da so edini predlagatelji referendumov, zakonodajnih referendumov volivci in volivke. Danes je bilo večkrat slišati iz ust nekaterih kolegov in kolegic, ki so poslanci, na primer trditve, ali obstaja še kdo, ali še kdo zmore razen SDS zbrati 46 tisoč podpisov. In to postavljanje v prvo osebo, češ mi smo zbrali te podpise, je pravzaprav sporočilo, da je prišlo pri zbiranju teh podpisov do neustavnega ravnanja, torej do ravnanja, ki govori o tem, da niso bili samo volivci in volivke tisti, ki so zahtevali ta referendum, ampak da so bili to tudi poslanke in poslanci, ki imajo pravico in pristojnost odločati o zakonih v Državnem zboru. Jaz se sprašujem spet o zagotovitvi poštenosti postopka, če se za predlagatelje referendumov posredno vendarle spet pojavljajo oziroma sami sebe predlagajo poslanci in poslanke. Hvala.

PODPRESEDNICA ROMANA TOMC: Hvala lepa.

Na vrsti je gospod Franc Breznik, za njim gospod Pojbič in potem Čuš in Pavlišič.

FRANC BREZNIK (PS SDS): Gospa podpredsednica, najlepša hvala.

Jaz mislim, da je bilo danes toliko povedanega, da moram odgovoriti samo na nekaj pomislekov. Prvi pomislek – kakšne cilje zasledujemo. Mislim, da je izključni cilj, da naredimo vso podlago, da ljudje lahko nekoč ali danes in jutri izvedo vso resnico, po kateri je deloval bivši totalitarni režim; in kako tudi današnja družba danes deluje in zakaj se ne moremo otresti nekaterih spon preteklosti. Druga zadeva, kar se tiče tega cilja, je, kaj je moj osebni cilj kot politika. Moj osebni cilj politika je, da vse tisto znanje, ki sem ga pridobil tekom moje kariere, veliko let v tujini, da ga implementiram sem, tukaj v Državni zbor preko političnih sredstev. To je preko tega, da lahko glasujem ali da lahko implementiram kot politik zakone, ki jih pozna Avstrija, Nemčija, Švica in skandinavske države, v katerih je največje blagostanje, kjer ljudje, ki imajo najboljše sposobnosti, lahko pridejo do najboljših položajev, do najbolj zahtevnih položajev. In to je bistvo delovanja kapitalizma, ki ga poznajo vse te države, ki imajo kapitalizem zadnjih 200 let. Tisto, kar pomenijo pomisleki, kaj so to politična in kaj pravna sredstva, je to tisto. Politično sredstvo je, da lahko glasujem, da sem izbran na volitvah, da so mi ljudje dali ta mandat, več kot 3 tisoč glasov in da lahko to implementiram. Vse te besede, ki sem jih v predvolilni kampanji nekako poudarjal, da jih lahko implementiram kot poslanec. Kaj je to pravno sredstvo, lahko danes govorimo. Govorili smo o judikatu Ustavnega sodišča, ki je nekako zavrnilo datum, ki ga je predlagala koalicija – in to je pravno sredstvo. Kakšna sredstva pa so zasledovale tiste stranke ali tista stranka, ki je v tej bivši državi vladala 45 let, pa vam lahko preberem. Za dosego cilja, da bo ta država, torej bivša totalitarna država delovala še mnogo let, so ti cilji bili naslednji: 10 pištol z dušilci, 100 kompletov eksplozivnih naprav s 500 kilogrami eksploziva, ostrostrelne puške, sredstva za tiho likvidacijo, sprožilci–mehanizmi, vgrajeni v razne uporabne predmete, sredstva za omamljanje, slepila, cela vrsta strupov za zastrupljanje ljudi, prisluškovalna sredstva in tako naprej. S tem je ta organizacija, o kateri arhivih govorimo, delovala. In to so dokumenti iz 70., 80. in 90. let. V teh akcijah, ki so se vodile v Sloveniji, v tujini, preko različnih kulturnih društev, lahko v arhivih najdemo avtohtone dokumente, za katere je Vrhovno sodišče Republike Slovenije v svojem judikatu iz leta 2003 povedalo: Ti dokumenti iz arhivov, ki so odprti, so avtohtoni dokumenti in novinarji jih lahko svobodno predstavljajo v vseh svojih zapisih in vse ostalo. Zato je bila tožba bivšega pripadnika SDV zoper tednik Mag seveda zavrnjena in dali so prav novinarju, ki je o tem razglabljal.

Naslednja zadeva, recimo, iz leta 1987 najdemo pomemben dokument, ko en izmed novinarjev Mladine govori o Branku Mamuli, ki je nekako v enem izmed svojih govorov že napovedoval neko agresijo na Republiko Slovenijo. In tako je

tožilstvo v Sloveniji, javni tožilec Pavle Car, ki je kasneje vodil še celo vrsto političnih procesov, takoj obvestil tudi centralni komite, ki je bil nalogodajalec vseh teh operacij bivšega totalitarnega režima; in v tem centralnem komiteju bodo proti enemu novinarju, ki nekako napovedal neko agresijo Jugoslovanske ljudske armade, da je treba sprožiti celo vrsto postopkov. In medtem je obvestil gospoda Popita, gospoda Milana Kučana, gospoda Potrča, gospoda Marinca in tako naprej. Torej, to so ljudje, ki danes hodijo po Ljubljani, pripravljajo nove volitve in to so demokrati. Druga vrsta zadev, o kateri sem večkrat govoril, da komunistični sistemi niso doživeli svojega Nürnberga, tako kot ne fašistični. V Nürnbergu so med drugim, ne samo da so obtožili celo vrsto vojaških poveljnikov, obtožili so celo vrsto političnih voditeljev, in prvič so povedli v življenju, prvič v pravni zgodovini, da je bilo to pravo tako nepravilno, ni bilo pravo civiliziranih narodov, to pravo je bilo nepravo. In na podlagi takšnega neprava, kot ga je pisal v Sloveniji gospod Bavcon, ki spet hodi po Ljubljani, so taki novinarji sprožili in vodili celo vrsto postopkov in obveščali centralni komite Zveze komunistov Slovenije in tiste, ki se danes imajo za demokrate. Na takšen način je vodila predhodnica zdajšnje stranke SD svoje demokratične postopke. To so njihova demokratična sredstva. O svojih demokratičnih sredstvih sem kot poslanec ali pa kot pripadnik stranke SDS maloprej govoril. Torej, to so bili "politocidi", ki so se s tem ukvarjali. Naslednja zadeva so bili "kulturocidi" proti slovenskim kulturnikom. Tu imamo zanimiv dokument, 13 udbovcev v akciji Jambor se je spravilo na gospoda Borisa Pahorja, znamenitega pisatelja. Tudi o tem je bil obveščen gospod Milan Kučan in isti gospodje, ki sem jih pravkar omenjal. Tako je potekalo. Zato je zanimivo, zato je pomembno, da ljudje izvedo, kako družba danes deluje, zakaj ti ljudje ne spadajo v politični prostor, zakaj bi morali biti že davno odstranjeni in zakaj so ti ljudje vodili zločine proti človečnosti, ki jih ves svet preganja. Samo v Sloveniji nam, žal, to do danes ni bilo dovoljeno.

Bilo je rečeno, naj pustimo preteklost in se ukvarjamo s sedanostjo. Gospe in gospodje, vi ponavljate iste vzorce. Poznamo visoke davke, močno zadolževanje, visoke dajatve na plače, vse to smo nekoč že videli. Zato se mi ukvarjamo s preteklostjo, da vidimo, zakaj vi ponavljate vedno vse te vzorce in zakaj v Sloveniji tržno gospodarstvo ne deluje. Zato je Ustavno sodišče razveljavilo vaš datum. Menim, da kot javni uslužbenci moramo delovati skrajno racionalno, zato je datum 25. maj najbolj optimalen dan. Še nekaj naj povem. Bil sem v Nemčiji pred nekaj leti, ko je bilo na dan volitev 12 referendumov. Kolegi so danes razlagali o Švici, v kratkem pa bo potekal 25. maja v Bolgariji tudi posvetovalni referendum, mislim da, o volilni zakonodaji. Toliko z moje strani, gospodje, nekaj mojih argumentov. Zdaj pa

lahko razpravljate v svoji maniri naprej. Najlepša hvala.

PODPRESEDNICA ROMANA TOMC: Hvala lepa, gospod Breznik.

Na vrsti je gospod Pojbič, potem Čuš in Jeraj Alenka.

MARIJAN POJBIČ (PS SDS): Hvala, spoštovana gospa podpredsednica.

Seveda bom ta odlok podprl samo v primeru, če bo referendum izveden 25. maja, na dan evropskih volitev, ker mislim, da je to daleč najbolj racionalno. In vsi argumenti s strani koalicije in vlade, ki nasprotujejo temu datumu, ne vzdržijo nobene realne presoje. Vsem nam je jasno, če bomo izvedli v roku nekaj dni dvoje volitev, da je to za našo državo in davkoplačevalce ponovno velika obremenitev. V stanju, v kakršnem naša država je, sem prepričan, da bi morala vlada in koalicija racionalno ravnati. In prav v tej smeri predlagamo v Slovenski demokratiški stranki izvedbo tega referenduma na dan evropskih volitev. In zdaj prosim, da še enkrat dobro prisluhnete. Kdo je tisti, ki je povzročil ta referendum? Kdo je tisti? Kdo je predlagal zakon v Državni zbor? Zakon, o katerem bo referendumsko odločanje, je v Državni zbor vložila vlada Alenke Bratušek. Podprla ga je koalicija, DeSUS, SD, Državljska lista in Jankovičeva lista. In te stranke so brezpogojno odgovorne za to, da bodo davkoplačevalci morali plačevati neracionalno izvedbo referenduma. Če ta vlada, ko je imela čas, ko se je pogajalo v Državnem zboru o tem, ali je ta zakon sprejemljiv za večino poslank in poslancev ter državljanek in državljanov Republike Slovenije, če bi v tistem času vlada bila sposobna stopiti korak nazaj in bi prisluhnila predlogom opozicije, naj nekatere člene iz tega zakona umakne, ta zakon ne bi bil na referendumu. V Slovenski demokratiški stranki smo takrat, ko je bila faza sprejemanja tega zakona, zelo jasno povedali, da v primeru, da se ti členi ne umaknejo s tega zakona, bomo seveda pristopili k referendumu. In vlada temu ni prisluhnila, smejali so se, koalicija se je norčevala iz nas, so rekli, pa nimate nobenih možnosti, tako so nam odgovarjali in se smejali, češ nikoli ne boste zbrali podpisov za referendum in tako dalje. In na koncu se je zgodilo to, da je Slovenski demokratiški stranki uspelo zbrati skoraj 47 tisoč podpisov, ki so overjeni na upravnih enotah. In sedaj ta vlada in koalicija, ki smo jo prosili, jo nagovarjali, jo poskušali opozarjati, naj ne gre s tem zakonom naprej, poskuša naprtiti finančni problem izvedbe tega referenduma Slovenski demokratiški stranki. To je pa skrajno skrajno sprenevedanje in, bom rekel, celo nesramno obnašanje. Nesramno obnašanje. Zato sem prepričan, da odgovornost za nastale stroške mora in nosi izključno vlada Alenke Bratušek in vse koalicijske stranke, katere sem doslej naštel.

Vse koalicijske stranke, katere sem naštel. One nosijo osebno odgovornost za to situacijo, da bomo odločali na referendumu o tem vprašanju in o tem zakonu. In če bi bil referendum izveden na dan evropskih volitev, se pravi 25. maja, bi bili stroški za referendum za vsaj 2 milijona 200 nižji, kot bodo sedaj. In za 2 milijona 200 – je danes bilo že povedano – bi lahko v Sloveniji razdelili 5 tisoč 750 pokojnin v vrednosti 400 evrov, ko imamo ogromno upokojencev v naši državi, ki imajo po 300, 400 evrov; tudi moja mama ima 400 evrov pokojnine. In bi lahko tistemu dodatku, ki ga ti upokojenci dobivajo, dodali še 100 evrov, tem upokojencem, ki jim gre v tej državi zelo slabo, in bi lahko 22 tisočim upokojencem dali 100 evrov zraven, namesto da tukaj zapravljamo po nepotrebem davkoplačevalski denar in se tako neracionalno obnašamo. Kje je tukaj DeSUS? Vsi so pobegnili ven, niti enega ni v Državnem zboru. Kako lahko oni govorijo, da zagovarjajo interese upokojencev? Kako? Na drugi strani pa skozi okno mečejo 2 milijona 200, samo zato in iz principa, da bi preprečili uspeh referendumu, da bi ljudje na tem referendumu zavrnili tako nekorekten, nepošten in skrajno žaljiv zakon, kot je ta zakon, ki ga je predlagala vlada v sprejem in o katerem bomo na referendumu odločali.

Torej, še enkrat – stroške mora, odgovornost za stroške in neracionalno obnašanje mora prevzeti vlada Alenke Bratušek in vse koalicijske stranke. In jaz sem prepričan, da Slovenke in Slovenci zelo dobro vedo, kaj to pomeni, to nagajanje vlade in koalicije opoziciji. In to, da nagaja opoziciji, to ni sploh največji problem. Največji problem je, da nadalje obremenjuje slovenske davkoplačevalce s sprejemom neracionalnih rešitev in zapravljanjem teh 2 milijona 200.

PODPRESEDNICA ROMANA TOMC: Hvala lepa, gospod Pojbič.
Na vrsti je gospod Čuš.

ANDREJ ČUŠ (PS SDS): Hvala za besedo, gospa predsedujoča. Lep pozdrav tudi vsem kolegam in kolegom ter predstavnikom Vlade! Klofuta, katero je vladi Alenke Bratušek prisolilo Ustavno sodišče, nas lahko nauči, da vlada Alenke Bratušek ne samo, da sprejema škodljive ali slabe odločitve za prebivalstvo, ampak sprejema tudi neustavne, nerazumljive poteze. Prepričan sem in upam, da bo za to ta vlada tudi v bližnji prihodnosti enkrat odgovarjala. Kot mlademu posamezniku v teh, lahko rečemo, težkih časih, ko se ukvarjamo z gospodarsko situacijo, brezposelnostjo, problematiko mladih, mi ni jasno, sploh ne morem razumeti in sem zelo razočaran, da se Vlada sploh upa ukvarjati z zakonom, kot je recimo zakon o varstvu dokumentarnega ter arhivskega gradiva. Po mojem mnenju spremembe tega zakona kot tudi ukvarjanje Vlade in politike s tem zakonom ni protikrizni ukrep, edino če kdo mogoče živi na kakšnem drugem planetu. Če pa je to vse, kar

zmore vlada Alenke Bratušek v sklopu boja proti krizi, pa seveda predlagam, da čim prej spakira kufre in da možnost boljšim, sposobnejšim.

Dajmo se raje vsi, ki razpravljamo danes, usmeriti v prihodnost, dajmo obsoditi vse ukrepe ali aktivnosti, kot je bilo kršenje človekovih pravic v bivšem totalitarnem sistemu. Dajmo se odločiti, da bodo arhivi odprti. Dajmo obsoditi tiste, ki so škodovali slovenskemu narodu v preteklosti, naj za svoje aktivnosti odgovarjajo. Mi pa pojdimo na referendum 25. maja skupaj z evropskimi volitvami, privarčujmo več kot prepotrebna dobra 2 milijona evrov davkoplačevalskega denarja; ne našega, čeprav se mi zdi, da si nekateri to večkrat lastite. Ampak glede na to, da se zadolžujete s hitrostjo 1 milijon evrov na uro, vas verjetno ta 2 milijona ne skrbita najbolj. Ta seja je že tri ure, smo se danes že za 3 milijone evrov zapufali. Mislim, da je to nesprejemljivo, nemoralno. Spoštovana Vlada, res naj vas bo sram, da se moramo v takih časih sploh s tem ukvarjati.

Požig arhivov je bil kulturni genocid. S tem se lahko strinjamo vsi. To, kar pa delate sedaj vi tukaj, da želite imeti referendum o arhivih 8. junija in dodatno zapravljati denar nas vseh, davkoplačevalcev in davkoplačevalk, pa je ekonomski genocid.

PODPRESEDNICA ROMANA TOMC: Hvala lepa, gospod Čuš.

Gospa Eva Irgl v imenu predlagateljice.

EVA IRGL (PS SDS): Najlepša hvala za besedo.

Mi je žal, da sedaj v dvorani ni ministra za kulturo. Prej je gospod minister, ko je razpravljal, citiral številne pravnike, citiral je odločbo Ustavnega sodišča, pojasnjeval pa je tudi, zakaj ni možna izvedba skupaj z evropskimi volitvami, kar pravijo tudi poslanci koalicije. In sedaj naj tudi jaz citiram odločbo Ustavnega sodišča, da bo črno na belem. Odločba Ustavnega sodišča pravi naslednje, citiram: "Trditev, da hkratna izvedba referendumu in volitev ogroža volilno pravico, izhaja iz predpostavke, da volivci niso sposobni na isti dan odgovorno glasovati na volitvah in referendumu. Ta predpostavka je z vidika določb 3., 44. in 90. člena Ustave pravno nevzdržna." To so bili namreč argumenti koalicijskih poslancev. "Referendum in volitve je mogoče tehnično izvesti tako, da ni nobenih ovir, ki bi oteževale udeležbo volivcev na eni in drugi obliki demokratičnega izražanja volje. Pravni argumenti, ki jih v podporo svoji odločitvi navaja Državni zbor, so torej neutemeljeni. Oportunist hkratne izvedbe referendumu in volitev pa je stvar politične ocene." Res je, to je stvar politične ocene. In dejstvo je, da pri svoji odločitvi delujete oziroma ne delujete ne v skladu z odločbo Ustavnega sodišča, ne v skladu s smotnostjo javne porabe. Delujete pa izrecno in vedno v skladu, seveda, s politično presojo in politično oceno, navkljub temu, kar vam pove Ustavno sodišče.

Glede na to, da se je prej gospa Ljubica Jelušič vrnila v zgodovino glede vprašanja arhivskega gradiva, in glede na to, da je gospod Meh govoril o vsem, razen o točki dnevnega reda, mi dovolite, da se tudi sama vrnem malce v zgodovino arhivskega gradiva, kako je vse skupaj potekalo; prav zaradi tega, da bodo ljudje, ki bodo odločali na referendumu – upam, da 25. maja skupaj z evropskimi volitvami –, vedeli, zakaj je to vprašanje tako pomembno in zakaj smo se odločili, da začnemo zbirati podpise. Ne zaradi tega, ker bi želeli komu nagajati, ampak zaradi tega, ker je vprašanje odprtosti oziroma zaprtosti arhivskega gradiva izjemnega pomena. Leta 2006 je vlada Janeza Janše arhivsko gradivo, nastalo pred 17. majem 1990, v celoti odprla. To pomeni, da je zaščitila samo osebne podatke žrtev, ne pa osebnih podatkov storilcev, kar uveljavlja sedanja novela zakona. In to je za nas nedopustno in je sramotno. Izenačevanje storilcev in žrtev pomeni ponovno poseganje v integriteto in dostojanstvo žrtev. Namesto da bi jih zaščitili, jim ponovno odvzemamo pravico do dostojanstva.

Leta 2011 se je potem zgodilo nekaj nezaslišanega, kar se ne bi smelo nikdar zgoditi. Kaj se je zgodilo? Nekdanji direktor Sove gospod Selan je protipravno onemogočil dostop do arhivskega gradiva publicistu in raziskovalcu gospodu Omerzi, ki je tudi drugopodpisani pod referendumsko pobudo. Nedvomno gre za človeka, ki se dnevno ukvarja z arhivi, ki dnevno zahaja vanje in natančno ve, kaj pomeni, če se mu onemogoči dostop do arhivskega gradiva, ki pa ga potrebuje zato, da lahko razišče neko temo in da lahko o nečem napiše knjigo. Ampak to se je njemu dogajalo, pa čeprav mu je po zakonu to pripadalo. Gospod Omerza je takrat želel vpogledati v obdobja let 1973 in 1984; največ težav pa je, kako zanimivo, imel z mikrofili iz let 1979 in 1980. Že večkrat sem pojasnila, da sta to leti, ko je nekdanji predsednik države in sedaj tudi pretendent za predsednika OZN dr. Danilo Türk postal predsednik Komisije za manjšinska in izseljeniška vprašanja. In zanimivo je, v tistem obdobju se je ravno zgodil bombni napad na Velikovec.

Vmes se je zgodila še ena pomembna odločitev, vezana na vprašanje odprtosti in zaprtosti arhivskega gradiva, in je prav tako vezana na publicista gospoda Igorja Omerzo. Gospod Igor Omerza je želel vpogledati v gradivo, vezano na ime gospod Edvard Kocbek. Ampak kaj se je zgodilo? Dostop do tega gradiva mu je bil preprečen. Preprečili so mu dostop do tega gradiva, ker je želel raziskati, kako je Udba nadzirala in kaj je počela s tako velikim intelektualcem, kot je bil Kocbek. Naj povem, da je kar štiriinšestdeset ljudi izvajalo nadzor nad Kocbekom s strani Udbe, torej tiste Udbe, pod tisto državo, za katero je prej poslanec Meh povedal, da je nanjo ponosen. Štiriinšestdeset ljudi je izvajalo nadzor nad

Kocbekom. Ampak ker te stvari niso smele takrat še priti v javnost, ker se ne sme razbliniti ta neverjetno lepa podoba partije, ki seveda ima sedaj še vedno vitalne dele tudi v Državnem zboru in skratka na vseh področjih v državi, se je pač moralo ta dostop preprečiti.

Kaj se je potem zgodilo? Pahorjeva vlada je sprejela zakon, ki je otežil dostop do arhivskega gradiva, in zato smo v Slovenski demokratični stranki predlagali referendum, prvič, o arhivskem gradivu. Ne zato, ker bi želeli nagajati, ampak zato, ker je bilo to pomembno, ker je vlada Boruta Pahorja zaprla in otežila dostop do arhivskega gradiva. Že prej sem pojasnila, kakšne so bile prejšnje posledice do nekaterih raziskovalcev, ki so želeli svoje delo opraviti profesionalno in strokovno, pa ga niso mogli, ker ga niso smeli. Potem je koalicija oziroma takrat stranka Socialnih demokratov na Ustavno sodišče vložila zakon o arhivskem gradivu v presojo. Ustavno sodišče je reklo, da je pravica do informiranosti in s tem pravica do poznavanja objektivne in celovite zgodovinske resnice nad pravico do zasebnosti tistih, ki so udeleženi zločinska dejanja. In zato je dovolilo, da se referendum o tem vprašanju izpelje. Zgodbo naprej poznate. 70,88 % ljudi je bilo proti zaprtju arhivov. Danes pa žal vidimo, da je vlada ravno s tem, ko je vložila novelo zakona v Državni zbor in o kateri govorimo zdaj že kar nekaj mesecev, pač povzročila, da je najprej poteptala ljudsko voljo, sedaj pa pri teh postopkih, ko moramo zaradi te vlade in te odločitve ponovno odločati na referendumu, še ob tem nagaja, zavlačuje in tako naprej.

Naj še to pojasnim. V tej zgodbi arhivskega gradiva veliko pojavlja tudi direktor sedanjega Arhiva Republike Slovenije gospod Bojan Cvelfar. Gospod Bojan Cvelfar je takrat, ko smo govorili o prvem referendumu o arhivih, o arhivskem gradivu, delal kampanjo za zaprtje arhivov Udbe. On je bil na strani tistih, ki so se odločili, da je potrebno arhive Udbe zapreti. Sedaj pa naj mu mi verjamemo in tudi državljanke in državljani, da si želi bolj odprtih arhivov. To je skregano z vsako čisto osnovno kmečko pametjo in logiko. Kako naj mu zdaj verjamemo in zaupamo, ko je totalno diametralno nasprotno obrnil svoje stališče.

Glede na to, da ni bilo prav nikakršne potrebe po tem, da se novelira zakon o arhivskem gradivu iz leta 2006, lahko z vso odgovornostjo zatrdim, da vložitev novele zakona v ta državni zbor – sedaj, ko dejansko po tem ni bilo nikakršne potrebe – ni strokovna, ampak izključno politična. Zakaj se je to zgodilo? Predvsem zaradi tega, ker so nekateri raziskovalci ravno v tem obdobju začeli odkrivati umore, ki jih je povzročila Udba oziroma Služba državne varnosti, se pravi tajna politična policija. In tajna politična policija ni bila neka humanitarna organizacija, kot bi najraje želel prikazati recimo gospod Meh iz ozadja, ampak je bila to zločinska organizacija. Gospa Potrata, to je dejstvo. / oglašanje iz dvorane/ To je

povedalo tudi Ustavno sodišče, da je bila Služba državne varnosti zločinska organizacija. In da ne govorim vsega tega, kaj je ta zločinska organizacija delala in udejanjala. Je pa nekaj res in ključno, da je posegala tudi v nedotakljivost človeškega življenja. In česa takega ne bi smel početi nihče in vsak izmed nas bi moral to strogo obsoditi, pa žal se tega ne obsodi. Tudi na Komisiji za peticije ter za človekove pravice in enake možnosti vedno ko govorimo o teh vprašanih, ki so osnovna civilizacijska norma, takrat poslanci koalicije ne želijo o tem govoriti, pravijo, da so to nepomembne teme. Seveda so nepomembne teme zato, ker so za vas težke. Težke so, ampak prihajajo na dan. Pravijo, da na koncu dejanja iz preteklosti imajo dolge sence, dolge sence; ampak nekoč pridejo na plan in morda je sedaj ravno čas, da se neke stvari raziščejo tudi v tem primeru. Govorim izključno o dejanjih, ki jih je udejanjala nekdanja tajna politična policija. Če naredimo hitro primerjavo z nemško tajno politično policijo, se pravi s Stasijem, lahko vidimo, da je bilo recimo v obdobju uničevanja arhivskega gradiva te nemške tajne policije uničenega približno 5 % tega gradiva. Ampak nemudoma, ko so ljudje ugotovili, ko se je razvedelo, da se uničuje to arhivsko gradivo, so prišli pred stavbe, kjer se je to delalo, in so preprečili – bilo jih je več kot 100 tisoč – in so preprečili, da bi se to uničevanje nadaljevalo. Kaj se je pa pri nas zgodilo? 80 % tega arhivskega gradiva smo uničili, o njem bojda ne smemo niti govoriti, še danes, tako vsaj kaže, tudi glede na to, da ko govorimo o teh razpravah, potem je veliko nejevolje, ko želimo o tem razpravljati. Zgodilo se je še nekaj drugega. V Nemčiji so ljudje za to odgovarjali in dobili zaporne kazni. Pri nas se ni zgodilo nič. Res je, minister za kulturo je vložil ovadbo proti neznanemu storilcu. Zakaj ni vložil ovadbe recimo proti gospodu Erženu, čeprav je jasno, da je gospod Eržen zaukazal masovno uničenje arhivskega gradiva. Tega ni storil. In me prav zanima, ali bomo sploh kdaj prišli do tega, da bodo ljudje za tak kulturni genocid, kot pravi tudi gospod Omerza, resnično odgovarjali. Približno 20 % arhivskega gradiva je ostalo in seveda mi moramo storiti vse, da ga varujemo kot punčico svojega očesa. Arhivsko gradivo je bistvo vsakega oziroma je tudi dodatni temelj vsakega naroda. In skrajni čas je, da ljudje tudi prevzamejo odgovornost za zadeve, ki so jih storili.

In še nekaj. Stalno se manipulira s tem, da novela zakona o arhivskem gradivu odpira arhive. To preprosto ne drži. V Slovenski demokratični stranki smo se odločili, da ne podpremo te novele zakona predvsem zaradi dveh vsebinskih določb. Prvič zaradi tega, kar sem že povedala, ker novela zakona izenačuje storilce in žrtve, kar je nedopustno in je tudi sramotno za celoten Državni zbor. In drugič, zaradi postopkov anonimizacije. Kaj pomenijo postopki anonimizacije, je najbolje povedal drugopodpisani pod referendumsko pobudo in

človek, ki se redno ukvarja z arhivskimi gradivi – gospod Omerza. Pa tudi nekateri drugi, da ne govorim o dr. Vladimirju Žumru, ki je eden največjih poznavalcev arhivskega gradiva pri nas; in je povedal, da je to z anonimizacijo perfidno zapiranje arhivskega gradiva. Tehnično onemogočanje dostopa do arhivskega gradiva. To je anonimizacija. Kaj to pomeni? Gospod Omerza je naredil izračun, če bo stopila, ko bo stopila novela zakona v veljavo, seveda če bo potrjena na referendumu, potem bomo po tej noveli zakona za to, da anonimiziramo celotno arhivsko gradivo, ki ga imamo na razpolago, potrebovali približno 120 let. 120 let. In če to ni onemogočanje dostopa do arhivskega gradiva, potem jaz ne vem, kaj je onemogočanje dostopa do arhivskega gradiva. 120 let bi potrebovali, da anonimiziramo te zadeve. Naj tudi še enkrat ponovim, da imamo v Arhivu samo dva arhivarja, arhivista. Gre za izjemno težaško delo, izjemno težaško, garaško delo. To je seveda sprenevedanje vseh tistih, ki so predlagali novelo zakona, če mislite, da bosta ta dva arhivarja sposobna takšne stvari anonimizirati v doglednem času. V Arhivu Republike Slovenije je spis pod številko 2534, ki ima 65 tisoč strani. In teh 65 tisoč strani je nemogoče anonimizirati v doglednem času. In zato pravimo, da gre za onemogočanje dostopa do arhivskega gradiva. Vse ostalo je sprenevedanje z vaše strani in skrajni čas je že, da se tudi koalicija začne obnašati kot odgovorna politika; kot odgovorni politiki, kot tisti, ki vedo, kakšna jim je naloga in vloga v politiki in v Državnem zboru; tako na strani izvršilne veje oblasti kot na strani zakonodajne veje oblasti. Še enkrat bom ponovila, da smo v Državni zbor že vložili amandma in ponovno predlagamo, da se za izvedbo referenduma določi 25. maj – in ne 8. junij, kot je predlagala koalicija. Če se ne motim, tudi v Državlanski listi so zelo skeptični do tega datuma, ker vidim ravno gospoda Branislja, ki me gleda, sem se spomnila, da jim 8. junij ni ravno najbolj pri srcu, ampak da se celo nagibate, da bi bilo morda res dobro, da se opravi referendum skupaj z volitvami v Evropski parlament 25. maja. Jaz to podpiram, ker potem to razumem, da se obnašate racionalno, ekonomično in smotrno do javnih sredstev. In seveda tudi volilna udeležba bi bila nedvomno višja. Ne razumem, česa se v koaliciji tako bojite, da stalno nasprotujete izvedbi referenduma na 25. maj. Iščete neke luknje vsepovsod, nagajate, skratka celo zlorabljate postopke, delate vse na tem, da poslancem odvzamete celo besedo. Celotno jim rečete, da niso poslanci Državnega zbora, jim odvzamete status, zato da lahko potem nekdo drug postane predlagatelj, čeprav ga ni pravno formalno vložil pravilno v Državni zbor, ampak to ne igra vloge. To ne igra vloge. Važno, da zmagamo in da smo zmagovalci. Ampak pri taki politiki, spoštovani koalicijske poslanke in poslanci, ni zmagovalcev, ni jih. Zaradi tega, ker pač tega dela ne počnete odgovorno in v skladu predvsem s smotrnostjo

porabe javnih sredstev. Če bo referendum izveden skupaj z evropskimi volitvami, bo stal 1,3 milijona evrov, če bo izveden na samostojni dan, kot ste predlagali v koaliciji, pa čeprav vam je tudi Ustavno sodišče povedalo, da je treba delati vse v tej smeri, da so stroški referenduma čim manjši in da je tudi udeležba na referendumu čim večja, ste ravnali nasprotno – določili ste 8. junij kot samostojni dan.

Skratka, jaz še enkrat predlagam glede na to, da tudi v Državljanski listi dvomijo o 8. juniju, da vendarle še enkrat razmislite. To vam polagam na srce, ker bi bilo to res dobro in bi bilo tudi ne nazadnje najbolj ekonomično, pa tudi pravično, če želite. Tudi Ustavno sodišče je to povedalo, da še enkrat premislite in se odločite v skladu z vsem tem, kar sem povedala, in dejansko glasujete, da se referendum izvede skupaj z evropskimi volitvami 25. maja. Hvala.

PODPRESEDNICA ROMANA TOMC: Ste že razpravljali?

Izvolite, gospa Potrata, saj ni nobenih težav. Imate besedo.

MAG. MAJDA POTRATA (PS SD): Hvala, gospa podpredsednica.

Gospa Eva Irgl je prava izvedenka za arhive. Značilnost za arhivsko stroko je pa natančnost. Prva replika. Na Ustavno sodišče ni vloge dala samo Socialna demokracija, ampak – gospa Eva Irgl – 44 podpisnikov, celotna koalicija, z dvema nepovezanima poslancema. 44. Toliko glede tega. Če se že spuščate v primerjave, Stasi ima poseben zakon. Dostop v te arhive imajo samo licencirani raziskovalci. Ne bom razpravljala, kako je z nekaterimi v Sloveniji. Ni potrebe za zakon, ni potrebe za nov zakon. Za novelo zakona je bila potreba, to je ugotovila že vlada Ivana Janeza Janše, ki je z uredbo reševala tiste stvari, ki jih z zakonom ni bilo mogoče uresničevati. S podzakonskim aktom je urejala stvari, ki so bile zakonska materija.

Velikovec, zgodba o Velikovcu je popolnoma znana in mislim, da bi SDS morala zardevati ob tej zgodbi glede na to, kako so falzificirali oziroma zlagali gradivo – dokumentarno, domnevno.

Tisto, kar je pa zvezano s tem nenehnim ponavljanjem, da SDV ni humanitarna organizacija ... Jaz bi vas pa zdaj, gospa Irgl, v resnici prosila, dajte prosim dokazati, kdo od poslank in poslancev Socialnih demokratov je kadarkoli izjavil, da je SDV humanitarna organizacija. Kdaj je to kdo rekel, dokažite prosim, dokažite! Zaradi tega, ker tudi to, kar govorite o SDV, o zločinskosti SDV, citirate iz odločbe Vrhovnega sodišča, ki je zvezana z nekim čisto drugim postopkom. Šlo je za pritožbo dveh posameznikov, katerih dosjeji so bili v javnosti objavljeni, in je bila tožba usmerjena na urednika, ki je to naredil. In takrat je Vrhovno sodišče oprostilo urednika odgovornosti zaradi tega, ker je zapisalo v svoji

odločbi, da poleg tistega, kar je SDV delala, je tudi manipulirala, falzificirala in vse to. Vrhovno sodišče je v nekem konkretnem postopku, pravnem, o tem odločalo in dodalo "tudi". Vi ste pač pozabili ...

PODPRESEDNICA ROMANA TOMC: Tri minute.

MAG. MAJDA POTRATA (PS SD): Vi ste pač pozabili na tisti "tudi", ampak to, če mi citiramo, to še nikoli ne pomeni, da govorimo, da je bila SDV humanitarna organizacija. Prosim, zahtevam, da to dokažete, kdo je od nas to govoril.

PODPRESEDNICA ROMANA TOMC: Hvala lepa, gospa Potrata.

Naslednja je na vrsti gospa Alenka Jeraj.

ALENKA JERAJ (PS SDS): Hvala za besedo.

Prej smo poslušali o tem, kaj je pošteno in kaj je nepošteno. Želela bi od kolegice Jelušičeve, ki je to razlagala, da mi pove, kaj je nepoštenega v tem, da bi bile volitve v Evropski parlament in referendum istočasno 25. maja. Takšen primer smo že imeli, predsedniške volitve in referendum o Zavarovalnici Triglav. Pripisovati nam nepošteno namene zato, ker bi naredili tisto, o čemer smo že velikokrat govorili – en referendumski dan, torej da se na isti dan odloča o več stvareh, ker je to edino smotno in primerno, nam očita, da smo nepošteni in da so naši nameni nepošteni. Poglejte, kaj delate, kakšne izgovore iščete, da bi poiskali nek drugi datum in na ta način onemogočili oziroma poskrbeli za čim nižjo udeležbo; namesto da bi delali ravno obratno, kar vam narekuje Ustavno sodišče. Končno se poštenost kaže tudi z izjavami ministra, ki je na novinarsko vprašanje, da bi imela stranka SDS kot predlagateljica bistveno več možnosti, da doseže zeleni rezultat, približno 330 tisoč glasov, kolikor jih po novi zakonodaji potrebuje. Če bi šli na referendum samo za to, bi bila seveda verjetnost, da bi prišli do tega rezultata, bistveno manjša, ker bi bil bržkone tudi odziv volivcev manjši. Se pravi, vprašanje ministru: "Mar ni vaše zavzemanje za to, da bi bil referendum posebej povezan tudi s tem?" In minister Grilc je odgovoril: "Mogoče tudi." Torej, kdo ima poštene ali nepošteno namene v tej zadevi? Vprašajte ministra! Zato si izmišljujete ne vem kakšne datume, da ja ne bi prišli do kvoruma. To povejte, da je to vaš namen in vaš cilj. Ne pa filozofirati, ali lahko ljudje odločajo o dveh stvareh, in ne vem kaj še, iskati razne izgovore, ki jim nobeden ne verjame; mislim, da celo vi ne.

Če minister pravi, da je zakon zelo dober, bi bilo logično, da se potrudite, da je referendum na dan, ko bo prišlo največ ljudi in podprlo ta vaš dober zakon. Ni to logično? Dajte datum takrat, ko bo prišlo čim več ljudi, ker jih boste prepričali, ne bodo nasedli na našo

propagando, ali kako je že rekel minister, ne bodo nasledili takšnim ideološkim manevrom in jih bo on prepričal, da je zakon dober. Ali nismo vsi zainteresirani za to, da se na referendumu ugotovi, ali je zakon dober, ali ni, da se ljudje odločijo. Ali ni to v vašem interesu, če imate tako dober zakon in ste tako dober zakon podprli. Pričakovali bi, da boste izbrali datum, ko bodo ljudje drli na volišča in glasovali za vaš super zakon o arhivih. Zame je to logika. To pomeni, da je najboljši datum 25. maj, vaš uspeh zagotovljen, ker imate tako dober zakon o arhivih. In bo lepo potrjen in bo minister zadostil vsemu, kar si je želel, s tem ko je novelo zakona prinesel v parlament. V resnici veste, da so vaši argumenti zelo trhli in da imajo ljudje čedalje manj oprane glave, čeprav jim jih redno perete skozi 90 % režimskih medijev, dnevno. Ampak tudi tisti, ki ga politika prav zelo ne zanima, se sprašuje v tem trenutku, zakaj ob 80 % zadolženosti te države Ministrstvo za kulturo in ta vlada čuti, da mora spremeniti zakon o arhivih. Ljudje imajo tisoče drugih problemov in razumejo, da je to problem za nekoga drugega; in da je zato s tem prišel v postopek oziroma v parlament. In ni dovolj, da se norčujete iz ljudi, zdaj se norčujete s temi manevri, ko iščete nek dan, ko bo čim manj ljudi prišlo na volišča. Norčujete se tudi iz Ustavnega sodišča, ki vam je reklo: "Sporna določitev datuma glasovanja, ob tem ko je imel Državni zbor na voljo tudi druge možnosti, ogroža poštenost referendumskega postopka in s tem zamaja legitimnost referendumske odločitve." O tej poštenosti je, gospa Jelušičeva, govorilo Ustavno sodišče. O tej poštenosti, ko ste imeli na voljo druge datume. Ponovno imate na voljo drug datum in izigravate že drugič – prej voljo volivcev, zdaj pa predlog Ustavnega sodišča. In Ustavno sodišče vam pravi: "Določitev datuma glasovanja na referendumu glede na navedeno upravičuje sklep, da ne gre več le za določitev načina izvrševanja pravice, temveč gre v okoliščinah tega primera za poseg v pravico glasovanja na referendumu, ki jo na ravni človekove pravice varuje pravica do sodelovanja pri upravljanju javnih zadev." Druga stvar, ki vam jo zelo lepo napiše Ustavno sodišče o določitvi datuma: "Še toliko manj je to mogoče, če zakonodajalec pri določitvi datuma glasovanja ravna prav obratno od tega, kar zahteva spoštovanje učinkovitega uresničevanja pravice glasovanja na referendumu kot pravice pozitivnega statusa, pogoj ustavnega kvoruma za zavrnitev zakona na referendumu in zahteva po poštenu izvedbi referendumskega postopka o vsakem posameznem zakonodajnem referendumu." To delate, ravno obratno od tega, kar zahteva spoštovanje učinkovitega uresničevanja pravice. Toliko o poštenosti. In o tej poštenosti je govorilo Ustavno sodišče, gospa Jelušičeva.

Seveda bom podprla naš predlog, da je referendum istočasno z evropskimi volitvami 25. maja.

PODPREDSIEDNICA ROMANA TOMC: Hvala lepa, gospa Jerajeva.

Replika, dr. Jelušičeva, izvolite.

DR. LJUBICA JELUŠIČ (PS SD): Najlepša hvala.

No, še zmeraj dvomim v poštenost vaših namenov, ko predlagate 25. maj kot datum za izvedbo tega referenduma, ker razen navedb o smotnosti in ekonomski učinkovitosti izvedbe dveh volilnih opravil na isti dan ne navajate nobenega drugega vsebinskega razloga. Ko je Ustavno sodišče reklo v povezavi s 4. majem kot datumom izvedbe referenduma, da so bili na voljo tudi drugi datumi, je treba povedati, da tudi ko gre za izbiro 25. maja, še vedno obstajajo na voljo tudi drugi datumi, ki bodo še zmeraj v okviru zakonsko dovoljenega izbiranja datumov za izvedbo tega referenduma. In drugič, nikar ne pozivajte nas ali mene, ki smo glasovali za ta zakon ...

PODPREDSIEDNICA ROMANA TOMC: Dr. Jelušičeva, repliko imate.

DR. LJUBICA JELUŠIČ (PS SD): Ja, o tem govorim. Kolegica Jeraj me je namreč pozivala, mene, seveda s tem tudi koalicijo in mojo stranko, da naj za svoj dober zakon pozovemo ljudi na referendum, zato da bi ga potrdili. Rada bi pojasnila, da 90. člen Ustave danes ne govori več o tem, da je treba zakonodajne referendume delati kot potrditvene referendume, ampak bi rada povedala, da je zdaj po novem napisano v tem členu Ustave, da je treba zakonodajne referendume izvajati kot zavrnitvene referendume. Meni, ki sem glasovala za zakon, ni treba pozivati ljudi za to, da ga bodo zavrnili na referendumu. Vi, ki ste bili v manjšini, ko smo glasovali v Državnem zboru, pa seveda morate zdaj pozivati ljudi na zavrnitveni referendum in pri tem morate tudi doseči ustrezen kvorum. Hvala.

PODPREDSIEDNICA ROMANA TOMC: Ne glede na to, kaj vi mislite, to vseeno ni bila replika, ker replika ni ne pojasnilo, ne odgovor kolegu; ampak je razlaga, kje ste bili razumljeni narobe. Prav gotovo vam bo kolega Bevk to znal povedati, kot predsednik komisije.

Na vrsti je gospod Zvone Černač, izvolite.

ZVONKO ČERNAČ (PS SDS): Hvala lepa. Lep pozdrav vsem prisotnim!

Ustavno sodišče je razveljavilo oziroma odpravilo odlok, ki ga je sprejela vladajoča koalicija. V okviru obrazložitve razveljavitve tega odloka tudi argumentirala to odločitev, ki bi – če bi koalicija sledila tej argumentaciji – rezultirala v tem, da bi se ta referendum razpisal za 25. maj. Vprašanje, o katerem bi lahko odločali v 10 minutah, če bi imeli neko racionalno, gospodarno, odgovorno oblast, danes razpravljamo že drugič. Poleg tega je o tem razpravljalo Ustavno sodišče; kot kaže, bo

moralo razpravljati še enkrat o tem. Skratka, prav bi bilo, da vsaj tiste tri temeljne postulate, na katerih je Ustavno sodišče utemeljilo razveljavitev tega vašega neustavnega odloka, ponovno predstavimo javnosti.

Eden izmed teh bistvenih postulatov govori o tem, da določitev datuma glasovanja na podlagi zakonske določbe sama po sebi pomeni ureditev načina uresničevanja te pravice. In Ustavno sodišče pravi, da mora zakonodajalec, tudi ko izdaja podzakonski predpis na podlagi Zakona o referendumu in ljudski iniciativi, ravnati v okviru zakonskih možnosti razumno. Ali je zakonodajalec ravnal takrat, ko je določil, torej vi, oblast, ali ste ravnali razumno, ko ste odločili 4. maj; ali ravnate zdaj, ko določate 8. junij, razumno. Seveda ne ravnate razumno; iz več razlogov, ni jih treba posebej argumentirati; mislim, da so povprečnemu državljanu jasni in razvidni. Če se ne omejimo samo pri stroških, ki jih po nepotrebnem povzročate temu ljudstvu, je vaše ravnanje nerazumno tudi zaradi tega, ker želite za vsako ceno onemogočiti ljudem možnost, da se o nekem vprašanju, o katerem se v skladu z Ustavo in zakonom odloča na naknadnem potrditvenem referendumu, v največji možni meri lahko izjasnijo in odločijo. Vaše ravnanje je bilo takšno, ko ste določili 4. maj, in vaše ravnanje je takšno, če boste določili datum 14 dni za evropskimi volitvami – 8. junij.

Drugič, pravi Ustavno sodišče, da ko gre za udejanjanje pravice do glasovanja na referendumu, to pomeni, da mora biti ne le zakonska ureditev takšna, da bo omogočila čim bolj učinkovito uresničevanje pravice iz tretjega odstavka 90. člena v zvezi s 44. členom Ustave; temveč mora tej zahtevi slediti tudi izvedba referendumskega postopka. Ko določa datum glasovanja na referendumu, mora torej Državni zbor v skladu s tem izhodiščem zagotoviti spoštovanje te pravice. To pomeni, da mora datum določiti tako, da bo omogočil čim večjemu številu volilnih upravičencev udeležbo na referendumskem glasovanju in izjavo svoje volje o tem, ali naj se v Državnem zboru sprejeti zakon tudi uveljavi ali ne. Ali s tem, ko določate 8. junij, 14 dni za nekimi volilnim opravilom, sledite tej določbi oziroma tej usmeritvi Ustavnega sodišča? Ne. Ravnate ravno nasprotno. Kajti največja možnost uresničevanja te pravice bo podana na dan, ko se bodo ljudje udeležili volitev v Evropski parlament. In takrat bodo lahko svobodno izrazili svojo voljo, če bodo želeli, o tem, da ta zakon potrdijo ali zavrnejo. Kajti leta 2007, kot je že bilo omenjeno, ko je bila neka druga oblast, racionalna in razumna odločitev, referendum o Zavarovalnici Triglav na isti dan, kot so bile predsedniške volitve, je bilo tej določbi sledeno. In tudi takrat se niso vsi ljudje udeležili glasovanja o referendumu, kot se tudi niso vsi ljudje, ki so se udeležili teh volitev, odločali za enega ali drugega predsednika. Ampak dana je bila najširša možnost. Če bi takratna oblast, prva Janševa vlada ravnala tako, kot vi ravnate sedaj,

nerazumno in negospodarno, bi tudi takrat določila dva dneva v zamiku enega tedna ali dveh, kar vi počnete. Ampak tega ni storila.

In tretjič, pravi Ustavno sodišče, če oziroma ko do referendumskega odločanja pride, je pravica glasovati na referendumu po eni strani osebna pravica glasovalca; vendar pa jo na drugi strani vsak glasovalec uresničuje sicer osebno, a na kolektiven način, to je skupaj z vsemi drugimi glasovalci na vnaprej organiziran način in po vnaprej določenem postopku. Zato ne morejo biti nepomembni razlogi, ki upoštevajo tradicijo v državi, lahko vplivajo na odločitev volivk in volivcev, da se udeležijo glasovanja. Ali bodo to možnost izkoristili ali ne, pa je odvisno le od njihove svobodne odločitve. Se pravi, poenostavljeno povedano, tradicija v tej državi je, da se ljudje volitev – kakršnihkoli že, lokalnih, predsedniških, parlamentarnih – udeležujejo bolj številčno kot referendumskih odločitev. In po normalni logični razlagi tega, kar je Ustavno sodišče v razveljavitvi vašega odloka povedalo, ko ste določili razpis tega referenduma za 4. maj, je, da je popolnoma jasno in razumno, da je potrebno v tem kontekstu ta referendum razpisati skupaj z volitvami v Evropski parlament. Tega vi seveda ne počnete. Zakaj? Zaradi tega, ker se vam za ljudstvo, poenostavljeno povedano, fučka, mar vam je za ljudstvo, mar vam je za potrebe tega ljudstva. To dokazuje Alenka Bratušek ves čas, ko mladim jemlje prihodnost s tem, ko je to državo v enem letu zadolžila za preko 8 milijard evrov. To dokazuje vlada Alenke Bratušek s tem, ko se namesto z razvojnimi vprašanji, z vprašanji vizije, z vprašanji odgovorov na to, ali bodo imeli mladi delovna mesta ali ne, ali bo imelo gospodarstvo normalne pogoje ali ne, ne nazadnje z vprašanjem, ali se bo uresničeval program največje vladne stranke Pozitivna Slovenija ali ne, o čemer govori zamrznjeni predsednik te stranke, raje ukvarja z vprašanji, o katerih so se ljudje na referendumu leta 2011 zelo jasno in nedvoumno odločili. Leta 2011, pred tremi leti je bilo na referendumu podobno vprašanje – vprašanje o tem, ali naj arhivi ostanejo odprti ali ne. In takrat so ljudje povedali, v več kot 70 % so zavrnili zapiranje, da želijo, da arhivi ostanejo odprti. In sedaj jih še enkrat prisiljujete v to, da to svojo odločitev ponovijo, pri čemer delate vse, kljub temu da je Ustavno sodišče v svoji odločitvi zelo jasno in nedvoumno povedalo, da je nedopustno in da je zloraba oblasti, da zakonodajalec pri določanju datuma referenduma zasleduje interes, da bi se le-tega udeležilo čim manj volivk in volivcev; da je ta ambicija, ta postopek v nasprotju z Ustavo in zakonom. Pri tem, da bi ljudje ponovno povedali, kaj si mislijo, počnete vse, da bi s formalni proceduralnimi ovirami to odločanje preprečili.

V Slovenski demokratski stranki bomo tudi vnaprej storili vse, da to zlorabo oblasti, ki se jo greste, preprečimo. In če druge poti ne bo mogoče ubrati, če tega razuma v okviru

odločanja, ponovnega odločanja o tem odloku ne bo in če ne boste potrdili našega amandmaja, potem seveda ostane samo še zadnja možnost, ki je edina legitimna in normalna. In ne znam si predstavljati prihodnosti te vlade, če bi dobila še tretjo zaušnico od Ustavnega sodišča v nekaj mesecih.

PODPRESEDNICA ROMANA TOMC: Hvala lepa, gospod Černač.

Minister je poslal za besedo, za njim Jože Tanko, Jani Möderndorfer ter Roberto Battelli.

DR. UROŠ GRILC: Spoštovani, hvala lepa.

V razpravi se je danes nekajkrat omenilo, da je bila vsebina referendumu leta 2011 na referendumu že nedvoumno enkrat zavrnjena in da gre za izigravanje takratne ljudske volje. Ta trditev seveda je mogoča zgolj takrat, če ne poznamo zakona iz leta 2006, če ne poznamo zakona, ki je bil na referendumu 2011 zavrnjen in če ne poznamo novele arhivskega zakona, o kateri danes teče beseda. Takratna novela iz leta 2011 se namreč ureditve dostopa do arhivskega gradiva loteva na diametralno nasproten način od novele, o kateri danes govorimo. Novela iz leta 2011 je namreč skušala omejiti dostopnost do gradiva nekdanje SDV na način, da se omeji dostop tistega gradiva, katerega razkritje bi lahko imelo za posledico posege v osebno varnost, za gospodarske interese države, zunanjepolitične interese države ali dostojanstva posameznika. To so volivci zavrnili na referendumu leta 2011. Novela, o kateri govorimo, teh kategorij ne pozna. Še več. Novela, o kateri govorimo, ki jo vi tako vztrajno izpodbijate in za katero trdite, da oži dostop do gradiv, prepoveduje katerikoli javnopravni organizaciji, da bi kakorkoli zaprla dostop do arhivskega gradiva. Povedal pa sem vam – zakon iz leta 2006 omogoča to.

Novela osebno dostojanstvo slehernega posameznika namesto z nedostopnostjo gradiva varuje preko anonimizacije in preko nje omogoča dostopnost arhivskega gradiva vsakomur. Poleg tega nobeni javnopravni osebi, kot ustvarjalcu gradiva, ne omogoča, da bi zaradi kakršnegakoli razloga zahtevala nedostopnost javnega arhivskega gradiva, nastalega pred 17. majem 1990. Sklicevanje na ljudsko voljo iz leta 2011 je popolnoma brezpredmetno in depasirano.

Ali novela zapira dostop do raziskovalcev? Poglejte, v primerjavi z zakonom iz leta 2006 novela ohranja absolutni dostop do celotnega gradiva za vse preiskovalne organe, parlamentarne komisije in tako naprej. Novela uvaja popolnoma enak inštrument dostopa za raziskovalce, brez omejitev preko arhivske komisije. Novela pa uvaja postopek anonimizacije na način, da bo čim več gradiva prosto dostopnega vsakomur, ne zgolj raziskovalcem. Lahko to prevedem tudi v številke. V tem trenutku od 403,2 tekoča metra arhivskega gradiva nekdanje SDV je po zakonu,

ki ga tako vztrajno zagovarjate, prosto dostopnega zgolj slabih 5 %. V tem trenutku bi bilo po noveli dostopnega 75 %. Toliko o tem, kdo odpira ali zapira arhive.

Še eno stvar moram povedati. Zakaj ta razlika? Zaradi tega, ker se je nabor občutljivih osebnih podatkov zožil. Zožil se je za eno kategorijo. Politična pripadnost, članstvo v sindikatu, filozofsko prepričanje ni več občutljiv osebni podatek, ker govorimo o Udbi, o SDV, govorimo o politični policiji. Verjemite in verjetno veste, verjamem, da ste tudi kdaj bili že v Arhivu, da praktično vsak dokument govori o politični pripadnosti nekoga. Tak dokument po zakonu, ki ga branite, ni prosto dostopen. To je zakon iz leta 2006. 75 % nasproti 5 % arhivskega gradiva Udbe je dostopnega takoj po noveli za vsakogar. Na spletni strani, če želite, tako kot vsak petek Arhiv objavlja gradivo Udbe, kolikor ga pač lahko glede na doslej veljavni zakon in obstoječi zakon. In še eno stvar moram omeniti. Mislim, da se z Ustavnim sodiščem ne gre igrati na način, da ga interpretiramo, da njegove odločbe interpretiramo, razlagamo, kritiziramo, zato jih sam izključno citiram. Eno je seveda izrek odločbe, ki je nedvoumen. Drugo z vidika razumevanja tega izreka so obrazložitev. Moram vas opozoriti, da je srž obrazložitev 22. in 23. točka v odločbi Ustavnega sodišča, kjer v 22. točki Ustavno sodišče nedvoumno reče, in bom citiral: "Dokler se giblje znotraj teh ustavnih okvirov, ima Državni zbor pri določanju datuma glasovanja na referendumu široko polje presoje. Polna pristojnost Državnega zbora je, kdaj bo določil datum referendumu." Vemo, kaj zakon določa. V roku 45 dni z normalno večino, v nekem kasnejšem roku z absolutno večino. Kaj so ustavni okvirji, ki jih v 22. točki določa Ustavno sodišče? Prvič, zagotoviti učinkovito uresničevanje pravice glasovanja na referendumu kot pravico pozitivnega statusa. To je prvo. Druga. Sama narava pravice glasovanja na referendumu ob hkratni ustavni zahtevi po kvorumu za zavrnitev zakona na referendumu. In tretja. Zahteva po pošteni izvedbi referendumskega postopka v vsakem posameznem zakonodajnem referendumu. To so torej ta ustavnopravna izhodišča. 23. točka je pa tista točka, kjer je sprejet en sam in edini argument pobudnikov referendumu; in sicer to, da se z določitvijo 4. maja krni možnost instituta predčasnega glasovanja. Predčasno glasovanje je namreč tisto, kar Ustavno sodišče – ko boste prebrali razdelek 23 – natančno povezuje z učinkovitim izvrševanjem pravice do referendumu. In to je tista točka, okoli katere se je Ustavno sodišče izreko zelo jasno, ki jo moramo absolutno spoštovati.

Ampak to je tudi edini argument, ki ga daje desni, levi, sredinski in ne vem kateri strani glede tega, kako naj poteka razprava in kakšne so pristojnosti in dolžnosti Državnega zbora glede določitve datuma referendumu. Hvala lepa.

PODPRESEDNICA ROMANA TOMC:
Replika, gospod Černač. Izvolite.

ZVONKO ČERNAČ (PS SDS): Hvala lepa.

Sedaj moram reči, da niso ravno najbolj verodostojne besede iz ust nekoga, ki mu je padel odlok na Ustavnem sodišču. Zelo težko je poslušati o tem, da sta 22. ali 23. točka obrazložitve bolj pomembni, kot so 18., 19., 20., 21. in vse ostale. Zaradi tega jaz ocenjujem, da ni nič narobe glede na to, da ponovno silite z glavo skozi zid, da se še enkrat do te vaše nerazumne, negospodarne, protiustavne odločitve pač Ustavno sodišče opredeli. Ampak ne znam si predstavljati posledic ponovnega odločanja, še posebej, če bodo za vas negativne. Ampak vas na to v naprej opozarjamo, ker govorimo o tem, da ravnate ponovno ne samo v nasprotju z Ustavo in zakoni, ampak ravnate ponovno zavestno v nasprotju s tistim, kar je v obrazložitvi razveljavitve vašega odloka Ustavno sodišče povedalo, kjer je jasno in nedvoumno predstavilo, da si zakonodajalec ne sme privoščiti zlorabe oblasti s tem, da z datumom razpisa odločanja o referendumu o nekem zakonu na referendumu omejuje pravico ljudem, da se na suveren in najbolj širok način o tem odloči. In da je potrebno pri tem upoštevati tudi tradicijo v posamezni državi glede tega odločanja. Povedal sem prej, da je tradicija v tej državi, da se ljudje bolj množično udeležujejo volitev kot referendumov. In bi ta obrazložitev Ustavnega sodišča normalnemu bralcu, toliko bolj ministru, morala biti popolnoma jasna in nedvoumna. Glede tega, kaj ta zakon odpira in česa ne odpira, stroka vas je demantirala, minister; razen plačane stroke v okviru Arhiva Republike Slovenije in njegovih sodelavcev, ki so na nek način politični funkcionarji. Vsa ostala stroka vas je demantirala. In če stroka dojema novelo kot zapiranje, je potem to popolnoma jasen signal, da za to tudi gre. Ne nazadnje je 46 tisoč 716 ljudi to dojelo kot zapiranje in ne dodatno odpiranje arhivov. Vsi ti argumenti govorijo v prid temu, da nimate prav in da zavestno manipulirate z javnostjo, ker vi zelo dobro veste, za kaj gre, tako kot je vedela takratna predhodnica Majda Širca, ko je najprej preko Arhiva Slovenije z neko odločbo zaprla dostop raziskovalcem do posameznih gradiv. Mimogrede, na podlagi te odločbe je bivši direktor Sove celo meni kot takratnemu predsedniku Komisije za nadzor obveščevalnih in varnostnih služb preprečil vstop v te prostore, kjer se je takrat hranilo to arhivsko gradivo bivše SDV. Meni kot predsedniku nadzorne komisije je bil preprečen vstop v stare papirje, v papirje pred letom 1990. In ker so potem ugotovili, ker so bile te odločbe razveljavljene po pritožbah, so prišli z novelo zakona. Gospa Majda Širca, ki je – tako kot vi zdaj zatrjujete – govorila o tem, kako se arhiv odpira, kako bo bolj odprt, kako bo širše dostopen, isti besednjak. Ne vem, ali ste prebrali takratne njene izjave, pa jih zdaj

ponavljate. Ampak isto, kot vi govorite danes, da vi odpirate, je ona govorila takrat. In ljudje so rekli, nimate prav. Ne odpirate, zapirate. In so takratni njen zakon odpravili, novelo. In ta vlada v pomanjkanju vprašanj za prihodnost – kje bodo mladi dobili zaposlitve, ali se bodo še naprej brezplačno šolali ali ne, ali bodo ljudje imeli možnost do zdravljenja, ali se bo zdravstveni sistem v prihodnih mesecih sesul, ali bomo bankrotirali glede na to, da se zadolžujemo s hitrostjo 1 milijon evrov na uro – odpira vprašanja za nazaj, ki so bila leta 2011 že razčiščena in so jih ljudje zelo jasno doumeli in na referendumu zavrnili.

In ne samo to; ob tem ko jih odpirate, še želite z določitvijo dneva referenduma 14 dni po volitvah ljudem preprečiti možnost, da bi se v najširšem številu lahko o tem odločali. Skrajno sprevrženo, gospod minister, skrajno sprevrženo od vas in od vaše vlade.

PODPRESEDNICA POLONCA KOMAR:
Hvala lepa.

Sedaj ima besedo gospod Jože Tanko. Izvolite.

JOŽE TANKO (PS SDS): Hvala lepa za besedo. Najprej zahvala ministru za to poznavalsko razlago odločbe Ustavnega sodišča. Če bi oziroma če je že tako natančno poznal ustavnopravno materijo, potem najbrž ne bi padel prvi odlok, ki ste ga zagovarjali pravzaprav z istimi argumenti kot sedanji odlok. Istočasno pa koalicijska in vlada predlagata rešitve, ki predstavljajo pravzaprav tehnične ovire za uspešno izpeljavo referenduma. Nič drugega. Predlagate, ste predlagali pri prvem odloku in tudi v tem take rešitve, ki omejujejo čim večjo dostopnost oziroma čim večjo udeležbo ljudi na glasovanju o tem vašem zakonu. Če imate tako samozavest glede rešitev in glede tega, kar govorite, potem bi bilo dobro, če bi podprli predlog, ki ga je predlagala SDS. Samo tisti, ki si tega ne upa, ki je strahopeten, beži od tega in naredi vse, da sproži postopek referendumskih opravil takrat, kadar so prazniki, ali pa zamakne to glasovanje v čas po tistem, ko bi bilo to potrebno. Druga stvar, kar je, je problem koalicijske pogodbe. Tam ste zapisali, da ne boste odpirali ideoloških tem. Zakon, katerega ste dali v proceduro, odpira izključno ideološke teme, izključno ideološke teme, ker preprečuje vpogled v vsebine, ki so nastale pred letom 1990. Pred letom 1990. In ne počnete popolnoma nič drugega kot točno to. Vsako glasovanje danes oziroma vsak glasovalec, vsak pritisk na tipko košta približno 20 tisoč evrov. 90 poslancev nas je, razlika v stroških med izbiro enega ali drugega datuma je 2 milijona, to se pravi približno 22 tisoč evrov. Ker nekateri podpirate razlikovanje ali zamik datuma glasovanja o referendumu, boste pač sorazmerno večje breme prevzeli pri tej odločitvi. In če se bo zgodilo, da se bo treba ponovno ukvarjati z razpisom referenduma o tej materiji, potem bo najbrž nekaj hudo narobe. Minister se

je izkazal kot vrhunski poznavalec ustavnopravne materije, kot izvrsten komentator odločbe Ustavnega sodišča. In če se bo zgodilo ponovno, da bo o tem odločalo Ustavno sodišče in morebiti to zavrnilo, kar boste sprejeli, potem je s poznavanjem ustavnopravne materije in tega, kar razlaga minister, nekaj hudo narobe. Hvala lepa.

PODPRESEDNICA POLONCA KOMAR:
Hvala lepa tudi vam.

Gospod Jani Möderndorfer, izvolite, imate besedo.

JANI MÖDERNDORFER (PS PS): Hvala lepa.

V tej razpravi bom izkoristil samo eno priložnost, in sicer da bom nagovoril predvsem tiste, ki še kolebajo, katero možnost bodo podprli. Ne bom nagovarjal tistih, ki so danes in že več dni prej, več tednov prej govorili eno in isto, kako se jim je zgodila krivica. Tisto, kar je za mene pomembno, je pomembno samo eno. Če želimo ohraniti še količkaj demokracije, je zelo pomembno, da se ne izgovarjamo na stroške in da ne delamo s ptičje ali žabje perspektive razlage Ustavnega sodišča, kaj in na kakšen način se je odločilo, ko je pravzaprav vsem več ali manj jasno, da je govorilo samo o enem dejstvu – ljudem je treba omogočiti, da se lahko udeležijo referendumu, in to na način, da se na njega tudi pripravijo in se z vprašanjem seznanijo. Vse ostalo so samo razni sprehodi, tako ali drugače, na nek način interpretacije, kako bi vsak zadovoljil svojo resnico in svoj pogled, zakaj bi rad imel določen datum. Vsi vemo, da govorimo samo še o dveh datumih, to sta 25. maj ali 8. junij. Sam bom seveda zagovarjal stališče, če želimo spoštovati institut ljudske volje oziroma referendumu, mu moramo dati čas in prostor – takšnega, kot si ga zasluži. Ne pa da pod krinko nekih drugih volitev upravičujemo zgodbo, da bomo na ta način zagotovili legitimnost in upravičenost tega referendumu. Zato bom vedno, kadarkoli bo le možnost in dokler jo bom imel, zagovarjal tisti čas in trenutek, da to naredimo tako, kot je treba.

Sam razumem ustavno odločbo tako, da je Ustavno sodišče ocenilo, da gre za prekratek rok, da se izvede referendum 4. maja. Zato je zdaj treba narediti to oziroma iti v tisto smer, da se omogoči maksimalen rok, da se lahko volivci pripravijo in tudi udeležijo tega referendumu. Namen ustavne spremembe, ki smo jo izvedli v parlamentu zato, da omogočimo predvsem možnost, da se ne bo več zlorabljalo referendumu v politične namene, je bil – in nekateri so to zelo hitro pozabili – v prvi vrsti, da smo se poslanci odpovedali možnosti predlagati referendum; in drugič, da ga ne zlorabljamo v politične namene na takšen način, da bo zelo majhna skupina ljudi odločala o določenih vprašanjih, ki niso nacionalnega pomena v tej državi. To lahko ugotovljamo na več načinov.

Način, kako lahko to ugotovimo, smo se odločili, da je neke vrste tudi stopnja udeležbe, ki bo na referendumu upravičila ta referendum oziroma odločitev veljavnosti, kakršnakoli pač že bo. In zato je to še dodaten preizkus, ali temu res velja slediti v tej smeri.

Sam osebno bom podprl predlog, in to je 8. junij. Hvala.

PODPRESEDNICA POLONCA KOMAR:
Hvala lepa tudi vam.

Naslednji ima besedo gospod Roberto Battelli. Izvolite.

ROBERTO BATTELLI (PS NS): Hvala lepa za besedo.

Če to, kar spoštovani gospod minister trdi, drži, potem to ni argument za to, da bi prišparali dva milijona evrov in da se izvede referendum 25. maja. Se pravi, da to, kar razlaga, da ta novela zakona, pravzaprav pomeni še večje odprtje arhivov kot sicer. Ni nobene povezave. Kar zadeva kampanjo, saj vsi imajo enake možnosti jo izvajati za ali proti zakonu. Kar zadeva pa same pobudnike, tukaj si je tudi treba potem naliti čistega vina, ker zadnjič ni bila SDS pobudnik preko gospe poslanke Eve Irgl, ampak je bila to državljanska pobuda, ki je uspela. Pobudnik ni SDS, če velja tista razlaga, ampak gre tukaj za skoraj 47 tisoč ljudi, ki menijo, da je potrebno iti na referendum in ponovno odločiti o tej zadevi. Tukaj gre v bistvu za nekaj, vsaj po mojem mnenju, nespametnega, kar se zagovarja. Jasno je, da bo udeležba celo na evropskih volitvah večja, vemo, kako nizka je po navadi, če bomo imeli istega dne tudi referendum o arhivskem vprašanju. Tako riskiramo, da bomo imeli nižjo udeležbo tako 25. maja kot tudi potem 8. junija. Poleg tega je praksa – tukaj je ne glede na spremembo Ustave, okoli referendumske materije je praksa v Sloveniji, da se vendarle izvajajo določeni postopki, ki zahtevajo glasovanje ljudi, če je le možno, istočasno, tako kot v vsaki normalni državi. V Italiji bodo na primer zdaj istočasno evropske volitve in volitve za dva deželna sveta in za nešteto občin. In zaradi tega nihče ne zahteva, naj se te volitve na ločene datume izvedejo. Zadnjič sem tudi omenil to, kar sem mnogokrat tudi sam videl na opazovanju volitev v drugih državah, ko je normalno, da se referendumu izvajajo istočasno z volitvami, ker je to bolj racionalno, ker na ta način pride še bolje do izraza ljudska volja, ki ni nujno proti zakonu; lahko da je tudi za zakon, gospoda.

Tukaj gre za neko po mojem samo sebi namenjeno politično igro, ki med drugim diši tudi po tem, da se hoče izigrati tudi odločbo Ustavnega sodišča. Skratka, zadeva je v mojih očeh popolnoma neprepričljiva. In govorimo o proceduri. Jaz bom seveda podprl tisto, kar se mi zdi po zdravi pameti najboljše; in to je, da se to izvede istočasno z evropskimi volitvami. Hvala.

PODPRESEDNICA POLONCA KOMAR:
Hvala lepa tudi vam.

Gospod Samo Bevk, imate besedo.

SAMO BEVK (PS SD): Hvala lepa za besedo, gospa podpredsednica, spoštovani zbor!

Mislím, da so s tem, ko je bil predlagan referendum, povsem po nepotrebnem nastali stroški, o katerih se toliko govori danes, čeprav v odločbi Ustavnega sodišča glede odloka o stroških ni govora. Dejstvo je, da je zakon dober, da je primerljiv z drugimi zakoni v Evropski uniji, da je zelo sodoben in da so arhivi odprti tako za zainteresirano strokovno kot tudi širšo javnost. In ne samo to, dostopni so tudi dokumenti, ki se nanašajo na obdobje, ki je bilo pred 17. majem 1990, se pravi pred konstituiranjem skupščine Republike Slovenije. Na javni predstavitvi mnenj je bil problematiziran del, ko je zaradi enega osebnega podatka cel dokument – recimo 340 strani zaradi enega osebnega podatka na sedmi strani – postal nedostopen; cel dokument, 340 strani. Potem pa smo z amandmajem na odboru z anonimizacijo ta 340 strani dolg dokument odprli; z izjemo tega osebnega podatka, recimo, na sedmi strani. In zdaj bom konkretiziral. Recimo, da gre za uglednega slovenskega intelektualca, kjer je ime in priimek; in da piše, da ga je njegova žena varala s pomembnim partijskim funkcionarjem. Cel dokument bo ostal dostopen javnosti, anonimiziran bo samo tisti del, kjer bo pisalo, da ga je žena varala z uglednim partijskim funkcionarjem, vsa imena pa bodo ostala in celoten dokument bo odprt, samo ta sporni delček iz spolnega življenja teh oseb bo zatemnjen. Ne vem, ali bi se radi naslajali nad takimi podatki?! Hvala lepa.

PODPRESEDNICA POLONCA KOMAR:
Hvala lepa tudi vam.

Naslednji ima besedo dr. Vinko Gorenak. Izvolite.

DR. VINKO GORENAK (PS SDS): Hvala lepa.

Zelo na kratko, samo nekaj odzivov. Gospa Jelušičeva, zbiranje podpisov je dovoljeno tudi poslancem, ona je kriminalizirala naše početje, ne vem, od kje ji ta ideja. Gospod Meh, vi ste govorili o tem, da so dovoljena vsa sredstva, da je naš predsednik tako rekel. Jaz vas razumem, da je vam ta besedna zveza "vsa sredstva" bližje, ker ste se napajali tam ven – iz Udbe. Naš predsednik je pa rekel, da bo uporabil vsa politična in pravna sredstva. Veste, to je tista zadeva. Toliko o tem.

Drugače pa, minister, prosim, neahjte zavajati. Res neahjte zavajati, ker je zadeva popolnoma eksplicitno jasna kot beli dan. Objavljate dokumente, ki so nepomembni. Zakaj ne objavite, kdo je ubil Stejepana Crnogorca? To objavite, če upate. To objavite! Zakaj ste za funkcionarje uvedli šest omejitev, prej ni bilo pa nobene. Vidite, v tem je štos, tako da bi bilo res dobro, da ne govorite več o raziskovalcih in kako

je dostopno za policijo in tako naprej, saj to je že prej bilo. Samo toliko. Hvala.

PODPRESEDNICA POLONCA KOMAR:
Hvala lepa tudi vam.

Replika. Izvolite gospod Meh, imate repliko.

SREČKO MEH (PS SD): Odločno nasprotujem temu, kar pravi gospod Gorenak, da je moje napajanje iz Udbe. Lahko bi rekel, da je napajanje gospoda Gorenaka iz bivšega sistema; kot visok miličniški funkcionar seveda ima vse te metode, torej tudi sprenevedanje in vsega tega.

Jaz zelo jasno povem, da sem na vse, kar sem pravzaprav naredil v tem življenju, ponosen; tudi tisto, kar je bilo v tisti naši skupni državi, tudi na partijo, v kateri ste bili vi, vaš predsednik in še kdo drug. Torej, na vse to sem jaz ponosen. Mi je pa takšno podtikanje, ko nekdo pravi, da je moje napajanje iz Udbe, preprosto neumno, žaljivo in vas vredno. Hvala lepa.

PODPRESEDNICA POLONCA KOMAR:
Hvala lepa.

Sprašujem, če želi morda gospod minister še besedo ob koncu? Izvolite.

DR. UROŠ GRILC: Spoštovani!

Nekaj stvari moram seveda vendarle pojasniti. Arhiv Republike Slovenije je začel z javno objavo dokumentov Službe državne varnosti, ki so nastajali pred 17. majem 1990, iz preprostega razloga, ker želimo, da so ti dokumenti kar najbolj dostopni vsem. Vsak petek – skladno z možnostmi, skladno s tem, koliko lahko v sedanjih tehnološko opremljenih, kadrovsko opremljenih arhivih digitalizirajo ustrezne argumente – imate na voljo nove in nove argumente. Argumentacija o tem, zakaj nekaterih poročil, po tisti prvi objavi, denimo o delovanju Službe državne varnosti, ni bilo objavljenih, je pravzaprav argument, ki kaže na vso bizarnost predlagateljev referendumu in nasprotnikov obstoječega zakona, ker pravzaprav so razlogi, da določena poročila niso objavljena natanko razlogi, o katerih govori uspešno novela in ki razrešuje te dileme. Gospa Irglova je pred časom omenila, kako nekatera poročila manjkajo – manjka samo eno poročilo z eno samo letnico; iz preprostega razloga, ker je v tistem letu Udba spremenila metodologijo in v poročilo, ki kaže, na kakšen način je služba delovala, vnašala nekatere občutljive osebne podatke, ki so po do sedaj veljavnem zakonu – ki ga branite kot najbolj odprtega, najbolj demokratičnega – tisti, ki preprečujejo javno objavo gradiva. Dovolj je, da za neko osebo napišemo, da je bil komunist ali pa da ni bil komunist. In po zakonu iz 2006 tega gradiva ne moremo objaviti. Niti ni prosto dostopno raziskovalcem, ne da bi odšli na arhivsko komisijo, kar sicer ni tak problem, ker arhivska

komisija, kot veste, tudi po sedaj veljavnem zakonu letno obravnava približno 20 takšnih zahtev. In tudi seveda argument, da bomo z novelo in anonimizacijo potrebovali 170 let, da se ustrezno opremi digitalno gradivo, teh 403,2 ali 3 tekoče metre gradiva Udbe – in da bomo za to potrebovali 127 let, je za lase privlečeno. Ob današnjih tehnologijah, ob vseh digitalnih robotih, ki to omogočajo, in ob tem, da je to gradivo v veliki meri pregledano do te mere, da vemo, kje lahko pričakujemo občutljive osebne podatke, in da je nabor občutljivih osebnih podatkov po noveli manjši od tega, ki ga vključuje zakon iz 2006 –, to res ne bo takšen problem. Seveda, treba pa se je zavedati nečesa. Raziskovalci, tudi tisti raziskovalci, o katerih primarno govori evropska resolucija o zavesti in totalitarizmu, bodo zahtevali in pričakovali ter potrebovali celovite argumente. In ti jim bodo dostopni preko arhivske komisije.

Zakon iz leta 2006 je problematičen iz več vidikov. Nanj je opozarjal varuh človekovih pravic. In glej ga zlomka, Ustavno sodišče je pred tremi tedni izdalo odločbo, v kateri je ugotovilo, kako so določbe zakona iz leta 2006, ki zadevajo podatke o zdravstvenem stanju, neustavne. Res je, novela en del tega, kar je Ustavno sodišče naložilo zakonodajalcu, ureja; tisti del, ki govori o tem, da imajo javnopravne osebe lahko urejeno lastno varstvo arhivskega gradiva – še ena zelo pomembna strokovna komponenta, da lahko inštitucije urejajo lastno varstvo arhivskega gradiva, ki ga zakon iz leta 2006 nima. Nima pa novela tega, da dejansko ne bi dopuščala, da se ti podatki predajajo Arhivu Republike Slovenije. In to bo prav gotovo treba popraviti in tudi zakon iz leta 2006 bo tukaj treba temeljito popraviti, če slučajno referendum uspe.

Informacijski pooblaščenec je nedvoumno in jasno opozarjal, kje je je problem glede osebnih podatkov v zakonu iz leta 2006. Gospod Omerza, jaz sem ga citiral na odboru, je sam povedal javno, v kar nekaj nastopih, 5. 2. 2014 v oddaji Vroči stol na Pop TV naslednje, citiram: "Ko je direktor Matič interno vzpostavil anonimizacijo, je nastal v Arhivu Republike Slovenije kaos, ker je bilo to tehnično neizvedljivo. Potem se je kršil tudi zakon, ker tega gradiva ni bilo mogoče predelati, so anonimizirali samo udbovski del gradiva. Potem nihče ni upošteval občutljivih podatkov iz starega zakona, saj so upoštevali samo dva kriterija, in sicer spolno naravnost in zdravstveno stanje. Vse ostalo je bilo z internimi dogovori brisano." To je, spoštovani pobudniki, zakon iz 2006 in to je način, kako se izvaja. O tem govori gospod Omerza zelo natančno, zelo iskreno in zelo pravilno. Samo citiral sem ga. Pa bom še malo več citiral. Kaj pomenijo osebni podatki funkcionarjev, o katerih govori gospod Gorenak? Citat iz iste oddaje, istega dne, isti medij. "Osebne podatke funkcionarjev boste težko našli, ker Udbe ni spremljala funkcionarjev", gospoda Omerzo citiram, da ne

bo pomote. To je v bistvu bolj kozmetična zadeva. Mi najdemo predvsem občutljive osebne podatke ljudi žrtev, ne pa funkcionarjev. Ali je to notri ali ni notri, je pa simbolno pomembno.

In še nekaj o tem, kako naj bi zakon iz leta 2006, ki ga tako krčevito zagovarjate kot najbolj demokratičnega in tistega, ki odpira dostop do arhivov Udbe, bil tisti, ki je pravi; bil tisti, ki pravzaprav ohranja po vašem mnenju arhive bolj odprte, kot to stori novela. Zakaj to ne drži? Ne drži zaradi tega, ker imamo po arhivskem zakonu iz leta 2006 definirano nedostopno gradivo, ki vsebuje občutljive osebne podatke, ki jih zakon seveda navaja. Osebne podatke, ki so bili pridobljeni s kršenjem človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter se nanašajo na osebe, ki niso bile nosilke javnih funkcij. Po zakonu iz leta 2006 sta sledila še dva podzakonska akta v času vaše vlade, spoštovani poslanci SDS, ki postavljata iskrenost namere in te silovite retorike o odprtju arhivov SDV v zelo nenavadno luč. Krivi, nekrivi, ne vem. Saj veste, kaj bom povedal. Takratna vlada je namreč sprejela Uredbo o izločanju gradiva iz arhiva nekdanje SDV, ki je za omejitev dostopov uvedla novo alinejo, in sicer razloge nacionalne varnosti. Razlogi nacionalne varnosti v gradivu SDV. Nato pa je na podlagi te uredbe leta 2008 nastal Sporazum o posebnem varovanju in dostopnosti določenega dela arhivskega gradiva, ki sta ga takrat podpisala tedanji direktor SOVE Andrej Rupnik in tedanji direktor Arhiva Republike Slovenije dr. Matevž Košir. V njem so se znašle celo določbe o stopnji tajnosti, ki ga zakon na takšen način ne dopušča, in o splošni nedostopnosti tega gradiva do leta 2044. Dobro veste, da je ta akt, z letala gledano, nezakonit. In tretjič. V praksi je bilo dostopanje do arhivskega gradiva, kot ga ureja trenutno veljavni zakon, težko oziroma nemogoče izvajati – citiral sem gospoda Omerza na to temo –, zato se je na podlagi posebne izjave uporabnika, da osebnih podatkov ne bo razkrival ali posredoval naprej, pri zagotovitvi dostopa do gradiva zaobšlo zakonsko zahtevano presojo preko arhivske komisije. Arhivska komisija mora ugotoviti in potrditi, ali so bili občutljivi osebni podatki pridobljeni s kršitvijo človekovih pravic in ali so se nanašali na osebe, ki niso bile nosilke javnih funkcij. Gradivo je bilo raziskovalcem po zakonu, ki ga branite, dostopno samo na način, ki je aktualni zakon kršil. To je zakon iz leta 2006. Novela upošteva primere in način dobre prakse dostopa do gradiva; to prakso uzakonja, poenostavlja in naredi transparentno. Dostop do arhivskega gradiva je povezan z odgovornostjo, toda konkretne poteze te vlade kažejo, da želi imeti arhive odprte in dostopne za vse, ne samo za nekoga – ne samo za del raziskovalcev, ne samo za del publicistov.

Vsak naj si ustvari svoje mnenje o naši polpretekli zgodovini s tem, da lahko neposredno pogleda v arhivsko gradivo, tako kot je danes to edino smiselno – na spletni strani,

elektronsko. V to smer, sem prepričan, z referendumom ali brez, bo šel prihodni razvoj arhivskega stroke. In to je tudi edini način, da na koncu, nekoč pridemo do jasnega odnosa do naše polpretekle zgodovine. Hvala.

PREDSEDNIK JANKO VEBER: Hvala.

Repliko želi gospod Zvonko Černač.

ZVONKO ČERNAČ (PS SDS): Hvala lepa.

Ali veste, zakaj vaše besede, spoštovani minister, ne zvenijo verodostojno in niso prepričljive? Najmanj iz dveh razlogov. Prvič se je želelo arhive zapreti leta 2011 pod taktirko takratne ministricice Majde Širca – v trenutku, ko so raziskovalci začeli raziskovati bombni atentat v Velikovcu v 70. letih in njegovo povezavo z visokimi slovenskimi funkcionarji, ki so bili takrat na visokih položajih leta 2011 v Republiki Sloveniji. Takrat se je začela ta novela, imeli smo referendum zapiranje in tako naprej. In tudi takrat smo poslušali isto retoriko o tem, kako gospa Majda Širca arhive odpira, ne pa zapira. In drugič, te vaše besede so neverodostojne zaradi tega, ker ste to zgodbo vi začeli, v povezavi z raziskavo nekih umorov v 70. letih, 80. letih, ki jih je izvršila Udba in njeni posamezni sodelavci, ki so bili tudi na nek način povezani z visokimi funkcionarji te države. Torej isti scenariji in zaradi tega je vaša zgodba, ki jo razlagate tukaj, neverodostojna in ji ne verjamejo tisti, ki arhive koristijo, ki se na stroko spoznajo; in ji ne verjamejo tudi tisti, ki so podpisali zahtevo za presojo tega zakona na referendumu, se pravi več kot 46 tisoč ljudi.

PREDSEDNIK JANKO VEBER: Hvala.

Besedo ima še predlagateljica gospa Eva Irgl.

EVA IRGL (PS SDS): Najlepša hvala za besedo.

Ker imam samo še minuto in nekaj sekund, želim reči samo še naslednje. Kakšna je odgovorna politika? Odgovorna politika je tista politika, ki najprej spoštuje institut referenduma in se zaveda, da je neposredna oblika odločanja temelj demokracije. Odgovorna politika je tudi tista politika, ki naredi vse, da kljub možnosti ali vedenju, da njena odločitev na referendumu ne bo potrjena, kljub temu omogoči najvišjo možno udeležbo na referendumu. In to pojasnjuje tudi odločba Ustavnega sodišča in Državni zbor bi moral temu slediti. Dejstvo je, da je koalicija z izbiro datuma 8. junija, najprej pa 4. maja, želela načrtno onemogočiti čim večjo udeležbo ljudi na referendumu. Državni zbor pa bi moral biti prvi, ki bi moral delovati v skladu z Ustavo in slediti ekonomičnosti in gospodarnosti ter stremeti k racionalnosti stroškov. V skladu s temi načeli bi morala vsaka odgovorna koalicija in politika ravnati tako, da določi 25. maj za izvedbo referenduma, skupaj z evropskimi volitvami. Zakaj? Tako bi najmanj obremenili državni proračun, državljani Republike Slovenije pa bi tudi imeli najmanj stroškov s prihodom na

volišča. Vendar pa je pri vas ključen prestižni boj in zaradi tega političnega boja ste storili vse, kar smo danes povedali.

Delujete v nasprotju z odločbo Ustavnega sodišča, delujete tudi v nasprotju s smotrnostjo porabe javnih sredstev in delujete v nasprotju s 46 tisoč podpisanimi.

PREDSEDNIK JANKO VEBER: Hvala.

S tem zaključujem splošno razpravo o predlogu odloka.

Prehajamo na razpravo o razdelkih in vloženi amandmajih.

Pred tem pa – gospod Han; ste želeli postopkovno?

MATJAŽ HAN (PS SD): Postopkovno.

Sicer bom lahko potem predlagal pavzo pred glasovanjem, pa bom po tem.

PREDSEDNIK JANKO VEBER: Prav, hvala.

MATJAŽ HAN (PS SD): Ne, ne, ker ne morem ...

PREDSEDNIK JANKO VEBER: Ja, ker torej sledi razprava o razdelkih in vloženi amandmajih. V razpravo dajem tretji razdelek ter amandma Poslanskih skupin Pozitivne Slovenije, Socialnih demokratov in Demokratične stranke upokojencev Slovenije. Želi kdo razpravljati o tem amandmaju? Seveda tisti, ki imate čas na razpolago.

Dr. Vinko Gorenak, izvolite.

DR. VINKO GORENAK (PS SDS): Hvala lepa.

Seveda je to ključni amandma, ključni amandma koalicije, ki prestavlja začetek referendumskih opravil s 24. na 28. oziroma s 25. na 28. Kaj to pomeni? Posledično je potem vse jasno – ker mora biti v skladu z zakonodajo 30 dni za referendumsko kampanjo, imamo referendum lahko šele 8. junija. To pa je tisto, kar vam je Ustavno sodišče tudi že povedalo, da ne. Ustavno sodišče je namreč zelo jasno reklo, da je treba datum referenduma določiti na tak način, da je možna udeležba čim večjega števila volivcev. Ker pa želite datum postaviti na toliko kasnejši čas z začetkom referendumskih opravil, je potem posledično situacija jasna. Ker bo 25. maja na volitve šla skupina ljudi, ki bo pač šla, odstotek tudi približno vemo, kakšen je na evropskih volitvah, je potem popolnoma jasno, da želite s tem 8. junija doseči nižjo volilno udeležbo oziroma nižjo udeležbo na referendumu. In prav to je cilj koalicije. Temu seveda nasprotujemo.

Takega amandmaja, ki pelje v to smer, ni mogoče podpreti. Hvala.

PREDSEDNIK JANKO VEBER: Hvala.

Želi še kdo razpravljati o amandmaju k tretjemu razdelku? Ugotavljam, da ne, zato zaključujem razpravo o tretjem razdelku in vloženi amandmaju.

V razpravo dajem četrti razdelek in amandma Poslanske skupine Slovenske demokratske stranke. Želi kdo razpravljati? Gospod Zvonko Černač, izvolite, imate besedo.

ZVONKO ČERNAČ (PS SDS): Hvala.

Gre za določitev datuma 25. maj namesto 8. junij za izvedbo tega referendumu. Ta odločitev je razumna, je v skladu s tem, kar je v obrazložitvi odločbe, ko je razveljavilo 4. maj kot datum referendumu, zapisalo Ustavno sodišče, kjer je izrecno opredelilo, da določitev datuma glasovanja na podlagi zakonske določbe samo po sebi pomeni ureditev načina uresničevanja te pravice; zaradi tega mora biti ta odločitev razumna. Odločitev 8. junij, ob tem ko imamo 25. maja volitve v Evropski parlament, ni razumna odločitev in je v nasprotju s to usmeritvijo, ki jo je nekako podalo Ustavno sodišče. Nadalje je datum 8. junij tudi v nasprotju z usmeritvijo, ki govori o tem, da ko določa datum glasovanja na referendumu, mora Državni zbor datum določiti tako, da bo omogočil čim večjemu številu volilnih upravičencev udeležbo na referendumskem glasovanju. In pri presoji med 8. junijem in 25. majem, ker imamo to možnost, je popolnoma jasno, da bo udeležba 25. maja bistveno višja, kot bo udeležba samo na morebitnem referendumu 8. junija. In Državni zbor, če sprejme odločitev o 8. juniju, tudi tu ravna zavestno v nasprotju z Ustavo, zakonom in tudi usmeritvijo Ustavnega sodišča. Torej zavestno ravnate v smeri zniževanja volilne udeležbe, v smeri zmanjševanja možnosti ljudem, da o tem vprašanju odločajo. Ustavno sodišče je enkrat v preteklosti v takih primerih, ko se je zakonodajalec na nek način igral s tem, ko je na nek arbitraren način določal, ali neke pravice gre priznati ali ne, že odločilo tako, da je poseglo tudi v pristojnosti zakonodajalca, torej Državnega zbora. To posebej utemeljujem zaradi tega, ker je bilo slišati glasove, ko je bila ta odločitev Ustavnega sodišča sprejeta, da bi Ustavno sodišče, če bi določilo tudi datum referendumu, poseglo v zakonodajno pristojnost, česar pa ne sme. Seveda, če zakonodajalec ravna v skladu z zakoni, ustavo, razumno, gospodarno, racionalno in tako naprej ter če ščiti tisto, kar je namen uresničevanja volilne oziroma referendumske pravice. Ko pa se zakonodajalec začne s tem vprašanjem poigravati, ko začne zakonodajalec ravnati zavestno v smeri preprečevanja ustavno zajamčenih pravic, takrat pa je naloga Ustavnega sodišča, da v ta razmerja poseže. In to je Ustavno sodišče v eni izmed odločb v preteklosti že storilo. In v preprečitev tega, da bi bilo potrebno ponovno ukvarjanje Ustavnega sodišča s temi vprašanji, je edina normalna, razumska odločitev – ki je v skladu z Ustavo, zakoni in s tem, da ljudem omogoči uresničevanje njihove volje na najširši možen način in da spoštuje odločitev 46 tisoč 716 podpisnikov te referendumske zahteve – ta, da se sprejme ta amandma in da se omogoči glasovanje o tem referendumu 25. maja, tako

kot smo že imeli priložnost videti neko glasovanje o nekem drugem referendumu leta 2007, ko smo imeli na isti dan predsedniške volitve in odločanje o referendumu glede zavarovalnice Triglav.

Vendar – ponovno poudarjam – takrat je bila neka druga oblast, prva Janševa vlada, odgovorna oblast, ki je razumela, prvič, kaj je racionalnost, kaj je gospodarnost, kaj so interesi ljudi in kaj so človekove pravice. Žal očitno ta vlada, če tega našega amandmaja ne podprete, tega ne razume.

PRESESEDNIK JANKO VEBER: Hvala.

Želi še kdo razpravljati o amandmaju k četrtem razdelku? Ugotavljam, da ne; zato zaključujem razpravo o razdelkih odloka in o vloženi amandmajih.

In prehajamo na odločanje o vloženi amandmajih.

Proceduralno, gospod Matjaž Han, izvolite.

MATJAŽ HAN (PS SD): Hvala lepa.

Na podlagi drugega odstavka 73. člena v imenu Poslanske skupine Socialnih demokratov prosim ali zahtevam za 45 minut pavze pred odločanjem. Hvala lepa.

PRESESEDNIK JANKO VEBER: Hvala.

Pred tem samo opozorilo – predlagam, da opravimo obrazložitve glasu. Po opravljenih obrazložitvah pa bomo odredil 45-minutni odmor.

V okviru odločanja o amandmaju Poslanskih skupin Pozitivne Slovenije, Socialnih demokratov in DeSUS k tretjemu razdelku sprašujem, če želi kdo v imenu poslanskih skupin obrazložiti glas?

Postopkovno, gospod Battelli, izvolite.

ROBERTO BATTELLI (PS NS): Hvala, gospod predsednik.

Se mi ne zdi logično, da bi obrazložitve glasu opravili sedaj, ko pa mora ena poslanska skupina šele ugotoviti, kaj bo naredila. / oglašanje iz dvorane/ Ne, z vsem spoštovanjem, ta praksa ni logična, se mi ne zdi logična. Ker obrazložitve glasu pač izhaja iz nekega stališča, ki ga nekdo razloži. In če ti sestanki služijo temu, da se stališče ugotovi, potem ni logike v tem. Hvala, se opravičujem.

PRESESEDNIK JANKO VEBER: Hvala za vaše opozorilo.

Ampak dosedanja praksa je takšna, da opravimo obrazložitve glasu. In tudi ni nujno, da je v posamezni poslanski skupini usklajeno stališče. Velikokrat se potem ta čas uporabi tudi v ta namen, da se v miru poskušajo pogovoriti, kako bo kdo glasoval. Vsak sam pa se seveda odloči, ali bo glas obrazložil ali ne. Pravzaprav jih nikoli niti ne pozivamo uradno, ampak se poslanke in poslanci sami odločajo o tem. Lahko bi brez obrazložitve glasu prešli na glasovanje in seveda odločali.

Ste želeli še postopkovni predlog, gospod Matjaž Han?

MATJAŽ HAN (PS SD): No, gospod z najdaljšim stažem v tem parlamentu se logično sprašuje po 23 letih, kaj je logično v tem parlamentu. Roberto, 22 let se isto dela, tako da me čudi, da ne znaš v sebe pogledati in se ne spomniš, kako se je 22 let delalo in kako se bo tudi danes delalo. Jaz bi vendarle ...

PREDSEDNIK JANKO VEBER: Postopkovni predlog je?

MATJAŽ HAN (PS SD): Postopkovni predlog je, da se gospodje in gospod ne smeji našim predlogom, ker so čisto v skladu s Poslovníkom.

PREDSEDNIK JANKO VEBER: Hvala.

To je resnično ustaljena parlamentarna praksa in tako, kot sem povedal, je vedno možnost, da se sami odločate o tem, ali nekdo obrazloži ali ne. Pogovor v poslanskih skupinah je pa vedno koristen.

Gospod Battelli, postopkovno?

ROBERTO BATTELLI (PS NS): Postopkovno – v smislu razlage prakse, ker ni res, da je to od vsega začetka tako, sploh ni res. Ampak to velja nekaj let, da je dana možnost. Samo nekaj zadnjih let velja, da je dana ta možnost, da se prej opravi obrazložitev glasu ...

PREDSEDNIK JANKO VEBER: Vaš postopkovni predlog, gospod Battelli?

ROBERTO BATTELLI (PS NS): ... ne pa vseskozi. To pa lahko povem prav zaradi tega, ker sem pač, ne po svoji krivdi, dolgo let poslanec ...

PREDSEDNIK JANKO VEBER: Jaz pa vas moram še enkrat opozoriti, da v skladu s Poslovníkom postopkovni predlog ni namenjen polemikam.

V imenu poslanskih skupin se ni nihče priglasil, da bi obrazložil glas.

V imenu Poslanske skupine Socialnih demokratov ima obrazložitev glasu. Gospod Samo Bevk.

SAMO BEVK (PS SD): Hvala lepa za besedo, gospod predsednik. Spoštovani zbor!

Predlog, da bi začeli z opravili za referendum in da bi razpisali referendum 28. aprila, je pomemben iz teh razlogov, ker bi sicer prišlo do kršitve Ustave Republike Slovenije. Mi smo prepričani, da bi bila izvedba referenduma 25. maja v nasprotju s tolikokrat danes citirano odločbo Ustavnega sodišča, saj postopek za izvedbo referendumskih opravil v tem primeru nikakor ne more biti pošten; temveč bi zakonodajalec z nedopustnim omejevanjem in nerazumnim ravnanjem neposredno kršil pravice volivk in volivcev. Če bo referendum izveden 25.

maja, potem slovenski državljani, ki nimajo stalnega prebivališča v Republiki Sloveniji, sploh ne bodo mogli vložiti zahtevka za vpis v volilno evidenco, če vanjo še niso vpisani, saj bo rok za vložitev zahtevka potekel danes, to je 24. aprila ob polnoči; torej še pred uveljavitvijo odloka v Uradnem listu. Na ta način bi bila eni kategoriji volilnih upravičencev odvzeta človekova pravica, ki je po svoji naravi, kot sem že prej omenil, tako imenovana pravica pozitivnega statusa, kar je zagotovo v očitnem nasprotju z Ustavo Republike Slovenije.

Zato bomo seveda podprli amandma koalicijskih skupin, da se razpiše referendum 28. aprila in da takrat začnejo teči ti postopki, da bodo tudi ljudje, ki živijo izven meja Republike Slovenije, v zamejstvu in izseljenstvu, lahko priglasili svoj vpis v volilno evidenco. Hvala lepa.

PREDSEDNIK JANKO VEBER: Hvala tudi vam. Želi kdo obrazložiti glas v lastnem imenu? /oglašanje iz dvorane/

V imenu Poslanske skupine Slovenske demokratske stranke ima besedo dr. Vinko Gorenak.

DR. VINKO GORENAK (PS SDS): Hvala lepa.

Ta predstavitev absolutno ni potrebna. Potrebna pa ni iz mnogih razlogov in ta amandma ni potreben. Včeraj smo na odboru absolutno slišali, da so strokovne službe Državnega zbora, da je generalna sekretarka vse potrebno dogovorila na Uradnem listu, da je ta odlok lahko objavljen še danes. To pa pomeni, in tako pojasnilo je dal tudi zjutraj predsednik Državnega zbora, da današnji dan s tega vidika sploh ni problematičen. In res ni problematičen! Problematičen je amandma, ki je pred nami, ki pravi, da prestavljamo začetek teh opravil na 28. april. To pomeni, da posledično ne more biti odločanja na referendumu 25. maja. Če pa amandmaja ne sprejmemo, danes pride do objave v Uradnem listu in jutri začnejo teči opravila in 25. maja imamo lahko referendum, ki je popolnoma zakonit. Seveda je res tudi nekaj, da bi taka odločitev bila ne samo racionalna, pametna, dobra in vse tisto, kar smo že lahko slišali v razpravi; predvsem pa, da bi davkoplačevalce stala veliko manj, kot jih bo sicer, če bo glasovanje 8. junija. In še nekaj je pomembno. Ustavno sodišče je natanko reklo, natanko reklo, da je potrebno določiti tak datum, ki bo omogočil čim večjemu številu ljudi oditi na referendum. Vaš amandma to preprečuje, ker prestavlja začetek volilnih referendumskih opravil na 28. april; posledično ni glasovanja 25. maja; ampak je 8. junija.

Amandma z naše strani ne bo podprt; človek pa razume, mogoče se pa bojite izgube referenduma na praznik, rojstni dan vašega idola. Hvala lepa.

PREDSEDNIK JANKO VEBER: Hvala.

V imenu poslanskih skupin ni več interesa za obrazložitev glasu, tako da

sprašujem, če želi kdo obrazložiti glas v lastnem imenu.

Gospod Samo Bevk, izvolite.

SAMO BEVK (PS SD): Hvala za besedo, gospod predsednik.

Tudi če bo danes ta odlok vpisan oziroma objavljen v Uradnem listu, bodo imeli teoretično ti ljudje na razpolago zgolj nekaj ur, da se v to volilno evidenco vpišejo. Tudi to, če bo danes stvar objavljena, ne rešuje te zadeve, o kateri sem povedal, da je ustavno sporna. Hvala lepa.

PRESEDNIK JANKO VEBER: Hvala.

Želi še kdo obrazložiti glas v lastnem imenu?

Mag. Majda Potrata, izvolite.

MAG. MAJDA POTRATA (PS SD): Hvala za besedo, gospod predsednik.

Podprla bom amandma, ki za začetek volilnih opravil postavlja 28. april, to je prvi delovni dan po objavi odloka v Uradnem listu. Če izhajamo iz stališča, da je danes seja in da bomo danes sprejeli odlok, je po normalnem ali običajnem postopku objava v Uradnem listu naslednji dan. Ker je to petek je potem logično, da se začnejo volilna opravila na prvi delovni dan. Vsi, ki zagovarjajo to, da morajo biti ljudje v čim boljši meri, čim bolje obveščeni, o čem bomo odločali o referendumu, pa ne glede na to, kakšno je njihovo stališče – zavrnitev ali potrditev zakona –, s tem dobijo priložnost, da se bodo lahko v resnici dobro informirani odločali. Je pa treba opozoriti še na nekaj. Tisti, ki zagovarjajo izvedbo referenduma 25. maja, se ob tem, da bi zavrnili naš amandma, zatekajo k tistemu, kar je zdaj v odloku zapisano – zavestno odločajo za kršitev ustavne določbe enakosti pred zakonom in uveljavljanja svobode odločanja na referendumu. Kajti ne morejo se vpisati v volilne imenike, če ne živijo v Sloveniji. Danes tega ne morejo narediti in s tem bo pravzaprav storjeno natanko tisto, kar je reklo Ustavno sodišče, da se ne sme zgoditi, da se svobodna volja odločati se na referendumu ne sme z ničimer omejiti.

Zato je razlog podpreti amandma treh koalicijskih poslanskih skupin zelo trden. Hvala.

PRESEDNIK JANKO VEBER: Hvala.

Želi še kdo obrazložiti v lastnem imenu?

Gospod Jože Tanko, izvolite.

JOŽE TANKO (PS SDS): Hvala lepa.

Če bi v koaliciji tako izrecno spoštovali pravico ljudi do obveščeniosti in ostalih zadev, potem ne bi dovolili, da bi predsednik Državnega zbora razpisal začetek zbiranja podpisov pred vikendom, ampak po vikendu. Tako se je namreč zgodilo. In zdaj ste vsi tisti, ki govorite o teh ustavnih pravicah in pravicah ljudi, sami sebi v neskladju.

Sprememba datuma, ki ga predlagate, je pravzaprav namenjena temu, da ne bi doživeli referendumskega fiaska na rojstni dan maršala Tita. Izključno temu je ta sprememba namenjena; sočasno to sicer sovпада z evropskimi volitvami, ampak klofute na takšen način pa si ta koalicija najbrž noče privoščiti. Hvala lepa.

PRESEDNIK JANKO VEBER: Hvala.

Želi še kdo obrazložiti glas? Ugotavljam, da ne. Zaključujem obrazložitve glasu.

V skladu s proceduralnim predlogom, postopkovnim predlogom vodje Poslanske skupine Socialnih demokratov prekinjam sejo in določam odmor do 15.40. S sejo nadaljujemo ob 15.40.

(Seja je bila prekinjena ob 14.55 in se je nadaljevala ob 15.40.)

PRESEDNIK JANKO VEBER: Spoštovani kolegice poslanke in kolegi poslanci, nadaljujemo z delom.

Sprašujem, če želi vodja Poslanske skupine Socialnih demokratov besedo? Ne želi.

Zato prehajamo na odločanje o amandmaju Poslanskih skupin Pozitivne Slovenije, Socialnih demokratov in Demokratične stranke upokojencev Slovenije k tretjemu razdelku.

Glasujemo. Navzočih je 81 poslank in poslancev, za je glasovalo 43, proti 35.

(Za je glasovalo 43.)(Proti 35.)

Ugotavljam, da je amandma sprejet.

Prehajamo na odločanje o amandmaju Poslanske skupine Slovenske demokratske stranke k četrtemu razdelku. Ker je bil sprejet amandma k tretjemu razdelku predloga odloka, s katerim je kot dan razpisa referenduma določen 28. april, je pred glasovanjem o amandmaju k četrtemu razdelku, s katerim se predlaga, da se kot dan glasovanja na referendumu določi 25. maj, potrebno opozoriti, da bi sprejetje takšnega amandmaja povzročilo nasprotje in s tem neuskkljenost predloga odloka s prvim odstavkom 33. člena Zakona o referendumu in ljudski iniciativi, ki določa, da od dneva razpisa referenduma do dneva glasovanja na referendumu ne sme preteči manj kot 30 dni. Zato bi bilo v tem primeru treba izvesti uskladitveni postopek na podlagi prvega odstavka 171. člena Poslovnika Državnega zbora.

Obrazložitev glasu?

Postopkovno, gospod Jože Tanko.

JOŽE TANKO (PS SDS): Hvala lepa za besedo, gospod predsednik.

V imenu poslanske skupine v skladu z drugim odstavkom 73. člena zahtevam odmor za posvet v poslanski skupini, da se bomo odločili, kako bomo nadaljevali pri glasovanju o tej točki dnevnega reda. 45 minut pavze, prosim.

PREDSEDNIK JANKO VEBER: Ugotavljam, da nihče ne želi obrazložiti glasu, niti v imenu poslanskih skupin niti v lastnem imenu, zato odrejam odmor na podlagi zahteve vodje Poslanske skupine Slovenske demokratske stranke, in sicer prekinjam sejo do 16.30. S sejo nadaljujemo ob 16.30.

(Seja je bila prekinjena ob 15.45 in se je nadaljevala ob 16.30.)

PREDSEDNIK JANKO VEBER: Spoštovani kolegice poslanke in kolegi poslanci, nadaljujemo z delom.

Sprašujem, če želi besedo vodja Poslanske skupine Slovenske demokratske stranke? Ne želi.

Prehajamo na odločanje o amandmaju Poslanske skupine Slovenske demokratske stranke k četrtemu razdelku.

Glasujemo. Navzočih je 82 poslank in poslancev, za je glasovalo 36, proti 45.

(Za je glasovalo 36.)(Proti 45.)

Ugotavljam, da amandma ni sprejet.

Končali smo z glasovanjem o amandmajih.

Prehajamo na odločanje o Predlogu odloka o razpisu zakonodajnega referendumu o Zakonu o spremembah in dopolnitvah Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih v celoti.

Lahko odločimo? Obrazložitev glasu v imenu poslanske skupine?

Obrazložitev glasu v imenu Slovenske demokratske stranke ima besedo gospod Jože Tanko.

JOŽE TANKO (PS SDS): Hvala lepa za besedo. Očitno nobena šola za koalicijo ni dovolj draga; ni bila tista prejšnja, ko so vam na Ustavnem sodišču zavrnilo oziroma razveljavili odlok o razpisu referendumu. Ker je Ustavno sodišče zapisalo v 19. odstavku, da je treba referendum omogočiti takrat, kadar je največja možnost, da bo udeležba najboljša; s tem – ker gre tudi za zavrnitveni referendum, ne gre več za obliko, ki je bila prej – koalicija očitno ravna v nasprotju z odločitvijo odločbe Ustavnega sodišča. Gre za očitno kršenje demokratičnih standardov, gre za očitno oviranje volivcev, da bi prišli na glasovanje takrat, kadar bi jih prišlo največ, to je ob dnevu volitev v Evropski parlament. In očitno je interes te koalicije pri uvedbi, izpeljavi tega odloka tak, da ste v stanju porušiti vse demokratične norme; se pravi narediti vse, da bi bila udeležba čim manjša in da bi pač uveljavili zakon, ki podira in ščiti pravzaprav tiste, ki so sodelovali pri določenih kriminalnih dejanjih v preteklosti te države. Pri takem postopku, ki si ga privoščijo sedanja koalicija, in to ga permanentno ponavljate, ne bomo vam pomagali pri tem.

Zato v imenu poslanske skupine napovedujem obstrukcijo glasovanja o odloku. Hkrati pa tudi

napovedujem, da bo skoraj zagotovo vložena ponovna presoja odloka na Ustavnem sodišču. Hvala lepa.

PREDSEDNIK JANKO VEBER: Hvala.

Želi še kdo mogoče obrazložiti glas v tem vmesnem obdobju, preden se dvorana nekoliko sprazni zaradi napovedane obstrukcije? Ugotavljam, da ne. Prosim za pozornost.

Prehajamo na odločanje, in sicer glasujemo o odloku v celoti.

Glasujemo. Navzočih je 56 poslank in poslancev, za je glasovalo 41, proti 10.

(Za je glasovalo 41.)(Proti 10.)

Ugotavljam, da je odlok sprejet.

S tem zaključujem to točko dnevnega reda in zaključujem tudi 61. izredno sejo zbora. Hvala in nasvidenje.

Seja se je končala 24. aprila 2014 ob 16.35.

INDEKS GOVORNIKOV

B

BATTELLI ROBERTO	35, 39, 40
BEVK, SAMO	8, 36, 40, 41
BOSNIČ, DRAGAN	19
BREZNIK, FRANČ	25
BRULC, MIRKO	18

Č

ČERNAČ, ZVONKO	31, 34, 38, 39
ČUŠ, ANDREJ	27

G

GORENAK, DR. VINKO	12, 36, 38, 40
GRILC, DR. UROŠ	16, 33, 36
GRIMS, MAG. BRANKO	22

H

HAN, MATJAŽ	6, 38, 39, 40
HOČEVAR, MAG. KATARINA	14
HROVAT, ROBERT	18

I

IRGL, EVA	6, 15, 27, 38
-----------------	---------------

J

JELUŠIČ, DR. LJUBICA	24, 31
JERAJ, ALENKA	30
JERIČ, ALJOŠA	15, 17
JEROVŠEK, JOŽEF	19, 20

K

KOCIPER, MAŠA	11
KOTNIK POROPAT, MARJANA	10, 21

M

MEH, SREČKO	20, 23, 36
MÖDERNDORFER, JANI	35

P

POJBIČ, MARIJAN	26
POTRATA, MAG. MAJDA	7, 13, 30, 41
PUKŠIČ, FRANČ	14

R

RAMŠAK, SONJA	21
RIBIČ, JANEZ	9

T

TANKO, JOŽE	34, 41, 42
-------------------	------------

LEGENDA

- PS PS – Poslanska skupina Pozitivna Slovenija**
- PS SDS – Poslanska skupina Slovenske demokratske stranke**
- PS SD – Poslanska skupina Socialnih demokratov**
- PS DL – Poslanska skupina Državljska lista**
- PS DeSUS – Poslanska skupina Demokratične stranke upokojencev Slovenije**
- PS SLS – Poslanska skupina Slovenske ljudske stranke**
- PS NSi – Poslanska skupina Nove Slovenije**
- PS NS – Poslanska skupina italijanske in madžarske narodne skupnosti**
- NeP – Nepovezani poslanec**